Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 15.06.2016, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:10 Riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu (209 SE) kolmas lugemine
2. 14:12 Perehüvitiste seaduse eelnõu (217 SE) kolmas lugemine
3. 14:38 Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (231 SE) kolmas lugemine
4. 14:39 Veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu (226 SE) kolmas lugemine
5. 14:40 Atmosfääriõhu kaitse seaduse eelnõu (165 SE) kolmas lugemine
6. 14:41 Karistusseadustiku muutmise seaduse (turukuritarvituse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (220 SE) kolmas lugemine
7. 14:43 Isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (232 SE) kolmas lugemine
8. 14:44 Säilituseksemplari seaduse eelnõu (157 SE) kolmas lugemine
9. 14:45 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu (244 OE) teine lugemine
10. 14:51 Ülevaade avaliku teenistuse 2015. aasta aruandest
11. 15:31 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (233 SE) teine lugemine
12. 15:38 Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu (162 SE) teine lugemine
13. 16:00 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (230 SE) esimene lugemine
14. 17:19 Välismaalaste seaduse, Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu (251 SE) esimene lugemine
15. 18:18 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (252 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere päevast, head kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 18. töönädala kolmapäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Kolleeg Heljo Pikhof, palun!

15:00 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on õiguskomisjoni nimel üle anda kaks eelnõu, mille õiguskomisjon otsustas eile üksmeelselt esitada. Mõlema eelnõu koostamise ajend on õiguskantsleri pöördumine. Ühe eelnõu teema on isikule tema õiguste tutvustamine politseioperatsiooni käigus, kui tehakse lauskontrolli joobes sõidukijuhtide tuvastamiseks. Teine eelnõu käsitleb eluaegsete piirangute leevendamist. Nagu te mäletate, me arutasime siin saalis põhjalikult seda, et eluaegsed piirangud on olemas avalikus teenistuses, need kehtivad ka kohtunike, prokuröride ja veel terve hulga elukutsete esindajate kohta. Tuletan meelde, et täiskogu tunnistas eluaegsete tegevuspiirangute leevendamise vajadust, kui ta toetas õiguskantsleri seisukohta. Ma tänan teid!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Enn Eesmaa, palun!

15:00 Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni kuue liikme nimel annan välisminister Marina Kaljurannale üle arupärimise Eesti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks saamise kohta aastal 2020. Arupärimise tekst on selline: "Eesti on lisaks NATO, Euroopa Liidu, OECD, WTO liikmelisusele seadnud endale eesmärgiks saada ka Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) Julgeolekunõukogu mittealaliseks liikmeks 2020. aastal. Eesti liitus ÜRO-ga 1991. aastal ning alates sellest on Eesti kasvatanud oma rolli ÜRO-s pidevalt. Nii kuulub Eesti Šveitsi juhitud gruppi ACT (Accountability, Coherence, Transparency Group), kus Eesti ülesanne on vastutada ÜRO peasekretäri valimiskriteeriumide eest. Lisaks sellele on ÜRO Eesti suursaadik Sven Jürgenson ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu ECOSOC asepresident ning UNICEF-i tegevnõukogu president. Muuhulgas on Eesti pikendanud Kaitseväe kasutamise tähtaegu nii Malis ÜRO rahutagamismissioonil MINUSMA kui ka ÜRO rahuvalvemissioonil Liibanonis. Eesti esitas 2005. aastal oma kandidatuuri ÜRO Julgeolekunõukogu ajutise liikme kohale aastateks 2020–2021. Kui Eesti osutub 2019. aastal ÜRO mittealalise liikme kohale valituks, siis on see Eesti jaoks Euroopa Liidu eesistumise järel üks suurematest välispoliitilistest eesmärkidest." Sellest lähtuvalt on meil välisministrile viis küsimust. Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:00 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Annan Riigikogu juhatusele üle Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjoni tegevuse aruande, mis hõlmab perioodi eelmise aasta maist kuni käesoleva aasta juunini. Aruanne on 12 leheküljel, pluss lisad kaheksal leheküljel. Lühidalt võin öelda, et lõppeval aruandeperioodil on toimunud 61 komisjoni istungit, komisjon on menetlusse võtnud 37 uut kontrolliaruannet ja neli ülevaadet, perioodi jooksul korraldati kaks ühisistungit ja neli väljasõiduistungit ning koostati raport riigieelarve teemal, mille kuulamine toimus eile selles saalis. Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kalle Laanet, palun!

15:00 Kalle Laanet
Austatud juhataja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon otsustas oma eilsel istungil algatada riigipiiri seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eesmärk on tõhustada riigipiiri valvamist ja kaitset, aitamaks kaasa Eesti riigi turvalisuse tagamisele. Selle eesmärgi saavutamiseks lisatakse riigipiiri seadusesse piirivööndi mõiste. Piirivööndi kehtestamine riigipiiri seaduses annab selge signaali selle kohta, et Eesti maismaapiiril, mis on ühtlasi Euroopa Liidu välispiir, on viie kilomeetri laiune piiriribaga paralleelselt kulgev maa-ala, kus on sätestatud piirangud. Eelnõus nähakse ette, et politseil on õigus piirata isikute viibimist ja liikumist piirivööndis ning piiriveekogul. Piirirežiimiga võidakse piirata mehitamata õhusõiduki käitamist, kui see takistab riigipiiri valvamist või häirib piirirahu.
Komisjon arutas oma eilsel istungil ka eelnõu täiendamist kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse sätetega, mis muudaksid nende isikute ringi, kes saavad piirivööndis kinnisasja omandada. Kehtiva seaduse kohaselt saavad seaduses nimetatud aladel kinnisasja omandada Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi kodanikud ning Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis registreeritud juriidilised isikud. Kaalumisel oli muudatus, mille kohaselt ei saaks juriidilised isikud enam piirivööndis kinnisasja omandada, kuna Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud juriidilistest isikutest omanike ringi ei ole võimalik piisavalt kontrollida ning kontrollimatus võib olla ohuks Eesti riigi julgeolekule. Komisjon leidis, et see muudatus vajab siiski põhjalikumat arutelu, ning otsustas tulla selle juurde tagasi eelnõu edasise menetlemise käigus.

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Herkel, palun!

15:00 Andres Herkel
Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Vabaerakonna fraktsiooni seitsme liikme nimel annan peaminister Taavi Rõivasele üle arupärimise Eesti ärikeskkonna konkurentsivõime kasvatamise kohta.

Me oleme viimasel ajal tähele pannud, et valitsuses töötatakse mingitel tasanditel päris huvitavate ettepanekutega. Üks on see nn nullbürokraatia projekt halduskoormuse vähendamiseks. Teine on see, millele me infotunnis rahandusministri tähelepanu juhtisime ja mis puudutab Eesti konkurentsivõime kasvatamist. Justiitsministeerium on kokku kogunud hulga ettepanekuid, mis hõlmavad mitut valdkonda: paindlikumad töösuhted, tänapäevane maksukeskkond, optimaalne halduskoormus ja ettevõtlust toetav õiguskeskkond. Kõik need on väärt asjad, mida oleks vaja saavutada, aga me oleme tihtipeale tähele pannud, et selliste ettepanekute põhjal tegelikult eelnõusid ega lahendusi ei tulegi. Vabaerakond on näiteks teinud ettepanekuid sotsiaalmaksu põranda ja lae kohta, nii eelmisel kui ka sellel nädalal, mis on Reformierakonna eestvõttel külmalt tagasi lükatud. Seetõttu on igati asjakohane esitada peaministrile küsimused, kuidas valitsus ikkagi kavatseb Eesti konkurentsivõimet edendada ja mis kõigist nendest ilusatest ettepanekutest saab. Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu, kaks arupärimist ja ühe aruande. Riigikogu juhatus menetleb neid kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 91 Riigikogu liiget, puudub 10.

---

1. 14:10 Riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu (209 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, alustame tänase päevakorra punktide menetlemist. Esimene päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu 209 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde, sest juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.
Kuna eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme veel kord kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 92 Riigikogu liiget, puudub 9.
Head kolleegid, panen hääletusele riigikaitsekomisjoni algatatud riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu 209. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 91 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

2. 14:12 Perehüvitiste seaduse eelnõu (217 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perehüvitiste seaduse eelnõu 217 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide läbirääkimised. Vilja Toomast Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:00 Vilja Toomast

Austatud aseesimees! Austatud kolleegid! Perehüvitiste seaduse eelnõu nr 217, mille, ma loodan, me täna seadusena vastu võtame, kätkeb endas mitmeid olulisi muudatusi, mis toetavad lastega peresid ning laste kasvatamist. Olgu ka kohe öeldud, et Reformierakonna fraktsioon toetab selle seaduseelnõu seadusena vastuvõtmist.
Vabariigi Valitsuse eelnõu on välja töötanud Sotsiaalministeerium programmi "Parema õigusloome arendamine" raames ja see koondab endasse kolme kehtiva seaduse regulatsiooni: riiklike peretoetuste seaduse, vanemahüvitise seaduse ja elatisabi seaduse vastavad sätted. Seadusega revideeritakse, ajakohastatakse ja korrastatakse kehtiva õiguskorra aegunud sätteid ja terminoloogiat. Pakutud lahendused arvestavad ka elektroonilise haldusmenetluse kasutuselevõttu. Seetõttu muudetakse peale nimetatud kolme seaduse veel 19 seadust. Valitsuskoalitsioonis on kokku lepitud, et riiklike

peretoetuste seadust ja vanemahüvitise seadust ei muudeta rohkem, kui nõuab kehtiva õiguskorra tänapäevastamine. Küll aga lepiti kokku elatisabi uue skeemi väljatöötamises, mida selle seadusega ka tehakse.
Riigikogu sotsiaalkomisjon on teinud eelnõu menetlemise käigus muudatusettepanekuid, mis minu arvates muudavad eelnõu õigusselgemaks ja selle peamise eesmärgi, lastega perede ja laste kasvatamise toetamise saavutamise sujuvamaks. Nii oli näiteks Sotsiaalministeerium algul eelnõusse kirjutanud regulatsiooni, mis oleks vanemahüvitise saajate olukorda halvendanud võrreldes praegu kehtiva olukorraga, seda vaatamata valitsuskoalitsiooni kokkuleppele mitte muuta vanemahüvitise seaduse põhisätteid. Konkreetsemalt öeldes oleks eelnõu esialgse sõnastuse korral vanemal, kelle hüvitis on võrdne alampalgaga, jäänud see hüvitis ümber arvestamata ka juhul, kui alampalk tõuseb. Komisjon sellega ei nõustunud ning kehtima jääb senine olukord: kui alampalk tõuseb, siis tõuseb ka vanemahüvitis.
Hea meel on ka selle üle, et elatisabi skeemi välja töötades saavutasime kokkuleppe Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga, kellele langeb põhivastutus selle eest, et oleks võimalik saada elatisabi vanemalt, kes ei soovi oma vanemakohustusi laste kasvatamisel täita. Olgu näiteks toodud esmapilgul väheoluline küsimus, kas kuuajaline arvestusperiood, mida kasutatakse elatisabi väljamaksmisel, algab 15. kuupäevast ja kestab järgmise kuu 14. kuupäevani või on see periood tavaline kalendrikuu, mis kestab kuu esimesest viimase kuupäevani, nagu soovisid kohtutäiturid. Arutelu käigus leidsime kesktee. Kohtutäiturid said andmete edastamiseks aega juurde ja kogu infovahetuse protseduur muutus loogilisemaks, aga vanemad saavad väljamõistetud elatisraha siiski kiiremini kätte, järgneva kuu 10. kuupäevaks.
Tahan peatuda veel ühel teemal, ühel seaduse lisaeesmärkidest. Nimelt soovitakse perehüvitiste seadusega ühtlustada menetlusõiguslikke regulatsioone teistes sotsiaalvaldkonna seadustes. See lisaeesmärk on otseselt seotud Sotsiaalkindlustusameti uue infosüsteemi arendamisega, mis on tuntud ka nime SKAIS2 all. Just perehüvitiste osa arendati süsteemis kõige esimesena. Muudetavate seadustega, mida – ma meenutan – on 19, tehakse sarnased arendused ka teistes seadustes. Loodan, et kaua oodatud SKAIS2 rakendub täies mahus õigel ajal ehk järgmise aasta 1. jaanuarist.
Sotsiaalkindlustusamet on organisatsioon, mille praegune töökorraldus on ebaefektiivne ja kulukas ning mis oma olemuselt ei sobi kokku tänapäevase e-riigi süsteemi ja mentaliteediga. Muidugi on SKAIS2 rakendumise järel ka toetuste saajatel lihtsam avaldusi esitada ja lühenevad toimingute menetlusajad. Selle seaduseelnõuga kavandame sotsiaalvaldkonnas veel teisigi muudatusi, aga nendel oleme juba eelnevalt pikemalt peatunud. Kolleeg Helmen Kütt komisjoni menetlejana andis põhjaliku ülevaate eelnõu teise lugemise ettevalmistamisest sotsiaalkomisjonis ja seetõttu pole otstarbekas seda siin üle rääkida. Nagu öeldud, Reformierakonna fraktsioon toetab eelnõu 217 seadusena vastuvõtmist. Ma tänan!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Heljo Pikhof, palun, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel! 5 + 3 minutit.

15:00 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Usun, et paljud teist mäletavad 2013. aasta lõppu, kui toonane koalitsioon leidis, et sotsid lihtsalt tembutavad, kui peavad ööistungeid lapsetoetuste tõstmiseks. Olles nüüd teist korda valitsuskoalitsioonis, oleme saanud tegelikult laste heaks kiiresti mõndagi ära teha. Suure visadusega on sotsiaaldemokraadid nii opositsioonis kui ka koalitsioonis seisnud sotsiaaldemokraatlike väärtuste eest. Egas muidu saanud koalitsioonileppesse esimese asjana kirja lastega perede toimetuleku parandamine. Selline prioriteediasetus on sotsiaaldemokraatidele rohkem kui rõõmustav, on ju lapsed ja lastega pered olnud meile üheks kõige tähtsamaks teemaks ja lastega perede vaesus on meie üks suurimaid muresid.
Lapsetoetuste tõus jätkub. Möödunud aasta alguses 19 eurolt 45 eurole tõusnud esimese ja teise lapse toetus kasvab nelja aasta jooksul 60 euroni kuus. Lasterikka pere toetust, 200 eurot kuus, hakatakse maksma kolme ja enama lapsega perele. Ka meie nn nutika lapse toetuse mõte saab teoks, Kultuuriministeeriumis on välja töötatud süsteem laste huvitegevuste ja sportimise toetamiseks. Ka vaesuse vähendamist tõotav toimetulekupiiri tõstmine ja tulumaksuvaba miinimumini suurendamine aitavad ennekõike lapsi, on ju lastega pered teistest suuremas vaesusriskis. Peale huvihariduse toetamise on kavas muuta mitmed teisedki pereteenused kättesaadavamaks. See on hea, sest muu

maailma kogemus näitab, et lastega peredele mõeldud teenused on tulemuslikud. Veel meenutuseks: juba 2014. aastal, mil sotsiaaldemokraadid olid valitsuses, seoti lapsetoetused lahti lapsetoetuse määrast ja kümme aastat muutumatuna püsinud toetus pere esimesele ja teisele lapsele suurenes enam kui kaks korda. Eelnõuga muudetakse kõik peretoetused arvuliseks. Seega kehtestatakse tulevikus kõik peretoetused konkreetse suurusena, mis tähendab kindlasti üleminekut paindlikumale skeemile.
Mis aga elatisraha tagamise fondi puudutab, siis selle eest olen ma võidelnud otsekui omaenese lapse eest ja tema pärast põdenud. Tunamullu jaanuaris andsin sotsiaaldemokraatide nimel elatisabifondi loomise seaduse eelnõu Riigikogu menetlusse. Möödunud aasta algul korraldasin sotsiaalkomisjoni juhtides komisjoni avaliku istungi, kus arutasime hulgakesi otse karjuvat vajadust süsteemi järele, mis tagaks lapsele avansina korrapärase leivaraha, kui üks vanematest ülalpidamiskohustust ei täida. Seejärel toetas fondi loomise ettepanekut ka Riigikogu, aasta hiljem läks meie eesmärk kirja koalitsioonileppesse. Rohkem kui kümnendi mitme erakonna poliitikuid vaevanud mõte sai viimaks ometi kännu tagant lahti ja täna on perehüvitiste seaduse eelnõu, mis kajastab ka elatisabi regulatsiooni, meie ees.
Tuletan meelde, et rahvusvaheliste konventsioonide järgi ei ole elatisnõue vanemate omavaheline asi, elatisnõue on absoluutne. Siin peab ka riik õla alla panema. Tulevast aastast hakkab riik ühe vanemaga kasvavale lapsele maksma 100 eurot kuus avanssi, kui teine vanem oma kohustustest kõrvale hoiab. Alustasime õigest otsast, sest mitmed elatisvõlgnikke survestavad abinõud hakkasid kehtima juba varem. Lapsele makstud elatisabi nõuab riik sisse võlgnikult. Maailmapraktika näitab, et riik on parem võlgade sissenõudja kui oravana rattas keerlev üksikvanem.
Head Riigikogu liikmed! Ammu teada tõde on, et kõige suuremas vaesusriskis kasvavad üksikvanemaga elavad lapsed. Eesti aga kuulub üksikvanemate hulga poolest OECD riikide esiviisikusse. Kui teine vanem ei täida oma kohustusi, siis on last üksinda kasvatav vanem – 92%-l juhtudest on selleks ema –, kes peab algatama lapse heaks elatisraha väljanõudmise, jäetud omapäi. Teoorias on protsess ju lihtne ja loogiline, aga praktikas võib sellest saada tõeline kolgatatee, mis tihtilugu jääb ilma lunastuseta ehk tulemuseks on ikkagi ümmargune null. Kogu selle saaga vältel kannatab eelkõige laps, tema heaolu ja kasvukliima. Praegune kord ei suuda tagada väga paljude laste õiguste kaitset. Ometigi on see riigi kohus.
Tervelt 81%-l juhtudest ei võta üks lapsevanem teise vanema hoolde jäetud lapse kasvatamisest osa või teeb seda minimaalselt, selgub hiljutisest uuringust. Pooltel lahus elavatel vanematel on lapse ees elatisrahavõlgnevus. Arvatavasti pooled viilivatest vanematest hoiavad oma lapsele raha maksmisest kuritahtlikult kõrvale, teiselt poolelt polevat võtta punast krossigi. Kuid mõelgem edasi. Kas seegi pole kuritahtlik käitumine, kui lööd elule käega, samas kui ilma peal kasvab su oma lihane laps, kes kannatab kui mitte nälga, siis ilmajäetuse alandust? Hull lugu on seegi, et paljud üksikvanemad ei julge või mitmekordset kohustuste koormat tarides ei jaksagi lapse elatisraha nõudega kohtusse minna, sest kardavad teise vanema ähvardusi, koguni füüsilist arveteklaarimist.
Lõpp hea, kõik hea. Sotsiaaldemokraatidel on hea meel, et meie idee luua elatisabifond on teoks saamas. Kutsume kõiki kolleege üles hääletama perehüvitiste seaduse poolt! Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Head kolleegid, mul on palve, et kuulame oma naabri asemel rohkem ettekandjat. Dmitri Dmitrijev, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

15:00 Dmitri Dmitrijev

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Tahan veel kord rääkida muudatustest, mille eest Keskerakonna fraktsioon tugevalt siin saalis on seisnud. Ma tahan sisuliselt rääkida nendest muudatusettepanekutest, mis ei leidnud komisjonis toetust, aga millega Keskerakonna fraktsioon oleks soovinud parandada nii elatisabi kui ka peretoetusi käsitlevaid punkte. Me soovisime seostada lapsetoetuse määra uuesti üksikvanema lapse toetuse ja elluastumistoetusega ning lapsehooldustasu määra seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetusega. See muudatus oleks olnud vajalik selleks, et toetusi saaks igal aastal lihtsamalt üle vaadata ja vajaduse korral suurendada. Eesti Keskerakonna fraktsioon soovis ka lapsehooldustasu uuesti seostada lapsehooldustasu määraga ning omakorda kasvatada toetuse suurust. Lapsehooldustasu määr 2016. aastal on 77,7 eurot. Lapsehooldustasu algne eesmärk oli aga osaliselt kompenseerida lapsehoiule tehtavaid kulutusi või pakkuda mittetöötavale

vanemale asendussissetulekut. See tasu on elukalliduse tõusu tõttu muutunud nüüdseks niivõrd väikeseks, et ei täida enam oma eesmärki.
Kui elatisabist rääkida, siis Riigikogu eelmise koosseisu otsuse alusel lubati elatisabifondi rakendada juba alates 2016. aasta algusest ja toetust maksta vähemalt elatise miinimummääras. Eelnõu lubab aga elatisabi maksta 100 euro ulatuses. Keskerakonna fraktsioon pakkus elatisabi suuruse kohta käiva muudatusettepanekuga välja, et see summa oleks siiski 215 eurot ehk elatise miinimummäär. Seda muudatusettepanekut paraku ei arvestatud.
Aga hoolimata sellest, et suurem osa meie muudatusettepanekutest läbi ei läinud, toetab Keskerakonna fraktsioon seda eelnõu. Seaduseelnõu eesmärk on iseenesest positiivne ning kindlasti avaldab eelnõu positiivset mõju ühele Eesti kõige tundlikumale sihtrühmale – üksikvanematele ja nende lastele. See ongi see põhjus, miks Keskerakonna fraktsioon eelnõu toetab. Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Aivar Kokk Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

15:00 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma arvan, et perehüvitiste seaduse pealkirjaks võiks panna lihtsalt ka "Ükski laps ei tohiks kasvada vaesuses". Täna lõpphääletusele minev perehüvitiste seadus tähendab suurimat perepoliitika muutust läbi aastate. Õigusselguse huvides muudetakse või tunnistatakse kehtetuks 24 seadust, et vähendada dubleerimist ja ühtlustada elektroonilisi menetlusi sotsiaalvaldkonnas. Muudatused on seotud Sotsiaalkindlustusameti uue infosüsteemi SKAIS2 arendamisega, mis suurendab avalike teenuste osutamise efektiivsust ning muudab teenuste kasutamise inimestele mugavamaks. Neist muudatustest olulisim on elatisabifondi loomine üksikvanema peres kasvavate laste toetuseks.
Praegu kasvab ühe vanemaga peres 56 000 Eesti last, iga neljas selline pere ei saa eraldi elavalt vanemalt elatist. Lapsi, keda elatisabifond vahetult puudutab, on Eestis 12 500. Vaesus on ühe vanemaga pere nägu. Üksikvanemaga pere risk sattuda allapoole suhtelise või absoluutse vaesuse piiri on mitu korda suurem kahe vanemaga pere riskist ka siis, kui üksikvanem pingutab mitme eest. Vaesuses kasvamine ei tähenda pelgalt kehvemaid elamistingimusi ja vähem asju, see toob kaasa sotsiaalse tõrjutuse ega lase lapsel talle looduse poolt kaasa antud võimalusi täiel määral realiseerida. Aidates üksikvanemaga peresid, anname suurele osale kasvavast põlvkonnast parema stardipositsiooni ja võimaluse elada paremat elu.
Praegu kavandatav 100 euro suurune riigi makstav elatisabi ei ole suur summa jõukale inimesele, kuid see aitab tugevalt kaasa vaesema pere toimetulekule. Keskmine kohtus väljamõistetud elatis on Eestis 157 eurot. Elatisabiskeemil on ka oluline ühiskondlik mõõde. Elatise maksmisest kõrvalehoidmine, sissetulekutega skeemitamine, tihti tööandja kaasabil, oli aastaid mõne inimese arvates normaalne ja aktsepteeritav käitumine. Nüüd annab riik selge sõnumi, et oma lapsele võlgu olemine pole tolereeritav, ning asub ise võlga sisse nõudma. Riigil on rohkem hoobasid kui eraisikul. Kui võlg on maksmata, ei saa võlglane teha näiteks uut dokumenti või kasutada mõnd riiklikku teenust. Justiitsministeerium on algatanud täiendavate sunnimeetmete väljatöötamiskavatsuse, mis näeb muu hulgas ette mitmeid rangemaid piiranguid, sh antakse kohtutäiturile õigus võlglase pangakontot vaadata ja tegelikku töötasu hinnata, nagu see on praegu nii ka Soomes.
Elatisabiskeem on ainult üks võimalus, kuidas üksikvanemaid aidata. Suurem roll on ka tulevikus peretoetustel ja vanemahüvitisel. Statistikaameti avaldatud andmetest selgub, et sotsiaaltoetused vähendasid 2014. aastal laste suhtelise vaesuse määra ligi 36%. See ei tähenda, et olukorraga saaks rahul olla, aga asjad liiguvad paremuse poole. Vaesusega võitlemiseks tõstetakse toetusi paari aasta jooksul veelgi. Juhin tähelepanu ka teistele vaesusega võitlemise meetmetele, mis alates järgmise aasta algusest kehtima hakkavad. Järgmisel aastal hakkab kolmelapseline pere saama lapsetoetust 400 eurot kuus. See summa on võrreldav naabermaal Soomes makstavaga ning annab selge sõnumi: Eesti toetab lapsi ning lasterikkus ei tohi kindlasti tähendada pere vaesust.
Töötamine peab olema igal juhul kasulikum kui toetustest elamine. Need, kelle palk on väike, saavad järgmise aasta alguses osa makstud tulumaksust või kogu selle maksu tagasi. Tagasimaksesumma väheneb sissetuleku kasvades. Kõige suurema tagasimakse, 708 eurot, saavad 480 euro suuruse brutokuupalgaga töötajad. Me teame, et paljud väikesepalgalised töötajad on just naised. See meede suurendab perede sissetulekut, parandab naiste olukorda tööturul ning ergutab suureneva tarbimise

kaudu majanduskasvu. Sotsiaaltoetused vähendasid 2014. aastal laste suhtelise vaesuse määra enam kui kolmandiku võrra. Kui veel 2013. aastal oli laste absoluutse vaesuse määr 10,1%, siis nende sammude koosmõjus võiks see näitaja väheneda 7%-ni. Siht saab olla vaid üks: mitte ükski Eesti laps ei peaks elama vaesuses. Vähendades laste ja perede vaesust, anname kasvavale põlvkonnale parema stardipositsiooni ja võimalused elus hakkama saada.
Lõpetuseks tänan ma komisjoni ametnikke, kes aitasid seda seadust veelgi paremaks teha, kolleege opositsioonis ja koalitsioonis …

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Hea ettekandja, kas te soovite tänamiseks lisaaega? Kolm minutit lisaaega.

15:00 Aivar Kokk
Palun ühe minuti! Kõik andsid oma panuse, et seadus saaks veel paremaks sellest variandist, mis alguses meie komisjoni tuli. Eelkõnelejad on rääkinud sellest, mis parandused siia sisse viidi. Ma usun, et see seadus on täna see, mida Eesti rahvas ootab. Oma kogemuste põhjal rääkides võin öelda, et kui ma kuus aastat tagasi valimiskampaania ajal käisin paljudes üksikemade peredes, siis need emad kurtsid, et nad ei saa endise elukaaslase käest raha kätte. Peab häbiga tunnistama, et selle kordaajamine võttis aega kuus aastat. Nüüd ma loodan, et te kõik toetate seda eelnõu, mis vajab 51 parlamendiliikme toetust. Aitäh teile!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:00 Monika Haukanõmm
Hea juhataja! Head rahvasaadikud! Pidasin oma kõne tegelikult ära perehüvitiste seaduse eelnõu teisel lugemisel, kui ma avaldasin kiitust nii koalitsioonipartneritele kui kindlasti ka meie tublidele ametnikele. Tahan veel kord juhtida tähelepanu sellele, et head tulemust on Riigikogu saalis võimalik saavutada vaid sellisel juhul, kui me suhtume tõstatatud küsimustesse ja tehtud ettepanekutesse avali meele ja avatud südamega.
Meile tegi alguses väga muret, et meie ettepanekuid ei võetud tõsiselt, kuid pärast teise poole ärakuulamist ja järelemõtlemist jõudsime lahendusele, mis päädib sellega, et ka Vabaerakonna fraktsioon toetab täna loodetavasti ühehäälselt perehüvitiste seaduse vastuvõtmist. Mis meile esialgu ei meeldinud, oli see, et teatud muudatusi taheti sellesse eelnõusse sisse panna just nagu salaja, sellest avalikult rääkimata. Juhtisime tähelepanu, et vanemahüvitise maksmise puhul olukorda halvendataks. See tähendab, et algul sooviti kaotada ära võimalus vanemahüvitist suurendada, kui kalendriaasta on möödunud ja miinimumpalk näiteks tõusnud. Teine asi, millele juhtisid tähelepanu komisjoni ametnikud, oli see, et me oleksime kaotanud ära võimaluse maksta üksikvanema lapse toetust, kui sünniaktis on isa andmed märgitud ema ütluse alusel. Kui me mõtleme sellele, et selle toetuse suurus on 19 eurot ja 18 senti, siis tundub küll küüniline selline väike toetus ära võtta. Õnneks sai ka see säte eelnõust välja võetud.
Täna on palju räägitud elatisabi skeemi loomisest. Me toetame selle skeemi loomist igal juhul ning leiame, et see on väga vajalik ja oluline. Samas tuleb nõustuda Keskerakonnaga, et pigem peaks küsima, kas 100 eurot on see, mida me oleme tahtnud ja mis on õige, aga see on ilmselt juba järgmise vaidluse teema.
Lõpetuseks tahan öelda, et me ei tohiks siin saalis ära unustada, et iga vastuvõetava seadusega kujundame me keskkonda, kus me elame, ning meie võimuses on muuta elukeskkonda paremaks. Tehkem seda targalt ka tulevikus! Aitäh!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 217 lõpphääletusele. Kuna eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust, siis teeme enne hääletust kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohal on 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud perehüvitiste seaduse eelnõu 217. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 90 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

3. 14:38 Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (231 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi. Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 231 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 231 lõpphääletusele.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 231. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

4. 14:39 Veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu (226 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane neljas päevakorrapunkt on keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu 226 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 226 lõpphääletusele.
Panen hääletusele keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu 226. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, erapooletuks jäi 1. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

5. 14:40 Atmosfääriõhu kaitse seaduse eelnõu (165 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse eelnõu 165 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 165 lõpphääletusele.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud atmosfääriõhu kaitse seaduse eelnõu 165. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu 6, erapooletuks ei jäänud keegi. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

6. 14:41 Karistusseadustiku muutmise seaduse (turukuritarvituse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (220 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 220 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 220 lõpphääletusele.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 220. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 90 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

7. 14:43 Isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (232 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 232 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 232 lõpphääletusele.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 232. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 88 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

8. 14:44 Säilituseksemplari seaduse eelnõu (157 SE) kolmas lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud säilituseksemplari seaduse eelnõu 157 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 157 lõpphääletusele.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud säilituseksemplari seaduse eelnõu 157. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastu oli 6, erapooletuks jäi 1. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

9. 14:45 Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu (244 OE) teine lugemine

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane üheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu 244 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti riigikaitsekomisjoni liikme Marianne Mikko! (Juhataja helistab kella.) Head kolleegid, tähelepanu ettekandjale!

15:00 Marianne Mikko
Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu esitas Vabariigi Valitsus k.a 16. mail. Eelnõu esimene lugemine lõpetati 1. juunil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. juuniks kella 14-ks ei esitatud eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut.
Mõni sõna eelnõust. Peamiselt Süürias ja Iraagis tegutsev terroriorganisatsioon Daesh ehk ISIL kujutab tõsist ohtu üleilmsele julgeolekule, sh reaalset ohtu Euroopa sisejulgeolekule. Daeshi tegevus Süürias ja Iraagis mõjutab otseselt rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste arvu piirkonnas ja seeläbi Euroopa pagulaskriisi. Daesh värbab ka Euroopast võitlejaid, kes pärast sõdimist ja väljaõpet Lähis-Idas võivad tagasi pöördudes omakorda ohustada Euroopa julgeolekut. Rünnakud Pariisis ja Brüsselis tehti Daeshi

nimel ja nende tegemisel kasutati Euroopast pärit terroriste.
Eestil on esialgu kavas operatsiooni panustada kuni kuue jalaväeinstruktori saatmisega Iraaki, kus nad koostöös Taani, USA, Läti ja teiste liitlasriikide kaitseväelastega hakkavad koolitama Iraagi julgeolekujõudude üksusi. Seega osaleksid Eesti kaitseväelased arutluse all oleva otsuse eelnõuga antava Riigikogu mandaadi raames missioonil eelkõige staabiohvitseridena. Küll aga ei osaleks Eesti kaitseväelased tegevustes, mis toimuvad operatsiooni Inherent Resolve raames Süüria territooriumil.
Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne teisele lugemisele esitamist oma 13. juuni istungil ning kiitis konsensuslikult heaks eelnõu teise lugemise teksti ja seletuskirja. Veel otsustas riigikaitsekomisjon (konsensuslikult) teha Riigikogule ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 109, otsustas komisjon teha ettepaneku panna eelnõu lõpphääletusele ja Riigikogu otsusena vastu võtta. Tänan!

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 244 lõpphääletusele.
Head kolleegid, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Inherent Resolve" eelnõu 244. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Otsus on vastu võetud.

---

10. 14:51 Ülevaade avaliku teenistuse 2015. aasta aruandest

15:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tänane kümnes päevakorrapunkt on ülevaade avaliku teenistuse 2015. aasta aruandest. Ettekandja on riigihalduse minister Arto Aas. Aga enne kui me läheme ettekande juurde, head kolleegid, tutvustan ma teile selle päevakorrapunkti menetlemist. Kõigepealt on riigihalduse ministri Arto Aasa ettekanne, mis kestab kuni kümme minutit. Iga Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Läbirääkimistel saavad osaleda fraktsioonide esindajad. Ma palun ettekandeks kõnepulti riigihalduse ministri Arto Aasa!

15:00 Riigihalduse minister Arto Aas

Austatud Riigikogu! Hea meel on teile tutvustada järjekordset avaliku teenistuse aastaaruannet, milles antakse ülevaade valitsussektori töötajate arvust, tööjõukuludest, teenistujate asjatundlikkusest, personali värbamisest ja voolavusest ning arendus- ja koolitustegevusest. Avaliku teenistuse aruanne on osa kogu riigivalitsemise läbipaistvamaks muutmisest. Mida rohkem on meil teavet meie riigitöötajate kohta, seda paremini saame rakendada neile kuluvaid ressursse riigi arenguks.
Avalik sektor jaguneb laias laastus valitsussektoriks ja muuks avalikuks sektoriks. Eestis jagatakse valitsussektor omakorda kolmeks: keskvalitsus, kohaliku omavalitsuse üksused ja sotsiaalkindlustusfondid. Muu avaliku sektori alla kuuluvad riigi ja teiste valitsussektori liikmete osalusega avaliku sektori ettevõtted, näiteks Eesti Energia, Tallinna Sadam, aga ka Eesti Pank.
2015. aastal töötas avalikus sektoris täistööajale taandatult 135 300 töötajat, nendest 87% olid ametis valitsussektoris ja 13% muus avalikus sektoris. Eesti koguhõivest moodustab avalik sektor ligilähedaselt viiendiku.
Demograafiliste trendide tõttu oleme olukorras, kus Eesti tööealine elanikkond väheneb aastas keskmiselt 0,7%. Oleme seadnud eesmärgiks, et valitsussektori osakaal üldises tööealises elanikkonnas ei tohi ületada 12%. Seega peab valitsussektor vähenema samas tempos tööealise elanikkonnaga.
Valitsussektoris töötas eelmisel aastal 118 393 töötajat, 663 töötaja võrra vähem kui 2014. aastal. Võime öelda, et oleme suutnud säilitada eesmärgiks seatud valitsussektori töötajate suhet tööealisesse elanikkonda. Töötajate arvu vähenemine on olnud suurem keskvalitsuse tasandil, kus töötajate arv kahanes 510 inimese võrra, kohalikes omavalitsustes vähenes töötajate arv 165 inimese võrra.
Ametnikke oli eelmisel aastal teenistuses 20 367. Suur osa neist olid n-ö eriteenistujad: politseinikud,

piirivalvurid, kaitseväelased, vanglateenistujad. Neid oli kokku 9053 inimest. Olgu võrdluseks öeldud, et ministeeriumides töötab kokku *circa* 2600 inimest.
Kui rääkida valitsussektori keskmise palga kasvust, siis see oli 8%, mis on väga soliidne kasv. Palgakasv valitsussektoris oli Eesti keskmise palga kasvust 2% kiirem. Eesti keskmine brutokuupalk oli möödunud aastal 1065 eurot ning valitsussektoris oli keskmine palk 1079 eurot. Ametnike keskmine palk (ametnikest peaaegu pooled on eriteenistujad) oli 1402 eurot. Avaliku sektori palgatasemed erinevad maakonniti. Nagu arvata võib, on Tallinnas ja Harjumaal kõrgem palgatase kui teistes maakondades, mis omakorda mõjutab avaliku sektori palgataset. Valitsussektoris on keskmise kuupalga suhe Eesti keskmisesse kuupalka paranenud, eelkõige sotsiaalse kaitse valdkonnas. Samuti on teistest kiirem kasv toimunud tervishoiu-, haridus- ning kultuurivaldkonnas. Need on valdkonnad, kuhu valitsus eraldas eelmisel aastal lisavahendeid palgatõusu jaoks. Valitsuse prioriteedid on seega selgelt palganumbrites kajastunud.
Rääkides võrdsusest avalikus sektoris, leian, et võrdsuspoliitika elluviimisel peab avalik teenistus olema teenäitaja. Praegu saab öelda, et riigi ametiasutuste üldine sooline palgalõhe on riigi keskmisest palgalõhest oluliselt väiksem. See oli möödunud aastal 9,2%, samal ajal kui Eesti riigis tervikuna oli see 23%, mis on masendavalt suur. Horisontaalne palgalõhe, mis võtab arvesse vastutust ja töö keerukust ning näitab, kui palju erineb sarnase vastutustasandiga meeste ja naiste keskmine kuupalk, oli riigiasutustes 7,5%. Me näeme, et riigiasutustes on palgalõhe väike, kuid see ometi eksisteerib. Sellel aastal oleme aruandes eraldi välja toonud horisontaalse palgalõhe kolme vastutustasandi kaupa: spetsialistid, esmatasandi juhid ning kesk- ja tippjuhid. Selgus, et kahel esimesel tasandil oli horisontaalne palgalõhe 9%, kuid kesk- ja tippjuhtide seas oli olukord selline, et naised said isegi 2,2% rohkem palka kui mehed. See oli vähemalt minu arvates selle aruande kõige suurem üllatus.
Avaliku teenistuse töötajaskond on tegelikult tasakaalustatud. Naisi on seal 55% ja mehi 45%. Töötajaskond on suhteliselt noor, keskmine vanus on 43 aastat, kuid vanus kergelt kasvab. Kui nooremates vanuserühmades on meeste ja naiste osakaal suhteliselt võrdne, siis eakamates vanuserühmades on rohkem naisi. Meeste osakaal on jällegi suurem eriteenistustes. Avalikus teenistuses oli möödunud aastal personali koguvoolavus 11%, sh vabatahtlik voolavus oli 7%. Tippspetsialistidega organisatsioonis peetakse heaks piiriks 10%-list vabatahtliku voolavuse määra. Kui see määr ületatakse, siis kannatab organisatsiooni institutsionaalne mälu ja asjatundlikkus. Hea meel on tõdeda, et avalikus teenistuses oli vabatahtlik voolavus alla kriitilise määra. Samas on selge, et riik peab pingutama, olemaks mainekas ja ihaldusväärne tööandja ka edaspidi.
Riigi tugevus sõltub professionaalsetest ja pühendunud ametnikest. Me peame hoidma nende konkurentsivõimet ning toetama keskselt nende arenemis- ja täiendamisvõimalusi. Meie ühine soov on, et riigisektoris töötaksid oma ala tippspetsialistid. Praegu on avalikus teenistuses kõrgharidusega inimeste osakaal oluliselt suurem kui Eestis tervikuna. Kui Eestis keskmiselt oli kõigist hõivatutest 41% kõrgharidusega, siis meie ametnike seas oli kõrgharidusega töötajaid lausa 76%. Sealt tekib jällegi loomulikult palgasurve, et riik tööandjana konkurentsis püsiks. Oma töötajate paremaks motiveerimiseks ja arendamiseks rahastasid nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse ametiasutused koolitusi ligi 4% rohkem kui eelmisel aastal. Selleks et parandada riigiasutuste juhtimise kvaliteeti ja olla avatud uutele innovaatilistele lahendustele, on avaliku teenistuse kesk- ja tippjuhtide koolitusi rahastatud ka Euroopa Liidu struktuurifondidest. Peale tavapärase tegevuse korraldab Rahandusministeerium käesoleval ja järgmisel aastal mitmeid koolitusi, et aidata meie riigitöötajatel edukalt ellu viia Euroopa Liidu eesistumist 2018. aasta esimeses pooles.
Kui rääkida tulevikust, siis nii käesoleval aastal kui ka järgmistel aastatel seisab meil loomulikult ees vajadus vähendada valitsussektori töötajaskonda samas sammus riigi tööealise elanikkonna üldise vähenemisega. See on meie kõigi ühine ülesanne, kuna liiga suur riigiaparaat muutuks maksumaksjatele koormaks. Lahendus ei saa ega tohi olla pelgalt riigitöötajate arvu mehaaniline vähendamine. Meie eesmärk on ikkagi üle vaadata struktuurne töökorraldus, ülesanded ja avalike teenuste standardid. Põhimõttelised muudatused riigi töökorralduses ja uute e-teenuste kasutuselevõtt toetavad tõhusamat ja kiiremat töökorraldust. Kriitiliselt tuleb hinnata riigiasutuste administratiivkoormust, mille riik on ise tekitanud ja mida ettevõtjad peavad riigiga suheldes taluma. Meil on olemas nullbürokraatia projekt, mille kohta ettevõtjad esitasid üle 250 ettepaneku. Hea meel on tõdeda, et me tegime ka riigisisese nullbürokraatia jätkuprojekti, mille kohta riigiametnikud ja riigisektori töötajad esitasid 963 ettepanekut. See on müstiliselt suur arv, mis näitab, et tööpõld on lai ning ka riigiametnikke ennast häirivad mitmed protsessid ja liigne bürokraatia. Me töötame nende 963

ettepanekuga edasi, süstematiseerime neid ning vaatame, miks ja kust need halduskoormust tekitavad kohustused tekivad. Loodetavasti on juba aasta-kahe pärast suur hulk bürokraatiat meie ametiasutustest kadunud. Loomulikult peab meil olema julgust ja ambitsioonikust teha lähiajal uusi otsuseid, et meie riigiaparaat oleks tõhus ja paindlik ning me suudaksime seda ülal pidada. Seekordne aruanne on lühem kui eelmised, seda sellepärast, et see oleks hästi loetav ja hoomatav. Siinkohal ma lõpetan ja olen valmis vastama teie küsimustele. Aitäh!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Andres Herkel, palun!

16:01 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Te tõite oma ettekandes välja ja ka aruandes on must valgel kirjas, et valitsussektori keskmise palga kasv (8%) oli 2015. aastal Eesti keskmise palga kasvust 2% kiirem. See on minu meelest väga markantne näitaja. Selliste arengusuundade üle oleme me siin ka peaministriga diskuteerinud. Kas see valitsusele muret ei tee, et avalik sektor niiviisi palgakasvu dikteerib, ja kas see saab samas tempos jätkuda? Kuidas te tulevikku vaatate?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Väga õige küsimus. Teeb küll muret. Mitte otseselt see, et inimeste palgad kasvavad – see on tegelikult hea uudis –, vaid see, kas see kasv on jätkusuutlik ja kui pikalt saab avalik sektor olla palgakasvu veduriks. See trend ei saa ilmselt pikalt jätkuda niimoodi, et avalik sektor kasvatab palku teistest kiiremini. Kui vaadata, mis otsuseid valitsus minevikus on teinud, siis ega 8%-list palgafondi suurenemist pole viimased kümme aastat olnud, kui ma peast õigesti mäletan. Kindlasti ei ole seda olnud viimastel aastatel. Ka 2015. aastal tehti otsus suurendada palgafondi 3%, teatud prioriteetsetesse valdkondadesse anti pisut juurde, aga tagantjärele näeme, et keskmiselt on palgad kasvanud ikkagi palju rohkem. Nii et eelarveline surve riigile on olnud väiksem, aga keskmine palk on kasvanud rohkem. Seletus on see, et ametiasutused on oma sisemiste ressursside arvel ja väiksema töötajate hulga tõttu suutnud palka tõsta. See ei ole iseenesest ju halb trend. Kui on võimalik sama töö ära teha vähemate inimestega, siis tuleks nii teha ja võimaluse korral maksta neile inimestele konkurentsivõimelist palka. 2016. aastaks – see aasta on praegu käes ja selle aruannet saate kuulda järgmisel aastal samal ajal – ei andnud valitsus haldusaladele üldisesse palgafondi raha juurde, nii et kogu soovitav palgatõus peaks tulema sisemiste ressursside arvel. Erandiks olid neli valdkonda, kus palgatase on olnud madalam ja mis on meie prioriteedid: haridus, kultuur, tervishoid ja sisejulgeolek. Nii et ma usun, et 2016. aasta arvud on juba oluliselt tagasihoidlikumad ja avalik sektor ei tohiks enam olla palgaveduriks. Täpsemad arvud selguvad aga selle aasta jooksul. Valitsuses arutame me palgapoliitikat ja personalipoliitikat uuesti sügisel.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh, austatud minister! Teile on veel küsimusi. Peeter Ernits, palun!

16:01 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ma tahan küsida Päästeameti kohta. Kui veel hiljuti oli meil 98 riiklikku päästekomandot, siis nüüd on neid 72. Vabatahtlike arv on seevastu suurenenud ja nende rahastamine on piinlikult väike: 1,4 miljonit eurot 115 komando peale. Kui kaua kestab see päästjate mõnitamine, et nad peavad peale oma põhitöö ka veel teisel töökohal rabama, selleks et ennast ja oma peret ära toita? Kas oleks normaalne, kui kohtunikud, prokurörid või ka ministeeriumiametnikud peaksid teisel töökohal rabama? Millal see lõpeb ja kui palju Päästeamet saab oma töötajate palga jaoks järgmisel aastal raha juurde?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Nagu ma ütlesin eelmises vastuses, valitsusel on olnud prioriteetsed valdkonnad, mis on saanud palgatõusuks lisavahendeid. Esiteks siseturvalisuse töötajad, teiseks õpetajad, kolmandaks kultuuritöötajad ja neljandaks sotsiaalhoolekande valdkonna töötajad. Me oleme teinud piiratud ressursse arvestades selged valikud, et palgafondi ei määrita ühtlaselt laiali, vaid raha läheb väga

konkreetsetesse prioriteetsetesse valdkondadesse. Ma loodan, et ka päästevaldkonnas on palgatõus tuntav. Loomulikult, seal on väga palju töötajaid ja see põhjustab suuri kulusid riigieelarvest. Palgatase ei ole seal kõrge. Aga nagu öeldud, see on valitsuse prioriteet ja sinna on lisaraha suunatud.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Krista Aru, palun!

16:01 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Lugesin suure huviga seda aastaaruannet. Ühele oma küsimustest ma siit vastust ei leidnud, aga teie oskate kindlasti vastata. Kas ja kuivõrd on analüüsitud ja hinnatud kaugtöö kasutamist avalikus teenistuses ja tööaja paindlikkust – kõiki neid võimalusi, millest me ju palju räägime ja millest ka unistame? Kas üldse on seda analüüsitud ja kui on, siis kas seda on ka hinnatud?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas
Jah, me valitsuses ja Rahandusministeeriumis tegeleme selle teemaga. Me oleme ka valitsuse tööprogrammis seadnud endale ülesandeks võimaldada rohkem kaugtööd. Vähemalt 3000 kohta peaks kaugtöö korras olema tagatud, see on sihttase. Muidugi peab ütlema, et ega ka praegu ei ole kaugtöö keelatud. Asutusejuhtidel on päris vabad käed, kuidas nad oma töötajate tööülesannete igapäevast täitmist korraldavad. Kaugtööd ka tehakse, aga me näeme selgelt, et siin on arenguruumi. Kui me tulevikus läheme üle suuremates keskustes asuvate riigimajade kontseptsioonile, siis on täiesti võimalik, et seal on avatud töökohad eri ministeeriumide töötajatele, kes mitte alati ei pea sõitma peakontorisse, vaid saavad tööd teha selles riigimajas või kas või kodus. Aga paljuski ei ole probleem siin mitte regulatsioonides või rahas, vaid pigem suhtumises.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Andre Sepp, palun!

16:01 Andre Sepp
Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister, suur tänu selle hea ettekande eest! Nagu sa ütlesid, aruanne on lühike. Arvudest teeb eriti head meelt see 12%, mida ei ole ületatud. Küll aga menetlesime me paar nädalat tagasi siin saalis kohtute seadust. See oli ajendatud sellest, et meil ei ole piisavalt palju kohtunikke ja konkursid tihti luhtuvad. Põhjenduseks toodi ka see, et juba ammu toimunud avaliku teenistuse reform, mis kaotas ära teatud soodustused, on nüüdseks oma mõju avaldanud. Muidugi, kohtute seadus leidis siin alternatiivid. Aga kuidas hinnata selle avaliku teenistuse reformi mõju, nüüd siis juba mõne aasta vaates? Kas need eesmärgid, mis siis seati, on saavutatud?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Ma ei oska praegu avaliku teenistuse seaduse mõjuhinnangut öelda. Seda siin aruandes ei ole ja see on eraldi teema. Küll aga arvan, et me võiksime pigem eelistada selliseid regulatsioone ja tasustamissüsteeme, mis on arusaadavad ja läbipaistvad ning eri valdkondades võrreldavad ja võrdsed. Liiga palju erandeid ei maksa luua. Kui lood ühes valdkonnas erandi, siis hakkavad teised tundma ennast puudutatuna, miks nemad ei ole erilised. Ma arvan, et parem on läbipaistev süsteem, pigem konkurentsivõimeline palk ja korralikud töötingimused, mitte mingid peidetud tulud ja kulud.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Lauri Luik, palun!

16:01 Lauri Luik
Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Austatud minister, kas riigiasutuste üleviimine piirkondadesse, näiteks maakonnakeskustesse, on teil olnud viimasel ajal laua peal? Milline on teie enda arusaam, kas meil oleks võimalik kohalikku tööhõivet seeläbi parandada ja teenuseid inimestele lähemale tuua?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Me tegeleme selle teemaga. See on üks osa meie riigi ülesannete analüüsist ja loodetavasti on sügisel võimalik detailsemat kava ka parlamendi ees tutvustada. See ei ole muidugi lihtne. Me saatsime välja päringud ministeeriumidele ja maavalitsustele, küsides, milliseid asutusi soovivad nad näha oma maakonnas või milliseid võimalusi näevad nad ametiasutuste pealinnast väljaviimiseks. Lihtsustatult öeldes joonistub välja mustvalge pilt: kõik maakonnad ja kõik regioonid tahavad endale kõikvõimalikke riigiettevõtteid ja ametiasutusi, aga kõik asutused, kes pealinnas paiknevad, ütlevad, et nemad on siin väga rahul. Loomulikult on pealinnas omad eelised: tööjõuturg on suur, valikuid on palju, on mugav jne. Aga me läheme selle plaaniga edasi. Ega alati ei pea viima mujale peakontorit.
Mulle meeldib tuua näidet omaenda haldusalast. Riigi Tugiteenuste Keskus tegeleb ametiasutustele, ministeeriumidele tugiteenuste pakkumisega: eelkõige finantsid, raamatupidamine, palgaarvestus. Kuigi selle peakontor on Tallinnas Endla tänaval, asuvad regionaalsed üksused Tartus ja Viljandis. Meil on kokkulepe, et kõik uued ametikohad, mis Riigi Tugiteenuste Keskusesse tulevad, luuakse Tallinnast väljas. Juba täna töötavad umbes pooled selle töötajatest Tartus või Viljandis. Võib-olla peab selliseid lahendusi ka mujal valdkondades kaaluma. Seda tööd, mille iseloom ei nõua iga päev teiste valitsusasutustega või rahvusvahelist suhtlemist, saab pealinnast välja liigutada küll. Kui kaugele me sellega jõuame, seda näitab järgmine poolaasta. Hästi palju oleneb muidugi ka ministritest ja nende suhtumisest, sest see on muutus, mis üldiselt altpoolt ülespoole ei toimu. No ei ole tulnud meile ühtegi ettepanekut mõnelt asutuselt endalt, et nad on valmis kohe täna kolima Tallinna kesklinnast Põlvasse. Selliseid ettepanekuid ei ole meile paraku tulnud, nii et me peame seda küsimust lahendama ülevalt alla.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Külliki Kübarsepp, palun!

16:01 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Te olete siin ära toonud, et kohaliku omavalitsuse üksustes töötab üle 62 000 töötaja. Kas te oskate öelda, kui palju muutub nende töötajate arv peale haldusreformi? Teatavasti peaksid 2018. aasta 1. jaanuarist uued struktuurid tööle hakkama. Mis on selle mõju? Ma eeldan, et võrdelises seoses on keskvalitsuse tasandi töötajate arvu muutus, praegu on seal üle 55 000 töötaja. Kuna n-ö valitsetavaid peaks vähemaks jääma, siis kui palju muutub töötajate arv keskvalitsuse tasandil?

16:01 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Üldine proportsioon valitsussektoris on peaaegu pool ja pool, pisut rohkem on töötajaid kohalikes omavalitsustes. Ütlen veel eelmise vastuse lõpetuseks, et me tegime selgeks, kui paljud keskvalitsuse töötajad töötavad praegu Tallinnas ja kui paljud regioonides. Võib-olla on see üllatav, aga praegu töötab 45% keskvalitsuse töötajatest pealinnas ja 55% pealinnast väljas. See polegi nii halb suhtarv.
Omavalitsusreformi puhul ei ole me ametnike arvu vähendamist seadnud omaette eesmärgiks, kuid senised kogemused on näidanud, et tugiteenistujate arvu teatud vähenemine võib tõepoolest toimuda. Ma pean eelkõige silmas näiteks raamatupidajaid, kes on alakoormatud ja keda nelja-viie valla peale ei ole vaja võib-olla nii palju, kui neid praegu on. Milline see täpne suurusjärk on, sõltub omavalitsustest, aga me räägime pigem paarisajast või kolmesajast inimesest, mitte tuhandetest, nagu siin on hirmu- ja õudusjuttudes räägitud. Nii et aeg näitab. Tõenäoliselt on see 2018. aasta alguseks selge. Keskvalitsuse töötajate arvu omavalitsuste reform nii otseselt ei puuduta, aga nagu öeldud, käib ka regionaalhalduse valdkonnas muudatuste ettevalmistamine. Nii et vaatame, kui kaugele me jõuame.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Liina Kersna, palun!

16:01 Liina Kersna
Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Tõesti, seekordsest avaliku teenistuse aastaaruandest on jäänud kõlama fakt, et naistippjuhid saavad meestippjuhtidest 2,2% rohkem palka. Mitu protsenti meie riigi tippjuhtidest on naised?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Hea küsimus. Mul ei ole seda arvu peast võtta, aga kui ma ei eksi, siis see valim, kelle horisontaalseid palganumbreid võrreldi, koosnes 800-st kesk- ja tippjuhist. Kui paljud nendest olid mehed ja kui paljud naised, seda ei oska ma hetkel öelda. Kõhutunde järgi ütlen, et juhtide seas on mehi rohkem. Me küll näeme, et avalikus sektoris tervikuna töötab väga palju naisi, aga tippjuhtide seas, ma kõhutunde järgi ütlen, on mehi rohkem. Võib-olla sellepärast osataksegi naisjuhte paremini hinnata.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Monika Haukanõmm, palun!

16:02 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea minister! Minu küsimus on ametnike ja töötajate värbamise ja valiku kohta. Nimelt selgub aruandest, et 5% riigiametnikest on võetud tööle ilma konkursita, kohalikes omavalitsustes on aga 20% ehk viiendik töötajatest võetud tööle ilma konkursita. Väga selgelt on näha, et selline trend tekkis 2015. aastal. Selgub, et aastatel 2011–2014 ei võetud kedagi tööle ilma konkursita. Ausalt öeldes näen ma siin ohtu, et rolli hakkavad mängima onupojapoliitika ja nn tutvused. Milliseid ametnikke võeti tööle ilma konkursita ja mis on teie arvamus konkursita töölevõtmise kohta sellises mahus?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Üldreegel on jah, et tuleb konkurss teha, kuigi teatud juhtudel saab ka teistmoodi. Mul tekkis sama küsimus, kui ma seda kohta lugesin. Ma sain detailsema vastuse, mis juhtumid need olid. Ma võin selle teile hiljem kirjalikult saata, mul ei ole seda vastust siin kaasas. Ega see hea trend ei ole, kui hakatakse ilma konkursita tööle võtma. Miks seda teatud juhtudel tehakse? Avalik konkurss võib olla luhtunud. Aga see hea trend ei ole, tõepoolest. Me peaksime olulisemate töökohtade täitmise korral avaliku konkursi korraldama, mis tihtipeale võib asutusejuhtidele tunduda tüütu, aeganõudev ja võib-olla isegi kallis, aga me peame sellist avatust hoidma. Enamikus ametiasutustes ei ole mingit karjäärisüsteemi, umbes nii, et alumiselt astmelt alustad ja 30 aastaga jõuad tippu välja. Meil on ikkagi võimalik kõikidele positsioonidele kandideerida ning see info peaks olema avalik ja kättesaadav. Aga ma lasen teile saata detailsema vastuse, mis juhtumid need olid ja kuidas on üldse võimalik konkursist mööda minna.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Kokk, palun!

16:02 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea minister! Mõni päev tagasi võtsime me siin vastu haldusreformi seaduse. Ma arvan, et see oli üks tõsine töövõit. Aga tuletan meelde, et peaministril on moodustatud töömeeskond, kes selles valdkonnas abiks on olnud. Ma mäletan, et eelmise aasta lõpus, kui me koos istusime, oli kokkulepe, et mais peaksid koos haldusreformi üldosaga olema selged ka uute omavalitsuste rahastamise mudelid ja see, milliseid teenuseid need uued omavalitsused pakkuma hakkavad. Oskad sa öelda, kui kaugel see asi on ja millal me võiksime seda näha?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Selle küsimuse puutumus avaliku teenistuse aastaaruandega on minu arvates üsna hägune. Aga me arutame neid asju tervikuna valitsuses juunis. Ma usun, et sügisel, kui parlament uuesti koguneb, on ka parlamendil võimalik neid eelnõusid näha. Ettevalmistustöö on tehtud. Tegelikult oleme haldusreformi kontseptsiooni jaoks nende teemadega tegelnud ja ka kohtumistel on olnud juttu, mis valdkondades me muudatusi ette näeme. Me oleme valitsuses omavalitsuste teatud rahastamisküsimusi juba ka arutanud, me oleme omavalitsuste rahastamist suurendanud ja leppinud kokku, et töötame alternatiivsed rahastamismudelid välja sügiseks, nii et kindlasti veel sel aastal.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Kalle Palling, palun!

16:02 Kalle Palling
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja, kõigepealt kiitus selle töö eest, mida te olete teinud haldusreformi ettevalmistamisel! Kuid haldusreform ei hõlma kindlasti kogu avalikku sektorit ega kogu riigihaldust ja selle reformimist. Riigil on mitmeid rakendusasutusi, mis teevad väljamakseid nii Euroopa Liidu kui ka Eesti riigi vahenditest, ja neile on delegeeritud riigi teatavad funktsioonid (EAS, KredEx, Innove, KIK jt). Teatavasti on plaanis neid rakendusasutusi ja nende funktsioone üle vaadata ning neid võib-olla mõnevõrra konsolideerida. Kas te oskate rääkida, mis seisus see plaan on ja millal võiks Riigikogu sellega tutvuda?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Küsimus oli üldisem – kuidas me järgmisi reforme ja struktuurseid muudatusi ette valmistame. Ka rakendusüksuste võimalikud muudatused on üks meie riigi ülesannete analüüsi fookusvaldkondadest, mida me juunis esimest korda ka kabinetis arutame. Kindlasti jätkuvad need debatid mitu kuud. Meie probleem väga paljudes valdkondades on see, et meil on hirmus palju igasuguseid ametiasutusi ja organisatsioone, mida me oleme aja jooksul loonud heade kavatsustega, aga nagu avalikus sektoris ikka, kipuvad need paisuma ja muutuvad omaette kuningriikideks ning kui sa ühel hetkel hakkad neid kokku tõmbama või konsolideerima, siis on probleeme oi kui palju. Rakendusüksustega on samamoodi. Need on asutused, mis näiteks aitavad laiali jagada Euroopa Liidu struktuurifondide raha. Selliseid asutusi on kaheksa, koos PRIA-ga üheksa, st neid on väikese Eesti kohta liiga palju. Siin peaks olema rohkem sünergiat. Nii taotlejatel kui ka riigil oleks lihtsam, kui neid asutusi oleks mõnevõrra vähem. Nende debattidega läheme me suvel edasi, alternatiivid on laua peal. Aga me näeme jah, et me peaksime oluliselt lihtsustama meie riigiaparaadi toimimist, et oleks vähem reegleid, vähem asutusi ja vähem neid kohti, kuhu ettevõtja peab oma murega pöörduma, enne kui ta abi saab.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Ammas, palun!

16:02 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Teie aruande leheküljel 23 jäi lõigus 5.3.1 silma tõdemus, et muutuvpalga ehk tulemuspalga või preemia või lisatasu osakaal põhiseaduslikes institutsioonides ja Riigikantseleis on suurem kui mujal. On see mingi juhuslik anomaalia või on sellele ka mingi seletus?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Kui ma sobran oma mälusoppides, siis meenub mulle, et majandusbuumi ajal oli muutuvpalga osakaal päris suur, elati hästi, palgafondid kasvasid kiirelt, tihtipeale saadi kolm või neli kuupalka palgale lisaks ning süsteem oli üsna segane ja läbipaistmatu. Majanduskriis tegi kiired korrektiivid, tihtipeale need muutuvtasud ehk preemiad ja tulemustasud kadusid üldse ära. Mingi hulk on siiski alles jäänud. Nagu siin öeldud, suurenes muutuvpalga osakaal 1% ja jääb vahemikku 3–5%, põhiseaduslikes institutsioonides on see aga 7%. Ma ei oska seda põhjendada millegi muuga, kui et võib-olla on töö iseloom erinev, võib-olla on Riigikantselei või põhiseaduslike institutsioonide töötajatel olnud mingid projektid, mille edukas lõpetamine on andnud põhjust maksta tulemustasu. Praegu ei oska ma täpsemat vastust anda. Aga ametiasutustes ei ole sellist trendi, et makstakse kolme või nelja kuupalga suurust lisatasu, mille põhjendatus võib alati küsimusi tekitada.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Tamm, palun!

16:02 Tarmo Tamm
Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Minu arvates peaks riigireformi alustama kõrgemalt tasandilt ehk valitsusest. Šveitsis on praegu ainult kaheksa ministeeriumi. Taavi Rõivase valitsemise ajal on loodud juba kolm uut ministrikohta ja minu teada plaanitakse luua neljandat. Kas see ongi riigireform, mida me ellu viime? Kas valitsus ei peaks eeskuju näitama?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Igal valitsusel on omad prioriteedid. Minu arust ei ole see, kui lihtsalt vaadatakse, kui palju on ministreid, just väga sügav analüüs. Seadus ütleb meile, et neid võib olla kuni 15, ja sellest on kinni peetud. Ma tõin aruandest esile, et riigitöötajate arv on vähenenud 663 võrra, seda on rohkem, kui on Rahandusministeeriumis, Sotsiaalministeeriumis ja Kultuuriministeeriumis töötajaid kokku. Nii et ma arvan, et need mõjud on suuremad. Kui tavaliselt avalik sektor muudkui paisub ja kriisi ajal tõmmatakse seda hoogtöö korras väga valusalt kokku, siis selle valitsuse lähenemine on pigem targem ja sujuvam: me kohaneme muutustega igal aastal ja mõistlikult, mitte ei kasvata headel aegadel riigiaparaati, et hakata seda kriisiajal 20% kaupa kärpima. Nii et mina siin probleemi ei näe.
Meil ei ole ühtegi uut ministeeriumi, kuid mõnes ministeeriumis on kaks ministrit. Tänapäeva maailmas toimub liikumine ka sinnapoole, et terve valitsus on üks organisatsioon, kus ministreid on väga lihtne ja paindlik vahetada võrreldes niisuguste silotornidega. See annab palju paremad ja mugavamad võimalused reageerida poliitilistele prioriteetidele, sest võib-olla on paar aastat vaja riigihalduse ministrit, hiljem on vaja aga IT-ministrit või välissuhete ministrit. Selline paindlikkus peaks riigiaparaadis olema ja me oleme sellise skandinaavialiku mudeli suunas Eesti riigis ka liikunud. Ma ei näe selles midagi halba. Nii et vaatame suurt pilti ja seda, kuidas valitsus oma ülesannetega hakkama saab ning milline on ametnikkonna suurus tervikuna, kas see väheneb või suureneb. Küsimus ei ole ju ühes või kahes ministrikohas. Võin teile veel rahustuseks öelda, et minu ametikoha loomise tõttu töötajate arv mitte ei suurenenud, vaid pigem vähenes. Selle tulemusena, et me võtsime Siseministeeriumist funktsioone üle Rahandusministeeriumisse, töötajate arv vähenes. Nii et ka see, et on üks ministrikoht juures, ei tähenda alati, et ametnike või riigitöötajate arv peaks kasvama. Lihtsalt valitsuse struktuur ja töökorraldus muutuvad.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Urve Tiidus, palun!

16:02 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Paljude faktide seas, mis selles aruandes kirjas on, jäid mulle silma personaliandmed. Valitsussektoris kahanes töötajate arv aastaga samas proportsioonis tööealise elanikkonna vähenemisega, öeldakse aruandes, mõlemad vähenesid 0,6%. Kas te võite natukene kirjeldada perspektiivi, kas ka järgmisel aastal on umbes samasugune proportsioon ja kas see on ideaalne?

16:02 Riigihalduse minister Arto Aas
Aitäh! Me teeme suvel valmis analüüsi valitsuse jaoks, kuidas järgmistel aastatel valitsemismahu vähendamisega edasi minna. Esimese aasta periood, kui me töötajate arvu mõõtsime, kestis juunist juunini. 1. juunil lõppes see esimese aasta n-ö mõõtmine ära. Nüüd me teeme kokkuvõtteid, kuidas haldusalad on reaalselt oma tööd ümber korraldanud ja töötajate arvu vähendanud. Me võime öelda, et me esimese aasta kärpega saime kenasti hakkama, muudatusi on tehtud. Aga kuidas me järgmistel aastatel edasi läheme, seda ma täna veel ei ütle. Seda me arutame valitsuses augustis ja septembris ning see puudutab ka riigieelarve koostamist. Nii et sügisel saab täpsemalt öelda, milline see plaan on. Aga me kindlasti ei tagane eesmärgist, et me peame hoidma tööealise elanikkonna ja valitsussektori proportsiooni. Nii et toimetame edasi.

16:02 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud minister, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Ma tänan veel kord ministrit avaliku teenistuse 2015. aasta aruande ülevaate eest ja kõiki häid ametikaaslasi, kes küsisid ja osalesid debatis! Kümnenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

---

11. 15:31 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (233 SE) teine lugemine

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Liigume 11. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 233 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Andres Metsoja!

16:01 Andres Metsoja

Austatud Riigikogu aseesimees! Head rahvasaadikud! Vabariigi Valitsus algatas keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 2. mail 2016. aastal. Eelnõu peamine eesmärk on täpsustada loodusvarade kasutusõiguse tasude rakendamise põhimõtteid ja tõsta riigile kuuluvate loodusvarade puhul selgemalt esile nende väärtusest lähtuva tasu kehtestamise alus.
Eelnõu esimene lugemine toimus 1. juunil ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 3. juuni kell 14. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon vormistas eelnõu kohta kümme muudatusettepanekut. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahel käsitleti eelnõu komisjoni istungil kahel korral: 6. ja 7. juunil. Istungitel osalesid ja oma arvamust avaldasid Keskkonnaministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad.
Keskkonnaministeeriumi ettepanekud puudutavad Keskkonnainvesteeringute Keskuse raha laekumise täpsemat fikseerimist selleks, et eelnõu seadusena rakendamise järel oleks selge ja üheselt arusaadav, kuidas laekub raha kohalikele omavalitsustele, Keskkonnainvesteeringute Keskusele ja riigieelarvesse sihtotstarbeta rakendamiseks. Seadusesse lisatakse sätted, mis seda reguleerivad. Peale selle täpsustatakse, et üleriigiliste maardlate korral (nt lubja- ja dolokivi üleriigilised maardlad) arvutatakse kohaliku omavalitsuse üksusele kantav tasu osa järgmise valemi alusel: 25% 2011. aasta määrast. Põlevkivi ja hästilagunenud turba üleriigiliste maardlate korral on kohaliku omavalitsuse üksusele kantav tasu osa eraldi sätestatud keskkonnatasude seaduse § 13 lõike 1 punktides 5 ja 6. Maavara kaevandamisõiguse tasust kantakse punkti 5 kohaselt 0,275 eurot kaevandatud tonni kohta kaevandamisala asukoha kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse, kui kaevandatakse põlevkivi, ja punkti 6 kohaselt 0,29 eurot kaevandatud tonni kohta kaevandamisala asukoha kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse, kui kaevandatakse hästilagunenud turvast. Samuti sätestatakse, et erinevalt teistest kohalikest maardlatest, mille puhul kaevandamisõiguse tasu kantakse 100% kohalikule omavalitsusele, on hästilagunenud turba kaevandamise korral kohalikule omavalitsusele kantav tasu osa sätestatud keskkonnatasude seaduse § 13 lõike 1 punktis 6.
Rahandusministeeriumi ettepanekute eesmärk on minimeerida riskid, mis võivad olla seotud vastavusega Euroopa Liidu õigusele. Nimelt on vaja senisest selgemalt eristada, et energeetiliste maavarade puhul kehtib väärtusel põhinev alus ning teised kaalutlused ei ole üle alammäära alusena määravad.
Keskkonnakomisjoni 7. juuni 2016. aasta istungil otsustati järgmist: teha ettepanek saata eelnõu 233 Riigikogu täiskogu päevakorda 15. juuniks (see otsus langetati konsensuslikult), teha ettepanek eelnõu 233 teine lugemine lõpetada (samuti konsensuslikult), kui eelnõu 233 teine lugemine lõpetatakse, siis teha ettepanek saata eelnõu 233 kolmandaks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 16. juuniks (samuti konsensuslikult) ning teha ettepanek panna eelnõu 233 lõpphääletusele. Aitäh!

16:01 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Aivar Kokk, palun!

16:01 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! On selgelt näha, et see seadus mõjutab paljusid kohalikke omavalitsusi. Kuidas kohalikud omavalitsused sellesse seadusesse on suhtunud? Kas nad on kõikide muudatusettepanekutega nõustunud või on olnud kohti, kus on ka eriarvamusele jäädud?

16:01 Andres Metsoja

Aitäh! Kuna valitsus algatas selle eelnõu kiireloomulisena, et tulla appi eelkõige meie põlevkivisektorile, ja kuna menetluses on olnud ka maapõueseaduse eelnõu, siis on see tekitanud kohalikes omavalitsustes küsimusi. Komisjon on sellele mitmel korral viidanud ja küsinud selgitusi nii Rahandusministeeriumi kui ka Keskkonnaministeeriumi esindajatelt. Minu käes on Eesti Maaomavalitsuste Liidu kiri, kus selge sõnaga öeldakse, et riigil on õigus teha igasuguseid muudatusi

oma ja kohalike omavalitsuste tuludes, kui see muudatus ei lähe vastuollu põhiseaduses toodud kohaliku omavalitsuse garantiiga. Kirjas leitakse, et kui ettepanekut kompenseerimise minimaalse piirmäära kohta arvestatakse ning edasistel valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimistel rahanduse ja maksunduse töörühmas räägitakse läbi kompensatsiooni täpsed summad, arvestades võimalusega, et kompenseerimise protsenti suurendatakse, siis ei saa olla olulisi vastuväiteid eelnõus ettenähtud kaevandustasude muutmise regulatsiooni kohta.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Hea ettekandja, aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame nüüd juhtivkomisjoni muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud kümme muudatusettepanekut juhtivkomisjonilt: esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas ja kümnes. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 233 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja 11. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

---

12. 15:38 Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu (162 SE) teine lugemine

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume edasi. 12. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu 162 teine lugemine. Enne kui me läheme menetluse juurde, tutvustan lühidalt menetlemise korda. Kõigepealt on juhtivkomisjoni esindaja ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit, seejärel on küsimused ja vastused – nagu meil tavaks, on teisel lugemisel võimalik esitada kaks suulist küsimust – ning siis läbirääkimised, kus sõna võivad võtta kõik Riigikogu liikmed. Loomulikult vaatame läbi ka muudatusettepanekud. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 105 järgi läheme edasi, lähtudes sellest, kas tuleb ettepanek teine lugemine katkestada. Aga nüüd, head ametikaaslased, on mul hea meel paluda Riigikogu kõnetooli ei keegi muu kui majanduskomisjoni liige Kalle Palling!

16:01 Kalle Palling
Austatud juhataja! Head kolleegid! Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 11. jaanuaril. Esimene lugemine toimus 17. märtsil ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 1. aprilliks laekus eelnõu kohta üks muudatusettepanek Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Eelnõu muutmiseks esitas ettepanekuid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Peale selle laekusid arvamused ja ettepanekud Tarbijakaitseametilt, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingult, Imatra Elekter AS-ilt, Eesti Gaasiliidult, Eesti Energia AS-ilt, Konkurentsiametilt ja Adven Eesti AS-ilt. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist laekusid komisjonile seisukohad muudatusettepaneku kohta. Eelnõu mõne sätte asjus on suuliselt konsulteeritud Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnaga.
Eelnõu arutati majanduskomisjoni töörühmas kuuel korral: 3. ja 29. märtsil, 2., 24. ja 31. mail ning ka 7. juunil. Aruteludel osalesid tavaliselt vastutav menetleja ja vastutav ametnik, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad ning kahel viimasel arutelul osales ka Konkurentsiameti esindaja. Kutse osalemiseks oli nagu alati edastatud kõikidele komisjoni liikmetele. Samuti saadeti komisjoni liikmetele teadmiseks töömaterjale, mille abil oli võimalik olla kursis eelnõu arutelu käiguga. Eelnõu tekst sai nagu alati kahe lugemise vahel keeleliselt toimetatud. Majanduskomisjon arutas eelnõu esimese ja teise lugemise vahel kokku seitsmel istungil. Igal neist (v.a 2. juuni istung) osalesid ka eelnõu algataja esindajad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist.
Annan lühidalt – kuigi väga lühidalt seda teha ei õnnestu – ülevaate eelnõu olemusest ja peamistest muudatustest, mida me selle eelnõu abil tegime. Sissejuhatuseks võib öelda, et kui eelnõu tutvustamise ajal sai siin puldis tõdeda, et tegemist on hea seaduseelnõuga, siis nüüd võib öelda, et tegemist on lausa väga hea seaduseelnõuga, sest see on algse eelnõuga võrreldes tunduvalt muutunud.
Tuletan teile meelde, millega on tegu. Tegemist on seaduseelnõuga, mis annab suuniseid energiatõhususe saavutamiseks energia tootmisel, tarbimisel ja jaotamisel ning korrastab hangete korraldamist riigile kuuluvates hoonetes. Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõuga võetakse üle Euroopa Liidu energiatõhususe direktiiv. Eelnõu näeb ette kohustusi avalikule sektorile ja erasektorile,

mis tulenevad otseselt direktiivist. Direktiivi rakendamisega mitteseotud kohustusi eelnõus ei ole. Eelnõus toodud meetmete võtmine aitab riigil veelgi suurendada energiajulgeolekut, seda tänu energiasõltumatuse kasvule, vähendades sealjuures primaarenergia, maavarade ja kütuste tarbimist, ning aitab piirata kasvuhoonegaaside heidet. Energiatõhususe suurendamine on hea vahend nende probleemide lahendamiseks, eelkõige Eestis, kus majanduse energiaintensiivsuse poolest ollakse Euroopa Liidus esirinnas. Primaarenergia tarbimise suhe SKT-sse on Eestis kolm korda suurem Euroopa Liidu keskmisest.
Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu koosneb teemaplokkidest. Eelnõu kohaselt tuleb avalikust sektorist, eelkõige keskvalitsusest arendada energiatõhususes eeskuju andja. See näitaks teed energiatõhusamate toodete, hoonete ja teenuste kasutamise poole ning soodustaks elanike ja ettevõtete energiatarbimisharjumuste muutumist. Seetõttu kohustatakse keskvalitsuse asutusi rekonstrueerima aastas 3% oma hoonetest vähemalt energiatõhususe miinimumnõuete tasemel (D-klass) ning riigihangetega hankima edaspidi vaid kõrgemasse energiatõhususklassi kuuluvaid hooneid, teenuseid ja tooteid. Eestis on 47 keskvalitsuse asutust, kus on kokku umbes miljon ruutmeetrit pinda. Seega tuleb aastas renoveerida umbes 32 000 ruutmeetrit. Riigieelarvesse on vahendid hoonete energiatõhusamaks renoveerimise jaoks planeeritud. Eesmärki on võimalik täita ka keskvalitsuse asutuse tööpindade optimeerimise teel.
Eelnõu kõige olulisem teemaplokk on riigi kohustus saavutada kindel kogus energia lõpptarbimise säästu – 1,5% kogu riigis lõpptarbijatele müüdavast energiast perioodil 01.01.2017–31.12.2020. See tähendab, et kokkuhoitava energia kogus Eestis peab sel perioodil olema 7,1 teravatt-tundi. Selline energiasääst saavutatakse suuresti juba kavandatud riiklike energiatõhusmeetmete (maksud, energiasäästu toetusmeetmed) võtmisega. Koos siin Riigikogus juba kinnitatud aktsiisitõusudega kaetakse sellega 95% vajalikust säästust, arvutuslikult on see 6,7 teravatt-tundi. Praeguse teadmise kohaselt, nagu ka te ise juba peast arvutada võisite, jääb meil 5% eesmärgist veel puudu. Eelnõu menetlemisel majanduskomisjonis keskendusimegi peamiselt just energiasäästu lisameetmetele ja nende rahastamisele.
Algul oli eelnõu mõte seaduses selgelt kirjeldada eeldusi energiasäästu lisameetmete kahel viisil rakendamiseks: ettevõtete energiatõhususkohustuste ja uute riiklike meetmete rahastamise võimaluste laiendamise kaudu. Eelnõu menetledes jõuti kaasamise tulemusena järeldusele, et ettevõtete energiatõhususkohustuste rakendamiseks ei ole Eestis veel piisavalt valmidust. Suurte energiaettevõtete fookus on oma äri arendamisel ning tootmise ja võrkude efektiivsuse parandamisel. Tegevusvälja laiendamine lõpptarbijateni kulgeks vaevaliselt. Ettevõtjate arvates ei suuda nad selles vallas tegutseda paremini, kui seda on teinud riik.
Eelnõu menetlemise tulemusena muutus oluliselt see lahendus, kuidas energiasäästu lisameetmeid korraldama hakatakse. Me lõime komisjoni töö käigus algse eelnõuga võrreldes tunduvalt selgema kontseptsiooni, mis nägi ette keskendumist olemasolevatele tegevustele. Alles siis, kui oleks selgunud, et juba teoksil asjadest ei piisa, oleks võetud kasutusele uus, energiatarbijate suhtes rakendatav makse, nn energiasäästumakse. Selle makse tõttu tarbijatele tekkiv koormus oleks olnud väike, aga saadud tulud oleksid olnud riigi lisaallikas energiasäästutegevuste rahastamiseks. Maksemäära ja tulude suunamist oleks Riigikogu iga-aastase eelarveprotsessi käigus täielikult kontrollinud. Kirjeldatud kontseptsioon oleks Eestis esmakordselt toonud kaasa selge lahenduse, mille abil me oleksime saanud oma pikaajalisi energiasäästu eesmärke saavutada. Riigikogu täiskogule esitatud eelnõu energiasäästupoliitika rakendamisest tulenevaid makseid siiski ette ei näe, kuigi me seda majanduskomisjoni koosolekul mitmel korral kaalusime. Majanduskomisjoni 14. juuni istungil otsustati nendest loobuda.
Täiskogu ette jõudnud versioon tagab direktiivi ülevõtmise minimaalses mahus. Me pidasime silmas ka eelmise aasta 23. septembrist toimuvat Euroopa Komisjoni põhjendatud arvamuse menetlust direktiivi mitteülevõtmise pärast. Sama asja jätkuna ähvardas meid kohtumenetlus, mille puhul oleks trahv võinud küündida 3,6 miljoni euroni aastas. Seaduse vastuvõtmisega garanteerime siiski direktiivi ülevõtmise, kuid riigi energiasäästukohustuse eesmärgi saavutamise mehhanismi suhtes ei ole praegu täit kindlust, et see lahendus Euroopa Komisjonile täiesti sobib. Seega võib arutelu selle üle tulevikus jätkuda.
Kindlasti peab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium lisameetmeid analüüsima ning hindama kõiki olulisi riigi korraldatavaid kaudselt energiasäästu panustavaid tegevusi, näiteks tulumaksuga seotud meetmeid (eluasemelaenude intresside tulumaksuvabastus, reinvesteeritud kapitali

tulumaksuvabastus jne). Peale selle tuleb muidugi üle vaadata ettevõtete ressursitõhusustegevused. Kokkuvõtlikult võib energiasäästukontekstis aga öelda, et me ei peaks tegelema energiasäästupoliitikaga Brüsseli nõudmise pärast, vaid sellepärast, et Eesti elanikkond ja ettevõtted on energiajulgeoleku seisukohast ja kõrgetest energiahindadest tingituna jätkuvalt haavatavad.
Teistest teemadest toon esile, et eelnõu kohaselt tuleb suurendada energiatõhusust energiatootmisel. Selleks kohustatakse energiatootjaid, kes ehitavad või rekonstrueerivad üle 20-megavatise soojusvõimsusega tootmisüksuseid, mis on soojuselektrijaamad, tööstuskäitised või kaugküttevõrgud, analüüsima, kas oleks majanduslikult põhjendatud rajada need üksused tõhusa koostootmise põhimõttel.
Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu kohustab energiaettevõtteid samuti mõõtma lõpptarbijate energiakasutust ja pakkuma tasuta ligipääsu lõpptarbijate tarbimisandmetele nii reaalajas kui ka tagantjärele. See puudutab peale elektri ja gaasi tarbimise ka kaugkütte ja sooja tarbevee teenuse osutamist. Samuti näeb eelnõu teatud juhul ette, et lõpptarbijatele paigaldatakse individuaalsed küttekulujaoturid või -mõõturid, kui nende kasutamine on majanduslikult mõistlik. Direktiivi nõude kohaselt on eelnõusse lisatud kohustus teha iga nelja aasta tagant suurettevõtetes energiaaudit, et luua eeldused ulatusliku energiasäästu saavutamiseks tööstussektoris laiemalt. Need kaks teemat ei ole aga Eestis uued. Individuaalseid soojusmõõtureid paigaldatakse juba praegu, samuti oleme Euroopa Liidus esirinnas kaugloetavate elektriarvestite paigaldamise ja tarbimisandmete kättesaadavaks tegemise poolest. Suurettevõtete energiaauditeid on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium samuti teinud juba eelmise aasta lõpust alates. Energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu käsitleb veel energiaauditele kehtestatavaid uusi miinimumnõudeid ning energiaaudiitoritele pädevusnõuete seadmist, kuid on ka sätted, millega tõhustatakse energiatõhususega seotud tegevusaladel töötavate isikute pädevuse kontrollimist.
Niipalju siis sellest, mis toimus eelnõu kahe lugemise vahel kuuel töögrupi ja seitsmel komisjoni istungil. Ma tutvustasin põhimõtteid, mida me arutasime ja millest me mõnel juhul ka loobusime, ning seda, kuhu me oleme välja jõudnud selle eelnõuga, mis on täna siin meie ees. Nüüd räägin menetluslikest otsustest ja ettepanekutest. Majanduskomisjon otsustas (konsensuslikult) esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 15. juuniks ja teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 16. juunil ja panna eelnõu lõpphääletusele. Suur tänu kuulamast! See oli pikk kokkuvõte. Kui on küsimusi, siis vastan meeleldi.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Kokkuvõte oli pikk ja asine. On ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

16:01 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Nii teie ettekandest kui ka seletuskirjast saab selgeks, et komisjon on selle eelnõuga väga pikalt ja põhjalikult töötanud ning see riigi ja ka ettevõtete suurenev halduskoormus, mis esimesel lugemisel palju küsimusi tekitas, jääb ära. Aga kuidas me saame siis teada, kas see lahendus Euroopa Komisjonile sobib? Samuti ei saanud ma päris täpselt aru, et kui Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pakkus välja veel mingisuguseid vahelahendusi (energiasäästuinvesteeringute võrgutariifi arvamine ning energiasäästumakse), siis kuidas nendega nüüd jäi. Kas need on kusagil kaalumisel või on need praegu maha kantud?

16:01 Kalle Palling
Tänan tunnustuse eest! Mis puudutab investeeringute tariifi arvamist, siis selle küsimuse juurde me tuleme tagasi siis, kui me arutame siin elektrituruseadust. Kuna energiasäästufond kui selline langes eelnõust välja, siis me sellest üldsegi ei rääkinud. Need mõtted on küll alles, aga õige koht selle teema jaoks on elektrituruseadus, mille menetlus saab loodetavasti lõpuks Riigikogu saalis alata.
Mis aga puutub energiasäästumaksesse, nendesse vahelahendustesse ja sellesse, kas see lahendus Euroopa Komisjonile sobib, siis me saame seda teada alles siis, kui me oleme selle eelnõu, mille me homme siin loodetavasti seadusena vastu võtame, neile esitanud. Esialgse info kohaselt pidi Euroopa Komisjon juba 16. juunil pöörduma meie vastu kohtusse. See rikkumismenetlus on nõnda pikalt kestnud. Aga eile laekus info, et kuna sellel nädalal on eelnõu teine ja kolmas lugemine ning meil on välja pakkuda lahendus, siis on nad otsustanud oma plaanist loobuda. Loodame, et see lahendus neile

sobib. Iseenesest on hea teada ka järgmiste direktiivide ülevõtmise jaoks, kas alati peab pakkuma meeletult palju alternatiive, olema väga hoolikas, tegema ära kõik harjutused ja natuke rohkemgi veel või piisab miinimumprogrammist. Eesti on alati läinud maksimumprogrammi peale. Võib-olla ongi nii, et me oleme alati tahtnud liiga püüdlikud olla.
Aga mis puutub laiemalt sellesse, kui palju me peaksime püüdma, siis nagu ma ka oma kõnes ütlesin, ega me ei pea ju tegema seda Brüsseli pärast, vaid me peame tegema seda Eesti pärast, Tallinna, Tartu, Käru ja Sillamäe pärast ja Pärnu pärast ka loomulikult, et me saaksime nendes linnades ja asulates panustada vahendeid hoonete energiatõhususse. Sellegipoolest, kuna me ei paku uusi lahendusi peale juba eksisteerivate meetmete ja aktsiisitõusude, siis on meil ju endiselt vaja saavutada see 5%. Küll aga, kuna me läksime miinimumprogrammi peale, siis on siin olemas valitsuse väga selge korraldus või ma ei teagi, kas see on korraldus, aga see on vähemalt surve.
Me rääkisime ju ka eelmises päevakorrapunktis, et riigil on mitmeid rakendusasutusi, kes tegelevad riigi funktsioonide täitmisega, ning nüüd peavad kõik need meetmed, viimne kui üks, mis lähevad energiatõhususe puhul arvesse, KIK-i investeering näiteks, selle energiasäästukohustuse täitmise hulka arvatud olema. Praegu ei ole meil seda teavet, et kõik need investeeringud selle kohustuse hulka arvatakse. Selles mõttes on siin selline hea praktika. Tõesti, koosolekutel, mida me selle eelnõu menetlemisel pidasime, said, ma arvan, kõik stsenaariumid läbi käidud ja nüüd on vaja igal aastal konkreetselt mõõta, kui kaugel me oleme. Mina arvan, et meil mingit muret selle 5% täitmisega ei tule. Kui raha jääb puudu, siis võtame selle mõne teise meetme arvel, midagi teha pole.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Liigume nüüd Jõgeva- ja Tartumaale. Aivar Kokk, palun!

16:01 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja, ma tahan ka teid tänada! Tundub, et komisjon on oma istungitel ikka väga tõsise töö ära teinud. Teine võimalus on, et eelnõu, mis teile saadeti, oli suhteliselt toores. Parandusettepanekuid on 35 ning need on väga sisukad ja selgitavad. Aga ma küsin parandusettepaneku nr 15 kohta. Selle ettepaneku põhjendus on järgmine: "Sõnastust muudetud selleks, et oleks selgelt arusaadav, et energiatõhususe arengukava ei ole siseriiklik strateegiline planeerimisdokument, mida peab järgima, nagu näiteks riigieelarve seaduse alusel ..." Ma siis küsingi, kelle või mille jaoks me seda energiamajanduse korralduse seaduse eelnõu täna siin arutame.

16:01 Kalle Palling
Me arutame seda ikkagi enda jaoks. Eks need seaduse paragrahvid ole sellises sõnastuses, nagu need on. Aga siin on ju ilusasti kirjas, et see ei ole selline dokument, mida peab järgima nii, nagu näiteks riigieelarve seaduse alusel vastu võetud strateegiadokumenti jne. See annab meile natukene suurema paindlikkuse meetmete võtmisel. Nagu me teame, on riigieelarve strateegiadokument väga konkreetne ja raamidesse suruv.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Kokk, palun!

16:01 Aivar Kokk
Aitäh väga hea vastuse eest! Aga mul on veel üks küsimus. Sa alustasid sellega, et parandusettepaneku tegi ainult Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Kui ma neid 35 parandusettepanekut vaatan, siis näen, et nende hulgas ei ole ühtegi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekut. Kas nad võtsid oma parandusettepaneku tagasi või mis sellest sai?

16:01 Kalle Palling
Jah, nad võtsid selle tagasi.

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame muudatusettepanekute läbivaatamist. On laekunud 35

muudatusettepanekut, kõik juhtivkomisjonilt, ja seisukoht on, et neid tuleks täielikult arvestada: esimene, teine, kolmas, neljas, viies, kuues, seitsmes, kaheksas, üheksas, kümnes, 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33., 34. ja 35. ettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 162 teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

---

13. 16:00 Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu (230 SE) esimene lugemine

16:01 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume 13. päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 230 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettevõtlusminister Liisa Oviiri!

16:01 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eestimaalased on väga lipu usku rahvas. Lipp on püha meile kõigile. Me heiskame lipu siis, kui me tähistame rõõmsaid sündmusi, aga me heiskame lipu ka siis, kui me mälestame neid, kes on meie riigi eest võidelnud või keda on taga kiusatud. Lipu heiskamine on üks neid viise, kuidas me kinnitame oma riigi ja rahva ühtekuuluvust. Minu ja kogu valitsuskoalitsiooni ettepanek on täiendada Eesti lipu seadust uue lipupäevaga. Selleks oleks ettevõtjapäev, mis oleks kava kohaselt oktoobri esimese täisnädala neljapäeval. Käesoleval aastal oleks see 6. oktoobril.
Siin saalis olijad on ilmselt harjunud, et igal hommikul, kui nad tööle tulevad, võtab neid vastu Pika Hermanni torni heisatud riigilipp. Aga metallitöötleja Kesk-Eestist, puiduettevõtja Lõuna-Eestist, IT-ettevõtja Harjumaalt või laevaehitaja Saaremaalt seda iga päev ei näe, ta ei taju iga päev, et ka tema töö on riigile väga vajalik. Toon kaks peamist argumenti, miks ettevõtjapäev väärib lipupäevaks olemist. Päeva eesmärk on väärtustada ja tunnustada ettevõtjat kui ühiskonnas väärtuste loojat. Lipupäev on sümboolne tunnustus, mis näitab, et ettevõtja nagu ka ettevõtlus ja ettevõtlikkus on alusväärtused, milleta meie ühiskond ei toimi. Ettevõtlus ja ettevõtlikkus vajavad ühiskonnas senisest palju suuremat märkamist ja tunnustamist ning ettevõtja rolli laiemat teadvustamist eri ühiskonnagruppides. Seetõttu usun, et just ühendav lipupäev on väga sobilik lähenemine.
Soovin rõhutada, et see lipupäev ei teki kindlasti tühjale kohale. Eelmise aasta 8. oktoobril tähistas Eesti ettevõtjapäeva esmakordselt lipupäevana. Toona oli see valitsuse ühekordne otsus, kuid traditsioonile oli sellega edukalt alus pandud. Ettevõtjapäeva võimalik edaspidine tähistamine muus kui lipupäeva vormis annaks negatiivse signaali nii ettevõtjatele kui ka ühiskonnale laiemalt. Ka ettevõtjate ootus, mida on väljendanud nii Eesti Tööandjate Keskliit kui ka Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, on see, et eelmise aasta lipupäev ei jääks ühekordseks kampaaniaks, vaid riik väärtustaks ja tunnustaks ettevõtjaid püsivalt. Ettevõtjate tunnustamine ja väärtustamine peab olema püsiva iseloomuga tegevus, mistõttu on lipupäeva sisseseadmine seaduses otstarbekas ning väldib ka iga kord eraldi otsustamist. Olulise aspektina soovin lisada, et lipupäev on ühtlasi ettevõtlusnädala tipphetk, mil tunnustatakse esiletõstmist väärivaid ettevõtjaid ja ettevõtluse edendajaid. Seda tehakse konkursside "Ettevõtluse auhind" ja "Tunnusta ettevõtluse edendajat!" finaalis. Seega lisab lipupäev väärtust juba olemasolevatele üritustele.
Lipupäevad tähistavad Eestile väärtushinnanguliselt ja ajalooliselt olulisi sündmusi, näiteks Tartu rahulepingu aastapäev, võidupüha, Eesti Vabariigi aastapäev, aga samuti väärtustatakse lipu heiskamisega olulisi väärtusi Eesti ühiskonnas, näiteks emakeelepäev, teadmistepäev, aga ka veteranipäev või hõimupäev. Ettevõtlus loob väärtusi, mille abil ühiskond toimib, areneb ja kasvab ning mis on selge tagatis meie ühiskonna kestlikkusele. Seega on igati austav ja väärikas tunnustada ettevõtjaid lipupäevaga, näitamaks, et riik ja ühiskond tunnustavad neid kui ühiskonnale oluliste väärtuste loojaid. Ettevõtjapäev lipupäevana näitab, et ettevõtjana tegutsemine ja edasiviiv ettevõtlikkus on üks põhiväärtusi teiste väärtuste kõrval. Kõigile neile kriitikutele, kes arvavad, et Eestis on niigi palju tähtpäevi, ütlen, et ei ole mõtet muretseda. Need ajad on möödas, kui üle riigi tähistati elamu- ja kommunaalmajanduse päeva, teenindustöötajate päeva või ka rahvusvahelist kooperatsioonipäeva. Nüüd austame ja hindame me korraga kõiki neid, kes annavad oma panuse maksumaksjatena, töökohtade loojatena, riskivõtjatena, innovaatoritena.

Muide, ka siin saalis on päris palju neid, kelle auks saaksime 6. oktoobril riigilipu heisata. Soovin teile ettevõtlikku meelt ja jaksu eelnõu edasisel menetlemisel! Olen loomulikult alati valmis teie küsimustele või ka kõhklustele vastama. Ettevõtja on meie riigi parem ja vasak käsi, kelleta ei oleks meil tulevikku. Seda tuleb väärilselt tunnustada ja hinnata. Uus lipupäev ei ole kindlasti poliitiline akt, aga see ei tähenda ka ettevõtjate soovi ennast tähtsamaks teha. Usun siiralt, et ettevõtjapäev on puuduv lüli meie riigi tähtpäevade ketis. Aitäh!

17:06 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Küsimusi on teile tublisti. Erki Savisaar, palun!

17:06 Erki Savisaar
Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! See on kindlasti väga oluline ja Eesti ettevõtlust edendav eelnõu, mille te olete siia toonud. Aga palun selgitage, kas te olete seda päeva mõelnud leinapäevana, kui lipp tõmmatakse poolde vardasse, või siiski pidupäevana. Kui see on mõeldud pidupäevana, mis põhjusel peaksid siis Eesti ettevõtjad pidutsema, kui majanduskasv väheneb?

17:06 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh, hea küsija! See päev on mõeldud loomulikult selleks, et tunnustada Eesti ettevõtjaid. See päev ei ole mõeldud mitte ainult selleks, et ettevõtjad saaksid tähistada enda olemasolu, vaid ka selleks, et riik ja ülejäänud rahvas saaksid näidata, et ettevõtjad on seda tunnustust väärt.

17:06 Aseesimees Jüri Ratas
Einar Vallbaum, palun!

17:06 Einar Vallbaum
Aitäh, hea eesistuja! Aitäh, hea minister! Me oleme seda ettevõtjatega arutanud. Neid see lipupäev küll vaimustusse ei vii. See tundub ettevõtjatele rohkem nagu mõnitusena, et riik ühe käega pigistab neil kõri kinni ja paneb makse juurde, aga teise käega annab kompvekki peale. Kellega te seda arutasite, et see lipupäev teha? Kas see oli teie enda mõte?

17:06 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma saan siin viidata kahele Eesti suurimale ettevõtjate organisatsioonile. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on oma arvamuses öelnud, et kaubanduskoda toetab ideed lisada ettevõtjapäev lipupäevade hulka. Ka Eesti Tööandjate Keskliidu arvamuses kajastub selgelt, et nad pooldavad ettevõtjapäeva lipupäevana, leides, et sellisel viisil antakse ettevõtjatele ja avalikkusele tugev sõnum selle kohta, et riik tunnustab ettevõtjaid ja peab nende panust kõigi kodanike heaolu kasvatamisel tähtsaks.

17:06 Aseesimees Jüri Ratas
Henn Põlluaas, palun!

17:06 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Jah, kahtlemata ei ole meil lipupäevi sugugi üleliia palju ja miks mitte ka ettevõtjate auks lipp heisata. Ma siiski loodan, et see lipu heiskamine tuletab pigem valitsusele meelde, et ettevõtlust tuleb toetada. Aga tegelikult ei ole Eesti rahvas väga suur lipuheiskaja. Kui käia mingil suurel tähtpäeval linna peal, siis on näha, et kümnest majast võib-olla kahel-kolmel lipp lehvib. Kunagi oli see kohustuslik, et lipp tähtpäeval heisatud oleks. Kas te olete arutanud ka seda, kuidas saaks inimesi lippu heiskama panna? Eramajas võib juhtuda, et seal ei ole kedagi kodus, aga näiteks ühistutes ja ettevõtetes võiks ehk taastada endise korra, et lipud peaksid lehvima.

17:06 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! See küsimus väljub eelnõu raamidest. Selliseid põhimõttelisi küsimusi me selle konkreetse eelnõu menetluse ajal ei arutanud. Saan selle tõttu väljendada ainult oma isiklikku seisukohta. Ma ei pea õigeks lipuheiskamise uuesti kohustuslikuks tegemist ja sama arvamust on väljendanud ka tööandjate

organisatsioonid. Aga kindlasti teen ma saabuval sügisel sama, mida ma tegin möödunud sügisel, ehk esitan enda kui ettevõtlusministri nimel üleskutse sellel päeval lipud heisata.

17:06 Aseesimees Jüri Ratas
Peeter Ernits, palun!

17:06 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Mulle tundub, et te tegelete asendustegevusega. Te ütlesite, et ettevõtjad loovad väärtust. Õpetajad tähistavad oma päeva 5. oktoobril ja see ei ole juhtumisi lipupäev, aga järgmine päev, 6. oktoober, on nüüd lipupäev. Kuidas te seda neile selgitate? Miks on siin selline vahe, et õpetajate päev ei ole lipupäev, aga ettevõtjapäev on lipupäev?

17:06 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! See lipupäev, mille kehtestamise me oleme ette pannud, on liikuv püha. Sel aastal oleks see tõesti 6. oktoobril. Aga kindlasti on ka õpetajate tunnustamine ääretult oluline. Minu hinnangul teeme me seda siis, kui heiskame lipud teadmistepäeval.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Herkel, palun!

17:07 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ka minule tundub see selliste sümboolsete sammudega lähenemine mõnevõrra kentsakas. See võib ju ilus olla, aga sellega me ettevõtluse olukorda küll ei paranda. Miks sotsiaaldemokraadid ei algata selle asemel näiteks Eesti ärikeskkonna seisundi arutelu olulise tähtsusega riikliku küsimusena? Minu meelest oleks see palju asjakohasem. Kuidas on kavas vähendada ettevõtjate halduskoormust ja tagada Eesti ärikeskkonna konkurentsivõime? Minu meelest peaksite teie ministrina vastama just sellistele küsimustele.

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Praegu olen ma siin ikkagi Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Aga loomulikult on teie tõstatatud küsimused ääretult olulised ja nendega puutun ma iga päev oma töös ka kokku. Näiteks oli meil eile taas kord nullbürokraatia töörühma kohtumine, kus me arutasime just nimelt seda, kuidas vähendada ettevõtjate halduskoormust. Need küsimused on olulised, aga niisama oluline on ka aru saada, et ühe seadusega ei muuda mitte kunagi kogu elu järsku heaks ja ilusaks. See on lihtsalt üks viis näidata ettevõtjatele, et me neid tõesti tunnustame, aga ma usun, et see on tähtis ka sellest aspektist vaadates, et aitab tugevdada noortes inimestes tunnet, et ettevõtjaks saamine võiks olla eesmärk omaette. Siin on Eesti riik väga paljudest teistest riikidest tegelikult tagapool, selles mõttes, kui paljud koolilõpetajad on valmis hakkama ettevõtjaks ja kui paljud soovivad kellegi teise alluvuses tööle asuda. See on üks võimalus tõsta seda teemat päevakorda, tunnustada ettevõtjaid ja ütelda neile aitäh.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Monika Haukanõmm, palun!

17:07 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Lugupeetud minister! Pean tunnistama, et ma olen vägagi nõus kahe eespool kõnelnuga. See lipuheiskamine ei tundu hetkel kõige olulisema küsimusena. Loomulikult on lipupäeval sümboolne tähendus ja see tõstab ühte gruppi esile. Aga mul tekib täpselt samamoodi küsimus, miks me näiteks 15. märtsil, kui me tähistame rahvusvahelist sotsiaaltöö päeva – sotsiaaltöötajad on ju väga olulised, selleks et toetada meie inimeste toimetulekut –, lippu ei heiska või miks me ei heiska lippu 26. novembril, kui on kodanikupäev. Me saame kõigil nendel päevadel asjakohase temaatika kõne alla võtta, selleks ei pea need olema lipupäevad. Minu arvates on tunduvalt olulisem, et me tegeleksime teemaga sisuliselt, näiteks tegeleksime ettevõtjate sotsiaalsete garantiidega ja töötuskindlustuse

taastamisega, millele meie oleme kaks korda tähelepanu juhtinud, millele on juhtinud tähelepanu õiguskantsler ja mis on siin saalis toetust leidnud. Minu küsimus ongi, millal me jõuame näiteks sotsiaalsete garantiide küsimuseni.

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Jah, igasuguseid päevi on päris palju ja Riigikogu liikmetel on samamoodi õigus algatada eelnõusid sooviga ka need päevad lipupäevadeks kuulutada. Ma ei ole päris nõus sellega, nagu need oleksid kõik ühe ja sama skaala järgi hinnatavad. Ettevõtjaid on Eestis väga suur hulk ja nemad on need, kes reaalselt iga päev väärtusi loovad, kes loovad ka seda väärtust, mida siin Riigikogus nõrgematele gruppidele laiali jaotatakse. Nii et, kuivõrd mina olen praegu ka ettevõtlusministri rollis, siis on üsna arusaadav, miks ma räägin just nimelt ettevõtjate ja nende huvide nimel. Aga ma veel kord kinnitan, et loomulikult ei ole see ainus asi. Täpselt samamoodi on olulised sisulised küsimused, mis jõuavad valitsusest järjekorras mingil ajal ka Riigikogu ette. Aga see seaduseelnõu, mis on siin teie ees ja millest mina kõnelen, on just nimelt ettevõtjapäeva lipupäevana tähistamise kohta.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Külliki Kübarsepp, palun!

17:07 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettevõtlusminister! Te meenutasite aegu, mil lehvitati väga kõrgelt punast lippu. Ma loodan, et see aeg enam kunagi tagasi ei tule. Te tõite välja, et ettevõtjad toodavad väärtust. Aga samas on valitsus teinud kõik, et tootmisvahendid kallineksid. Räägime siin kas või kütuseaktsiisi tõusust, kusjuures kütus on väga oluline toore mitme tootmisharu jaoks. Mida olete teie ettevõtlusministrina valitsusele välja käinud, et mitmesuguste projektide ja programmide abil tunnustada ettevõtjate tegelikku väärtust? Mis on teie vastus kaubandus-tööstuskoja kirjale, kus soovitakse saada rohkem tähelepanu ka sisulistele tegevustele? Jah, nad on küll nõus üldise kontseptsiooniga, aga eeldavad valitsuselt sisulist ettevõtjate tunnustamist maksupoliitika kaudu.

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Siin oli mitmeid asju. Kõigepealt, kui te ütlete, et valitsus on aktsiisidega ühte, teist või kolmandat asja teinud, siis olen ma ikkagi sunnitud ütlema, et ka Riigikogu on olnud selle asjaga seotud. Aga mis puudutab ülejäänud teemasid, mis on puhtalt valitsuse pädevuses, siis praegu vaadatakse üle ettevõtjaid toetavaid organisatsioone, et muuta nende tööd veel ladusamaks, rohkem ettevõtluskeskkonnale sihitumaks ja strateegiatega kooskõlas olevaks. Samamoodi on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumil valmimas – tegelikult juba valminud ja kabinetis järjekorda ootamas – tööstuspoliitika dokument, mis just ettevõtluse seda osa edendama peab ja näitab ära, mis suunas me peaksime minema. Sisulisi algatusi on mitme ministri alluvuses tehtud üksjagu, lihtsalt praegu olen ma siin lipupäeva seadust kaitsmas.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Ammas, palun!

17:07 Andres Ammas
Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Nii teie tänases ettekandes kui ka eelnõu seletuskirjas oli minu meelest üks kummaline väide. Kuna mullu käskis valitsus ühekordse aktina lipud heisata või andis selleks loa, siis nüüd, pool aastat hiljem, peab Riigikogu tagantjärele vastu võtma sellekohase seadusmuudatuse. Kumbapidi need asjad peaksid käima, kas mitte nii, et kõigepealt Riigikogu ja siis valitsus? Valitsus on oma mulluse käiguga pannud Riigikogu teatud mõttes sundolukorda. Muidugi on ettevõtjatel nüüd õigustatud ootus, et sel päeval lipud heisatakse. Miks sedapidi?

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Eelmisel aastal oli selline olukord, et puhtmenetluslikel põhjustel ei jõutud Riigikogu saalis seda otsust teha ja selle tõttu tehti valitsuse ühekordne otsus. See väide, millele te viitasite, tulenes pigem sellest, et seda võiks ka kogu aeg teha ühekordse määrusega, aga kui on olemas soov, tahtmine ja

vajadus, siis on meie arvates mõistlik teha seda pikemaajalise muudatusena ning mitte jääda ühekordse määruse juurde.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Tamm, palun!

17:07 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Lugupeetud proua minister! Miks valitsus ei tegele ettevõtjate väga konkreetsete probleemide lahendamisega? Just täna pöördus Eesti Tööandjate Keskliit peaminister Taavi Rõivase poole ettepanekuga ennistada kütuseaktsiisi määrad 2015. aasta tasemel. Nagu me teame, järgmisel, ülejärgmisel ja üleülejärgmisel aastal tõuseb kütuseaktsiis veel. Kas selline pöördumine läheb teile korda? Kas valitsuses keegi sellega tegeleb? Selle all kannatavad konkreetselt Eesti ettevõtjad, peale selle kannatab seetõttu riigieelarve jne. Kas sellega valitsuses keegi tegeleb?

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Nagu te õigesti viitasite, see pöördumine tuli täna ja see esitati peaministrile. Ma olen päris veendunud, et valitsuses keegi sellega tegeleb. Aktsiisid on üldiselt rahandusministri pädevuses. Aga jah, ma võin öelda, et valitsusele lähevad pöördumised korda ja me tegeleme nendega.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Ma palun, et me jääksime võimalikult eelnõu 230 piiridesse. Märt Sults, palun!

17:07 Märt Sults
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Lipupäev ja inimeste tunnustamine on igati väärt tegu. Aga lipp ei toida. Kas lipupäeva lisana või täiendusena võiks olla selline asi, et kütuseettevõtjatele ja alkoettevõtjatele oleks lipupäev aktsiisivaba, turismisektoris oleks see käibemaksuvaba ja pensionäridele tulumaksuvaba, et nad saaksid ennast ühel päeval aastas inimesena tunda?

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma arvan, et sellise muudatuse halduskoormus oleks nii suur, et juba selle tõttu oleks see eos mõttetu. Peale selle läheks see vastuollu mitme õiguspõhimõttega, mistõttu oleks seda ka õiguslikus mõttes võimatu korraldada.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Einar Vallbaum, palun!

17:07 Einar Vallbaum
Austatud eesistuja! Hea minister! Te nimetasite mitut organisatsiooni, kellega te olete rääkinud. Samadesse organisatsioonidesse kuulun minagi, kuulun nende volikogudesse. Ma olen suurettevõtjate assotsiatsiooni liige. Kõik need organisatsioonid said tegelikult päris kõvasti naerda, kui see eelnõu neile saadeti. Mis me ikka viisakate inimestena vastama pidime? Kui te tahate seda teha, eks siis tehke! Aga tegelikult ei taha seda ükski organisatsioon. Me tahaksime teilt rohkem tõsiseid tegusid, mitte seda lipupäeva ülespuhumist. Sellepärast ma küsingi, kas ikka on mõtet seda teha.

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Minul on teistsugune info mitmelt ettevõtjalt ja ettevõtjate organisatsioonilt, nemad seda toetavad. Nii et jah, ma arvan, et seda on mõtet teha.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Metsoja, palun!

17:07 Andres Metsoja
Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Tõepoolest, Eesti lipp ei toida, aga ometi annab ta vaimutoitu. On tõeliselt ilus, kui ta lehvib tuules, palju ilusam kui siis, kui ta kuuri all oma aega ootab. Minu küsimus

peatub pigem sellel aspektil, et lipuseaduses on terve hulk regulatsioone. Ka minu ettevõtte territooriumil on lipp kogu aeg masti heisatud, kuid seadus ütleb, et kui lipp on valgustamata, siis tuleks õhtuti päikese loojudes ta langetada ja hommikuti jälle heisata. Äkki peaksime astuma samme pigem selles suunas, et Eesti ettevõtete territooriumil oleks Eesti lipp heisatud? See valgustamise nõue võib olla liiast. See annaks minu meelest palju rohkem kui see, et me loome juurde ühe päeva, kui saab Eesti lippu heisata.

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Siinkohal saan esitada ainult üleskutse, et Riigikogu liikmed kasutaksid neile antud õigust ja võimalust esitada eelnõu, et seda reguleerida. See konkreetne ettepanek väljub meie eelnõu ülesandepüstitusest.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Peeter Ernits, palun!

17:07 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ma kordan uuesti. Ma küsisin, miks õpetajate päev 5. oktoobril ei ole lipupäev, aga sel aastal on järgmine päev, 6. oktoober, mis peaks nüüd siis olema ettevõtjapäev, lipupäev. Kas õpetajad ei tooda ühiskonnale väärtust? Vastake palun sellele otse, mitte keerutades!

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma võiksin tsiteerida klassikuid, aga jätan selle tegemata ja vastangi otse, et minu hinnangul loovad õpetajad meie ühiskonnale väga palju väärtust ja teadmiste auks heisatakse lipud teadmistepäeval.

17:07 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Kokk, palun!

17:07 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettevõtlusminister! Ma tulen selle teema juurde, mille kohta on siin mitu korda küsitud. Ma tunnistan, et ka mina olen ettevõtja. Kahjuks ei ole siin saalis ettevõtjaid väga palju, aga ma olen aru saanud, et te ei viitsinud selle seaduseelnõu arutamisel isegi meid kokku kutsuda ja küsida, kas me seda lipupäeva tahame. Täna öelda, et see hea idee ei ole üldse seotud ülejäänud Eesti lipu seadusega, on natuke imelik. Kas ma pean sel hommikul minema kõikidesse oma ettevõtetesse lippu heiskama ja õhtul seda langetama? Kehtiv lipuseadus ju nõuab seda. Kui te loete lipuseaduse algusest lõpuni läbi, siis oskate ehk öelda, kas ma pean hoopis kohaliku omavalitsuse käest luba küsima? Kas me ei võiks teha sellist kokkulepet, et iga kord, kui tuleb 6. oktoober, siis tulete teie siia mõne hea seaduseelnõuga, mis ettevõtlust toetab?

17:07 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma arvan, et me ei saa sellist kokkulepet siin praegu teha, sest selleks on teine aeg ja teine koht. Aga ma võin kinnitada, et ma tulen siia kindlasti igal aastal – küll mitte võib-olla täpselt sellel päeval – mitmete seaduseelnõudega, mis ettevõtja elu Eestis kergemaks teevad.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Urve Palo, palun!

17:08 Urve Palo
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettevõtlusminister! Ma pean tunnistama, et te olete üks südikas minister. Te tulete siia ja seisate tõepoolest selle valdkonna inimeste eest, kelle heaks te olete tööle kutsutud. Mina tunnustan seda väga. See, et haridusminister ei ole soovinud õpetajate päeva lipupäevaks teha, ei puutu siinjuures asjasse. Ma väga toetan teid. Mina kindlasti 6. oktoobril lipu ka heiskan, sest see töö, mida ettevõtjad teevad, on tõesti tunnustamist väärt, aga Eesti ühiskonnas me räägime sellest liiga vähe. Te olete väga palju ka muud sisulist tööd teinud ja jõudnud tööstuspoliitika

põhimõtete väljatöötamisel lõpusirgele. Tähelepanuväärne on, et Eesti Vabariigis tehakse seda esimest korda ja just sotsiaaldemokraadist ettevõtlusministri juhtimisel. Kas te olete tööstuspoliitikaga tegeldes – see ju meid toidab, kui kasutada härra Sultsi sõnu – saanud koalitsioonipartneritelt tuge ja usute, et te saate ka korraliku tegevuskava tehtud?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Kui vaadata arve, siis on näha, et iga viies Eesti inimene töötab tööstuses ja kaks kolmandikku meie ekspordituludest tuleb tööstusest. Ma olen absoluutselt veendunud, et kogu koalitsioon saab aru tööstuse olulisusest ja selle tähtsusest meie majandusele ning toetab nii selle poliitika väljatöötamist kui ka tegevuskava vastuvõtmist.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Jaanus Marrandi, palun!

17:08 Jaanus Marrandi
Tänan! Lugupeetud proua minister! Ma pean tunnistama, et ma olen natukene kimbatuses, kui ma kuulen koalitsioonipartneritest ettevõtjate arvamust, just nagu oleksid nad ettevõtjatena kuidagi väljaspool koalitsiooni, kui koalitsioon teeb mingisuguseid otsuseid, mis ettevõtjatele ei sobi. Ma saan aru küll opositsioonist, kes niisugust juttu räägib, sest nende poliitiline agenda näeb ette, et tuleb juhtida tähelepanu sellele, kui midagi halvasti tehakse, ja see on nende loogiline käitumisnorm. Aga kui koalitsioonipartnerid hakkavad samamoodi nagu opositsioon rääkima nendest asjadest, mis on ka koalitsioonilepingus kirjas, et need oleksid nagu ettevõtjate arvates halvad, kuigi otse loomulikult nad ju hääletavad kõikide nende otsuste poolt, siis on see väheke kummaline positsioon. Mina olen küll ettevõtjana tundnud, et ettevõtja ei ole alati väga hinnatud ja väga sageli vaadatakse teda pigem pisut kahtlase pilguga. Kas ettevõtja on ikkagi ühiskonnas piisavalt väärtustatud või mitte?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! See on küsimus usust. Aga ma olen rääkinud mitme ettevõtjaga ja nendelt on tulnud küll indikatsioone, et eriti mõnes meediakanalis toimub üsna pidev ettevõtjate häbimärgistamine. See mure on olemas ja see on ka üks põhjuseid, mispärast me soovime vastupidise käiguga näidata, et ettevõtjad on tunnustust väärt ja riigile ääretult olulised.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Tarmo Tamm, palun!

17:08 Tarmo Tamm
Aitäh, juhataja! Ma luban, et ma küsin nüüd sisulise küsimuse. Kõigepealt loodan ma, et see lipupäev ei aja koalitsiooni lõhki, sest minu teada on see ka koalitsioonilepingusse sisse kirjutatud. Aga ma arvan, et lipupäeva ei saa teha ilma selleta, et ettevõtjad oleksid sellega nõus ja seda soosiksid. Kas te lubate, et esimese ja teise lugemise vahel pannakse seletuskirja see loetelu, millised ettevõtlusorganisatsioonid seda mõtet toetavad ja millised ei pea seda vajalikuks? Ilma ettevõtjate toetuseta ei peaks see päev küll sündima.

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Iseenesest on seal juba viidatud nendele organisatsioonidele, kellega on läbi räägitud, ja ka nende seisukohtadele. Võin paluda selle üle vaadata ja kui seal on midagi, mis on jäänud kahetsusväärselt või eksituse tõttu välja, siis saab teksti täiendada. Aga ma lugesin teile ette kahe kõige suurema Eesti ettevõtlusorganisatsiooni seisukohad, mis on selgelt toetavad.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Ammas, palun!

17:08 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Kas ma olen õigesti aru saanud, et koalitsioonilepingus on kirjas, et me võiksime edaspidi ettevõtjapäeva tähistada? Kelle peas sündis mõte, et ettevõtjapäev võiks olla lipupäev? See ei saanud sündida abstraktselt ministeeriumis, see pidi sündima kellegi peas. Kes see lugupeetud isik on?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Tõsi on see, et koalitsioonilepingus on kirjas, et me tähistame ettevõtjapäeva. Ma ise ei olnud koalitsioonilepingu selle temaatika läbirääkimiste juures. Kahjuks jään ma vastuse võlgu, kelle peas see mõte täpselt tekkis. Sageli tekivad läbirääkimiste käigus mõtted n-ö kollektiivses teadvuses, nii et ma ei ole ka kindel, kas seal kohalolnud saavad selle nime välja ütelda. Kahjuks mina seda praegu öelda ei oska.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Krista Aru, palun!

17:08 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettevõtlusminister! Märkuste tabelis on Eesti Lipu Selts teinud väga tõsise tähelepanujuhtimise. Ju oleme kõik märganud, et meie lipu seadus annab küllalt võimalusi seda lippu austada, aga kahjuks on juba olemasolevatel lipupäevadel palju selliseid ettevõtteid ja asutusi, kes ei suhtu lippu küllalt väärikalt. Kas ja kuivõrd saate olla kindel, et uue lipupäeva sisseseadmisega üldine suhtumine meie riigi lippu paraneb? Kuidas te üldse sellele kaasa aidata saaksite?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Kindlasti ei muutu käitumiskultuur ühe seaduse vastuvõtmisega. Aga ma usun, et selle seaduse vastuvõtmisega muutub suhtumine ettevõtjatesse kui reaalse väärtuse loojatesse või selle suhtumise üldine foon. Üldse peab lipusse suhtumine muutuma, aga ma arvan, et selle muutuse võivad pigem tuua kaasa arvamusliidrite sellekohased sõnavõtud. Enne ettevõtjapäeva toimumist soovin kindlasti teha ka üleskutse lippu kasutada, aga täpselt sellisel viisil, nagu see on ette nähtud Eesti lipu seaduses, tehes seda väärikalt ning meie lippu ja riiki austades.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Külliki Kübarsepp, palun!

17:08 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Koalitsioonilepingus on tõesti olemas punkt 8.17, mis ütleb, et seatakse sisse ettevõtjapäeva tähistamine. Te ei vastanud Andres Ammase küsimusele, kes tuli selle peale, et ettevõtjapäev peab olema hoopis Eesti lipu päev, mitte ettevõtjate päev. Veel, kui see seadus vastu võetakse, kas te kavatsete siis igale ettevõttele uue lipu kinkida, sest on olemas standardid, et lipp ei tohiks olla räbal ega luitunud? Mida see riigieelarvele kaasa toob?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Lipu kinkimist me kindlasti ette ei näe. Ma usun, et see oli teil selline väike utreering, sest seda ei ole ka vaja. Kui ettevõte arvab, et see päev on oluline, siis ta heiskab sellel puhul lipu. Tegelikult peaks ettevõtetel lipp olemas olema, sest teatud juhtudel on lipu heiskamine kohustuslik. Selle tõttu pole seda kinkimist tõesti ette näha. Te tsiteerisite õigesti koalitsioonilepingut, mis ütleb, et seatakse sisse ettevõtjapäeva tähistamine. Nüüd me seamegi sisse ettevõtjapäeva tähistamise lipupäevana.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Kadri Simson, palun!

17:08 Kadri Simson
Aitäh! Lugupeetud minister! Ma vaatan, et Taavi Rõivas säutsus näiteks 7. jaanuaril 2014 Twitteris, et tuleks ettevõtjapäev teha. Kas võib siis öelda, et kui 2011. aasta valimiste eel lubas Reformierakond

ettevõtjatele maksuvabasid reedeid, siis järgmisteks valimisteks mõtlesid nad välja midagi odavamat – ettevõtjapäeva? Äkki peaks selle päeva kõrval olema ka mingeid muid positiivseid algatusi, mis Eesti ettevõtluskeskkonda positiivsemaks teeksid?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma võin kinnitada, et selle päeva kõrval on ettevõtluskeskkonda paremaks muutvaid algatusi, alates nullbürokraatiast ning lõpetades konkurentsivõime parandamise ja riigi struktuuride ülevaatamisega. Nii et on teised meetmed ka, see on ainult üks osa. See meede – kui seda meetmena saab võtta – on konkreetselt mõeldud pigem üldise meelsuse ja vaimsuse kujundamiseks.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Aivar Kokk, palun!

17:08 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea minister! Te vastasite mu küsimusele, et kindlasti te toote Riigikokku mõne hea eelnõu, mis ettevõtluskeskkonda toetab ja parandab. Kas te oskate öelda, millise eelnõuga te sügisel meie ette tulete?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Ma võin mainida mõnda asja, mis mul praegu valitsuskabinetis ootel on. Kõige pikemalt on ootel olnud ettevõtlusagentuuri ja nn *development bank*'i loomise kavatsus. Kui me tõesti soovime selle luua, kui valitsuskoalitsioon on ühisel seisukohal, et arengupank tuleks luua, siis see on selline asi, mis peab jõudma Riigikogusse. Ma loodan, et see on järgmine selline asi.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Andres Herkel, palun!

17:08 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister, kuidas te kommenteerite seda, et Eesti Lipu Selts seda algatust ei toeta? Minu meelest on neil moraalne autoriteet. Tegelikult võinuks ju olla niiviisi, et lipupäeva idee oleksid võinud välja pakkuda ettevõtjad ise koos Eesti Lipu Seltsiga. Teie asi on edendada sisulist ettevõtluspoliitikat koos Taavi Rõivasega, mitte võtta endale siin tseremooniameistri rolli.

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma olen väga selgelt veendumusel, et valitsusliikmel on mitu rolli, üks nendest rollidest on kindlasti teatud väärtushinnangute kultiveerimine ühiskonnas. Ettevõtlusministrina soovin ma ühiskonnas tugevdada näiteks ettevõtlikkuse väärtustamist. Selle tõttu olen ma kindlal veendumusel, et ettevõtjapäev on asjakohane ja lipupäevana näitab see ka austust ettevõtjate vastu. Meie jäime teisele seisukohale kui Eesti Lipu Selts. Samas, vaadake neid toetusavaldusi. Eesti Lipu Selts ongi tegelikult ainukene, kes on jäänud erinevale seisukohale. Kõik ülejäänud organisatsioonid, kellega me sellest rääkisime ja kes on seletuskirja lõpus ära mainitud, olid toetaval seisukohal.

17:08 Aseesimees Jüri Ratas
Krista Aru, palun!

17:08 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, mida te ikkagi vastaksite Eesti Lipu Seltsile, kes on öelnud, et see ei ole päris see, mida nad ootavad, ning eelkõige peaksid ettevõtjad hoolitsema juba olemasolevatel lipupäevadel lipu heiskamise eest?

17:08 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Ma olen täiesti nõus, et praegusi kohustusi peab täitma. Ma saan aru, et seltsi mure on tegelikult selles, et nad kardavad, et hakkab tulema üha uusi valdkondlikke lipupäevi. Minule tundub, et see hirm on asjatu. Selleks on ju olemas nii valitsus kui ka Riigikogu, kes saavad seda väga edukalt reguleerida.

Ma lihtsalt usun, et seda konkreetset päeva esile tõsta on kogu riigi majanduse arengu mõttes hea ja õige.

17:09 Aseesimees Jüri Ratas
Henn Põlluaas, palun!

17:09 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Kas valitsusest on tulevikus teisigi selliseid vahvaid ettepanekuid ja eelnõusid tulemas? Peale ettevõtjate on meil ju väga toredad kaubandustöötajad, põllumajandussektori töötajad, tollitöötajad ja ei tea, kes kõik veel, pedagoogidest oli juba juttu. Selle loetelu võiks teha väga pikaks, sest kõik need inimesed väärivad samamoodi austamist. Kas valitsus tuleb ka järgmiste selliste initsiatiividega välja?

17:09 Ettevõtlusminister Liisa Oviir
Aitäh! Juhin teie tähelepanu sellele, et kaubandustöötajad ja põllumajandustöötajad on samamoodi hõlmatud ettevõtjapäevaga, sest nad on samuti ettevõtjad. Aga minule teadaolevalt ei ole valitsuses praegu menetluses teist eelnõu lipuseaduse muutmiseks.

17:09 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andre Sepa!

17:09 Andre Sepp
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 230 ja selle esimest lugemist oma istungil 30. mail. Eelnõu oli tutvustamas Liisa Oviir ettevõtlusministrina ning Piret Treiberg Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna ettevõtlusvaldkonna juhina.
Räägin lühidalt arutelust, mis toimus esimese lugemise ettevalmistamisel. Ettevõtlusminister tutvustas komisjonile Eesti lipu seaduse muutmise seaduse eelnõu 230 ja andis selgitusi, nagu ta tegi ka täna siin kõnepuldis. Arutelu komisjonis tekkis küsimuste ja vastuste vormis.
Sooviti teada, kas ka meie naaberriikides Euroopas sellist päeva tähistatakse. Saime vastuse, et Eestile lähedastest riikidest sama formaadiga praktikat ei ole leitud. Väideti, et tunnustamiseks on mitmesuguseid viise, Riigikogu tasandil tunnustamine oleks üks neist ning seda ei asenda ühegi ministri ega vabaühenduse tunnusmärk, mida küll suhteliselt palju ka mujal viljeldakse.
Tekkis küsimus, mida siin saalis praegu ka ministrile esitati, kas ei peaks lipuseadust vaatama laiemalt ja kas lipu ööpäev läbi valgustamise nõue ei ole liialt range, kuivõrd praegu on valgustamata jätmine ju suisa seadusrikkumine. Arvati, et kui lipuseaduse eelnõu on juba menetluses, siis tuleks kogu see seadus üle vaadata, seda hinnata ning võimaluse korral täiendada.
Üks komisjoni liige märkis, et ettepanek on ju hea, aga tekitab vastakaid mõtteid. Esiteks, iga kodanik võib riigilippu väärikal kombel kasutada, kui ta seda soovib, siin ei ole tegelikult mingeid piiranguid. Teiseks, lipuseaduses on toodud nende päevade loetelu, kui avalikel asutustel on lipuheiskamise kohustus, aga selles loetelus ei ole ju ühtegi tegevusalapäeva. Kui me räägime ettevõtlusest kui tegevusalast, siis ettevõtjapäeva lipupäevana sätestamine oleks mõnes mõttes pretsedendi jõuga. Kui seda teha, tekib kindlasti juurde tegevusalasid, mida soovitakse lipupäevaga väärtustada, ning ühel hetkel võib meil lipupäevi olla päris palju. Minister täpsustas, et ettepanek on lipupäevi täiendada just ettevõtjapäevaga, viidates koalitsioonilepingu punktile, mis näeb ette, et seatakse sisse sellise päeva tähistamine.
Üks komisjoni liige märkis, et Eestis on kolm kohustuslikku lipupäeva. Igaüks võib järele mõelda, kui mitu korda on ta näiteks hõimupäeval lipu heisanud. Kui lipupäevi tehakse juurde, siis kas ei või juhtuda nii, et keegi nendel päevadel tegelikult enam lippu ei heiska, vaid seda kohustust kiputakse unustama? Võib-olla peaks lipupäevi olema pigem vähem, samas ei ole välistatud, et ka ettevõtjapäev võiks olla nende päevade hulgas.
Veel esitati tähelepanekuid selle kohta, et ettevõtjapäeva tähistamine kui selline on loomulikult sümpaatne mõte, samas on aga väga tänuväärne, et selle lipupäeva kehtestamise vajalikkuse üle on

tekkinud diskussioon, mis meil ka komisjonis pikalt toimus. Küsiti, kas seda teemat on valitsuskabinetis arutatud ja kui on, siis millised on olnud seisukohad. Minister vastas, et loomulikult on eelnõu valitsusest läbi käinud ning valitsuse otsuse alusel on see siia Riigikokku jõudnudki. Valitsuses tehakse otsuseid konsensuslikult, seega on koalitsioonipartnerid seda ettepanekut ühiselt toetanud.
Küsiti veel, miks minister ei võta ettevõtlusorganisatsioone kokku ega vii koos nendega seda mõtet ellu. Minister vastas, et möödunud aastal tähistati ettevõtjapäeva ühekordse kampaaniana, kuid ettevõtluse väärtustamist tasub sätestada seaduses.
Selliselt see arutelu komisjonis toimuski. Me tegime ka otsuseid. Komisjon otsustas teha ettepaneku saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 15. juuniks (poolt oli 7 komisjoni liiget ja vastu 1, erapooletuks jäi 1). Teiseks tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt oli 5 komisjoni liiget ja vastu 1, erapooletuks jäi 3). Tehti ka ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. juuni kell 16 ja samuti määrati ettekandjaks teie ees kõneleja. Need otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

17:09 Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan ettekandjat! Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindaja Andres Ammase!

17:09 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Lugupeetavad ettevõtjad siin saalis ja mujal, kui te peaksite meie ülekannet jälgima! Selle küsimuse arutamine on päris efektne näide selle kohta, kuidas näiliselt ühest väga lihtsast asjast võib tõepoolest saada selline küsimus, mis tekitab väga palju kõhklusi ja kahtlusi. Siin on väga lihtne võtta selline pateetiline ja retooriline seisukoht, mida ma ka mõne koalitsiooni esindaja küsimuses kuulsin, *à la* kas te siis ei toeta seda eelnõu, kas te ei hinda Eesti lippu, kas te ei taha, et meie kaunid Eesti lipud lehviksid, kas te ei armasta ettevõtjaid, kas ettevõtjad ei väärі oma päeva jne.
Ma olen nii vana inimene, et olen seda sorti retoorikat kuulnud ka enne Eesti taasiseseisvumist. Kuigi lugupeetud minister ütles siit puldist tõepoolest, et nõukogude aeg on ammu möödas ning sellist mõttetute ja arusaamatute päevade üleküllust enam kunagi ei tule, siis olgem ausad, tegelikult see kampaania ikka natuke just nõukaaega meenutab küll. Kui kolleeg Peeter Ernits sõnastas pehmelt ja ettevaatlikult, et ega äkki pole tegemist asendustegevusega, siis mina ütlen, et see on ju asendustegevuse nii silmapaistev ja klassikaline näide, kui üldse olla saab. See on pseudoprobleem ja pseudoküsimus.
Ma küsisin, kelle peas tekkis see idee, et ettevõtjapäev võiks olla ühtlasi lipupäev. Ma kardan, et see inimene ei olnud siit saalist või keegi valitsuskabinetist ega üldse mitte keegi poliitikute hulgast. See on täpselt seda sorti mõte ja projekt, mis tekib valimiskampaaniate ajal kusagil kommunikatsioonibüroos nõuandjate peades, kes soovitavad poliitikutel ellu viia teatud poliittehnoloogiaid. See on poliittehnoloogia näide. Võib olla eriarvamusel selles, kas meil on lipupäevi liiga palju, parasjagu või liiga vähe. Ma palun vabandust, et ma pole järgmist väidet oma fraktsiooniga kooskõlastanud, aga minu arvates on meil lipupäevi juba praegu pigem liiga palju kui liiga vähe. Mina arvan, et pigem vähem, aga paremini. Katsuks parem tagada, et juba kehtestatud ja kokkulepitud lipupäevadel lipud tõesti ka lehviksid, oleksid korrektse väljanägemisega ja õigesti heisatud. Päevade juurdetegemine ei pruugi olla hea mõte.
Ettevõtjapäeva peab tähistama ja saab tähistada hoopis teisiti. On minulgi hea meel tõdeda, et eelmisel sügisel toimus ettevõtlusauhindade kätteandmise tseremoonia, vähemalt teleekraani vahendusel otsustades, silmapaistvalt heal tasemel, ettevõtjaid tõesti motiveerival ja austaval viisil. Kui valitsuskoalitsioon teeb midagi selle heaks, et koolides ettevõtlusõpe areneks ja laieneks ning tekiks juurde õpilasfirmasid, siis need on seda sorti tegevused, mis on head ja toredad märgid ning edendavad ettevõtlust. Minu poolest on selline märk kas või see, kui minister paneb õpilasfirma loodud kella enda randmele. Aga kui ministrid siit kõnepuldist meile päevast päeva räägivad, kuidas koalitsioon ettevõtlust edendab, aga tegelikult käitub see risti vastupidi, siis on valitsuse siirust küll väga keeruline uskuda.
Ma palun lisaaega!

17:09 Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

17:09 Andres Ammas

Neid näiteid tekib peaaegu iga päev. Täna oli siin juttu kütuseaktsiisist. Hea kolleeg Monika Haukanõmm juba viitas sellele probleemile, mida Vabaerakond on mitu korda tõstatanud ja millele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler, et ettevõtte juhatuse liige ei pälvi töötu staatust, kui ta palgatöö kaotab, kuigi ta on kogu aeg töötuskindlustusmakset maksnud. Seda printsiipi, et see viga tuleks likvideerida ja seadust kohendada, on siin toetanud mitmed erakonnad. No miks siis seda juba ei juhtu? Nii sotsiaalmaksu lae kehtestamise printsiipi kui ka sotsiaalmaksu kohustusliku miinimumi printsiipi, mida Vabaerakond oma eelnõudes esile on toonud ja mis siin saalis on kenasti tagasi lükatud, on jõuliselt toetanud erinevad ettevõtlusorganisatsioonid.
Rahanduskomisjoni liikmena olen ma kuulanud komisjoni koosolekutel ettevõtlusorganisatsioonide ettepanekuid, et tõepoolest saaks midagi olulist ära teha Eesti maksunduse tänapäevastamiseks ja uute innovaatiliste ideede ellurakendamiseks. Need on ära kuulatud ja parimal juhul õlgu kehitades öeldud, et intellektuaalselt huvitav mõte, aga praegu ei ole selle teostamiseks küll kuidagi õige aeg.
Kui koalitsioon on sellise, ma ütleksin nii, õlgu kehitava poliitikaga ettevõtjatesse suhtunud, siis, vabandust, ei ole midagi imestada, kui ettevõtjad suhtuvad ka selle päeva ideesse, nagu hea kolleegi Einar Vallbaumi suust juba kuulsime, pehmelt öeldes õlakehitusega. Natuke nagu koomiline on see idee, pakkuge midagi paremat, ütlevad ettevõtjad sisuliselt valitsuskoalitsioonile. Ka meie arvame, et valitsus peaks pakkuma midagi paremat kui ainult ettevõtjapäeva väärtustamist lipuheiskamisega. Seepärast teeb Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu 230 esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

17:09 Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Einar Vallbaumi!

17:09 Einar Vallbaum

Austatud eesistuja! Austatud kolleegid! Austatud ministrid! Ma alustan mõni aasta tagasi toimunud Äripäeva konverentsist, kus Sven Mikser ütles välja, et riik peaks astuma samme ettevõtjate mugavustsoonist väljatoomiseks. Selle tõttu tekkis Eestis väga palju kirgi. Paljud ettevõtjad ütlesid, et nad panevad ettevõtjaameti maha, sest nad on niigi päevad ja ööd töötanud, nad ei ole arvestanud seda, kas on laupäev või pühapäev, nad ei ole vaadanud kellaaega, aga siis tullakse ja öeldakse, et nad on mugavustsoonis. See oli peaaegu poliitiline lahing. Peab ütlema, et siis astus ettevõtjate eest välja majanduskomisjoni esimees Arto Aas ja Jürgen Ligigi ütles ettevõtjate kohta häid sõnu. Aga umbes kuu aega tagasi ütles Liisa Oviir Vikerraadio saates "Päevakaja", et riik ei tohiks lasta ettevõtjatel mugavustsooni laskuda ning peaks neid survestama. Kas see ongi siis see survestamine, et nüüd tehakse lipupäev, või on see andestuse palumine?
Diskussioon riigi ja ettevõtjate vahel tähendab ainult seda, et ettevõtjad peavad täitma riigikassat, rohkemat ei midagi. Vaatame, mis olukorras on ettevõtjad kütuseaktsiisi tõusu tõttu, vaatame seda, et kohe tuleb ka turismiettevõtetele aktsiis peale ja tõuseb alkoholiaktsiis. Vaatame, missugune on meie põllumajanduse olukord, mis olukorras on põllumajandusettevõtted ning kui palju on antud põllumajandusettevõtetele abikätt. Paljud põllumehed sulgevad lautasid, tõulehmad müüakse Poolasse maha. Aga meie räägime lipupäevast. Kuidagi kurb on! Alles hiljuti ütles vandeadvokaat Leon Glikman, et Eesti on muutunud maksupõrguks, viidates tööandjate õlule pandud röövellikule sotsiaalmaksule, mille poolest Eesti on Euroopa riikide seas kolmandal kohal. Kas see on ka ettevõtjatele hea?
Kõige selle valguses tundub enam kui ebaõiglane ettevõtjate mugavustsoonist rääkida. Sümboolne, ma ütleks, "toetus" ehk kohustuslik lipuheiskamine on alandav, mis lörtsib nii ettevõtjate hinge kui ka Eesti lippu. Sellepärast ütlen minagi, kallid kolleegid, et tuleks mõelda, kas me läheme selle seadusega edasi või mis me sellega teeme. Ei maksa tormata. Võtame seda asja mõistusega ja ärme näitame, et me tahame midagi teha lihtsalt selle jaoks, et teha. Teeme parem midagi olulist Eesti ettevõtjate jaoks, et nad tunneksid, et riik neid vajab ja minister toetab, siis saaksime koos edasi minna. Aga seda, mida tehakse selle jaoks, et lihtsalt punkt kirja saada, ettevõtjad tõesti ei vaja.
Täna, enne kui ma siia saali tulin, oli tööandjate volikogu koosolek. Nad tahtsid, et ma ütleksin kindlalt välja, et nad ei saanud ju ministrile öelda, et nad ei taha seda päeva, aga nad kõik naersid, et minister sellise asjaga välja tuli. See ongi see sõnum, et ettepanek on liiga lapselik. Kõike head teile, aga mõtleme koos, kuidas niisuguseid rumalaid ettepanekuid edaspidi vältida.

17:09 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Andre Sepa!

17:09 Andre Sepp
Hea istungi juhataja! Head kolleegid! On tekkinud diskussioon. Võimalik, et Riigikogu selle hooaja lõppedes oleme seaduseelnõu 230 arutelu käigus jõudnud tõdemusele, et seni on olnud liiga vähe debatti Riigikogu, Riigikogu komisjonide, valitsuse ja ettevõtjate vahel. Tänasest arutelust võib ju selgelt nii aru saada. Tänastest sõnavõttudest, kõnedest ja küsimustest võis jääda mulje, et sooviti vastandada seadusandjat ja ettevõtjat. Ettevõtjat ehk ühte, kahte või kolme inimeste gruppi, kes ettevõtluse eest vastutavad, ning seda saali siin, kes seadusandjana seadusi teeb, neid muudab ja ka sellesama lipupäeva tähistamist seadustada soovib.
Head kolleegid! Selle päeva mõte ühiskonnas on tegelikult laiem. Silmas ei ole peetud vaid kahte osapoolt, Riigikogu ja valitsust ning ettevõtjat. Silmas on peetud kõiki Eesti ühiskonna osapooli, olgu need siinsamas saalis mainitud õpetajad, ettevõtlusorganisatsioonid, ettevõtjad või muud ettevõtlusega seotud inimesed. Reformierakond ei näe, et ettevõtluse tunnustamine ja selle lipupäeva sisseseadmine oleks kuidagi alandav, määriv või ettevõtjaid mittetoetav, pigem on see tõepoolest sümboolne ja edasiviiv tegevus. Ajalugu tundes on ju teada, et lipp on sümbol, lipuga soovitakse sümboliseerida oma keelt, rahvast, kultuuri ja sellega seonduvaid tegevusi. Ka see lipuseaduse muudatus on samm selles suunas, et me seda väga suurt ühiskonnaosa väärtustame. Tõesti, tähelepanu väärivad ka need mõtted, mis täna siin saalis on välja öeldud, et kehtiv lipuseadus tuleks üle vaadata. Kutsun teid Reformierakonna nimel üles selle üle arutlema! Selleks ongi ju eelnõu kolm lugemist ette nähtud, et me saaksime esimese ja teise lugemise vahel teha eelnõu paremaks. Reformierakond igal juhul toetab esimese lugemise lõpetamist. Aitäh!

17:09 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jaanus Marrandi!

17:09 Jaanus Marrandi
Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Kahtlemata võib igasuguste päevade üle nalja heita ja arutada, kas lipupäevi on palju või vähe. See on loomulikult alati arutelu teema. Mina olen ka ettevõtja. Paljud asjad mulle Eesti riigis ei meeldi ja mulle tundub, et need võiksid olla paremini tehtud. Ma olen maaettevõtja ja nende ettevõtete käive on päris suur. Aga seda olen ma küll ettevõtjana tunnetanud, et suhtumine ettevõtjasse, kes maksab makse ja tegelikult seda riiki üleval peab, ei ole alati positiivne. Ettevõtjate tunnustamist ei ole kunagi liiga palju. Ka seda võin ma ettevõtjana öelda, et kunagi ei tule sellist olukorda, kus ettevõtjad oleksid rahul, et riik on teinud nende jaoks kõik võimaliku ja kõik on väga hästi.
Paljude asjade üle võiks ju vaielda, aga ühest asjast ei saa ma aru. See on ka põhjus, miks ma siia pulti tulin. Miks ettevõtjad, kes on ühtlasi riigikogulased, asetavad ennast n-ö kahte eri positsiooni? Kaks sõnavõttu tagasi kõneles siin üks ettevõtja, kes esineski väga tuliselt just nagu ettevõtja, et nemad tegid nii ja nemad tahaksid nii. See on tegelikult selline kahe tagumiku sündroom. Inimesel on üks tagumik ja ta ei saa rääkida ettevõtjatele sellist juttu, et mis kõik on valesti tehtud ning Eesti riigis tehaksegi asju valesti ja halvasti, kui ta on poliitikuna kirjutanud alla koalitsioonileppele ja on ise tegelikult ju sisuliselt valitsuse eelnõu algataja. Ta on ise hääletanud kõikide nende eelnõude poolt, mis on tihtipeale olnud ühe, teise või kolmanda inimese arvates küsitavad. Aga me kõik, kes me siin seadusi teeme, teame ka, et peaaegu alati on meil valida hea, halva või veel halvema vahel, ja alati on seadusloomest kuskil ka mingit kasu.
Jah, loomulikult ei meeldi kellelegi väga see, et kütuseaktsiis tõusis. Minule ka ei meeldi! Aga ma tean väga hästi, et kütuse hind on praegu tegelikult väga palju odavam kui enne ja ettevõtjal, kes rahavooge koostab, on kütusekulud oluliselt väiksemad, samas oleme saanud rahastatud mingisuguse teise hüve, mis riigile ja rahvale on ka väga oluline. Nii et ei maksa ettevõtjat riigile vastandada, aga samal ajal ei saa üks inimene olla korraga mõlemas positsioonis. See on naeruväärne. See, kui siin kõigepealt valatakse krokodillipisaraid, aga siis vajutatakse rohelist või punast nuppu, kuidas just vaja on, on naeruväärne käitumine. Nii üks ettevõtja tegelikult käituda ei saa. Ettevõtjal peab olema väga selge positsioon ja ta peab suutma seda kaitsta.

Kui nüüd vaadata selle lipupäeva olulisust, siis tõepoolest peavad järgnema mitmesugused lisaseaduseelnõud ja võib-olla peab järgnema terve poliitika. Ma tulin siia saali tööstuspoliitika arutelult, kus koostati tööstuspoliitika dokumenti, mis vaatab tulevikku. Arutati, missugune on tööstuse roheline raamat, kus nähakse väga selgelt ette, missugused on need põhimõtted, millele võiks tuginema hakata meie tööstus, kus luuakse väärtusi. See kõik on see, millega peab tegelema näiteks ettevõtlusminister, ja kõige sellega järjepidevalt ka tegeldakse.
Kordan veel, et tunnustust ei ole kunagi liiga palju. Ettevõtluse väärtustamine, üks väikene lisaterakene selleks, et ettevõtjat rohkem väärtustataks, on see lipupäev kindlasti. Seepärast tasub seda eelnõu ka toetada. Teeme ühe sammu, teeme teise sammu, teeme kolmanda sammu. Eesti riik on ju ettevõtjate najal arenenud ning areneb kindlasti edasi. Ärgem nähkem tonti seal, kus seda ei ole. Mõelgem positiivselt, aga mitte nii skisofreeniliselt, sest see ei vii meid mitte kuhugi. Tänan tähelepanu eest!

17:09 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel.

17:09 Henn Põlluaas
Head kolleegid! Loomulikult on ettevõtlus asi, mida tuleb au sees pidada. Selles ei ole mitte mingisugust kahtlust, sest ainult ettevõtlus on see, mis viib edasi, mis teeb meie riiki ja rahvast jõukamaks, mis n-ö teeb meid vana Euroopaga võrdsemaks. Samas on mul vanust juba nii palju, et ma võin natuke meenutada ka vanu aegu. Kuulates seda uhket lippude lehvimise juttu, meenus mulle nõukogude ajast näiteks toitlustusprogramm. Poed olid toidust tühjad, Õismäe kaubanduskeskuse kümne leti peale leidsid võib-olla viis seanahatükki, aga siis tuli Nõukogude Liidu valitsus välja ülla programmiga, toitlustusprogrammiga, millega pidi elu viidama paremale tasemele, nii et kõikidel on süüa kui palju, tootmine kasvab ja õnn tuleb meie õuele. Kas ta tuli? Ei tulnud teps mitte ja õnneks varises see monstrum kokku.
Nüüd on olukord, kus valitsus tahab ettevõtjaid kuidagi innustada ja austada. Kas me oleme kuulanud seda ... Ma ütlen kogu aeg "meie". Vabandust, ma mõtlen ikka valitsust! Kas valitsus on kuulanud seda, mida ettevõtjad tahavad, mida nemad soovivad? Me loeme iga päev igasugustest pöördumistest, eri elualade, eri majandusvaldkondade inimeste artiklitest, mida oleks vaja, et Eesti majandus areneks ja läheks edasi: tuleb vähendada bürokraatiat, üle vaadata maksusüsteem ja toetada põllumajandust, et see välja ei sureks. Aga mida me selle asemel saanud oleme? Valitsus tuleb rongkäiguga, lippude lehvides, ja ütleb, et see toob meile õnne õuele. Ei too! Me kuulsime, et ettevõtlusliitude inimesed naeravad selle üle. Ka mina olen väga suure osa oma elust eraettevõtluses olnud ja ausalt öeldes ajab see mindki naerma. Nii et soovitus valitsusele ja ministrile: palun tegelge konkreetsete asjalike asjadega, mis aitaksid meie ettevõtjaid ja ettevõtlust, mitte ärge tegelge sellise asendustegevusega! Konservatiivne Rahvaerakond ei toeta seda eelnõu. Aitäh!

18:09 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

18:09 Peeter Ernits
Hea juhataja ja kolleegid! Siin on juba palju räägitud sellest, mida ma tahan korrata ja millega ma nõus olen. Ma ei ole ettevõtja, kuigi võiks olla ja võib-olla peakski olema. Aga kui vaadata neid lipupäevi kainelt, nagu minister võiks vaadata, siis näeme, et kõik algab teatavasti vabadussõjas võidelnute mälestuspäevaga 3. jaanuaril ja lõpeb novembris isadepäevaga. Kui vaadata neid lipupäevi ja seda, kui palju on nende hulgas ametipäevi, siis selgub, et tegelikult on selline päev ju ainult hiljuti sinna lisatud veteranipäev või palgasõduripäev, nagu mõned ütlevad. Neid veterane on arvestuste järgi umbes 2700. Kui hakata edasi mõtlema, siis järelikult on selliseid ameteid, mille kohta Eesti riik ütleb, et selle ameti päeval tuleks lipp heisata, ainult üks ja see on veterani või palgasõduri amet. Ameteid, kellel on tegelikult ametipäev olemas, on päris palju. Nõukogude ajal oli neid eriti palju, peaaegu igal ametil, olgu see metallurgi, looduskaitsja või ajakirjaniku amet, oli oma päev. Praeguseks on neist osa alles jäänud ja osa ametite esindajad ka tähistavad oma päeva. Näiteks tuletan meelde sekretäre. Aga need ei ole millegipärast lipupäevad.
Ma ei kujuta ette, et lugupeetud minister Pevkur tuleks siia kõnepulti ettepanekuga, et teeme lipupäevaks näiteks 12. novembri, politseinike päeva, või minister Ligi tuleks siia eelnõuga, et õpetajate

päev võiks olla lipupäev, või minister Ossinovski peaministri ülesannetes tuleks siia mõttega, et meditsiinitöötajate päev võiks olla lipupäev. Ma arvan, et need oleksid tegelikult head mõtted, sest need on väga olulised ametid, aga samamoodi on olulised ka kõik teised ametid.
Kui vaadata tervikut, siis praegu on meil ainult veteranid lipupäeva väärilised ja kui see eelnõu läbi läheb, kui me selle poolt oleme ja seda prügikasti ei saada, siis on lipupäeva väärt ka ettevõtjad. Küsimus ei ole mitte selles, kas ettevõtjad ei ole olulised. Kolleeg Marrandi küsis siin raevukalt, et kuidas niimoodi, kolleeg Vallbaum ei saa aru, et see on koalitsioonilepingus kokku lepitud, et mis ta räägib sellist juttu. Aga mina usun pigem kolleeg Vallbaumi sõnu, et ettevõtjad naeravad selle ettepaneku peale, arvestades kogu tausta, kuidas Eesti riik ettevõtjatesse suhtub. Selles mõttes on see, ma arvan, selge asendustegevus. Selle asemel, et tegelda ettevõtjate elu laiemalt vaatamise ja paremaks tegemisega, on lihtsam tulla siia ja teha ettepanek muuta ettevõtjapäev lipupäevaks.
Tõepoolest, koalitsioonilepingus on see kirjas, aga mina ei lugenud sealt välja, et ettevõtjapäev peaks olema lipupäev. Võib-olla on seal kusagil piimaga ridade vahele kirjutatud, et see tähendab lipupäeva. Nii et kordan taas, et minu meelest on see kõige klassikalisem asendustegevus. Võin öelda, et sedamoodi ei arva mitte ainult mitmed ettevõtjatest IRL-i liikmed ning Keskerakonna ja Vabaerakonna liikmed, vaid ka sotsiaaldemokraadid. (Ma ei küsi aega juurde.) See on täielik asendustegevus ja minu meelest peaks selle ära unustama või minister võiks selle eelnõu tagasi võtta. Aitäh!

18:09 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Marrandi nime mainiti läbirääkimiste käigus, tal on õigus vastulauseks. Jaanus Marrandi, palun!

18:09 Jaanus Marrandi
Ma täpsustan tõepoolest üle. Ma oma sõnavõtus ei rõhutanud mitte seda, et tegemist on koalitsioonilepingus kokkulepitud asjaga, vaid asjaolu, et üks isik ei saa olla ühel hetkel poliitik ja teisel ettevõtja ning rääkida neil hetkedel erinevat juttu, vahel justkui vastu iseenda tegevusele, täpselt nii, nagu vaja, ikka ühest varrukast ja teisest varrukast. See oli minu jutu mõte.
Aga mis puudutab lipupäevi, siis kas või Põhjamaades käies me näeme, et iga maja juures lehvib peaaegu iga päev lipp. Seda lippu lehvitatakse au ja uhkusega, päikeseloojangul see langetatakse ja päikesetõusul jälle heisatakse. Minu pärast võiks iga päev olla lipupäev, olgu see karjalaskepäev või jüripäev, kui süda nii tunneb ja vajalikuks peab. Kodanikuna tunnistan ma ka ise, et ma igal lipupäeval lippu ei heiska, aga mõni päev on südamele lähedasem. Kõik me mingitel hetkedel lipu heiskame. Sellepärast võib päris julgelt öelda, et lipupäev ei ole nüüd küll see, mille üle ettevõtjad võiksid naerda. Tõsi, see ei anna väga palju juurde, aga see on üks kivikene selles seinas, mis tuleks meil laduda, et ettevõtlus kui niisugune oleks piisavalt väärtustatud ja me tunnustaksime neid, kes toodavad meile väärtusi. Tõsi, neid erialasid on rohkem. Ei oleks midagi halba selles, kui üks Riigikogu koosseis kehtestaks ühe lipupäeva, järgmine koosseis mingi teise ja nii oleks 20 aastaga tervelt viis lipupäeva juures.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 230 esimene lugemine lõpetada. Vabaerakonna fraktsiooni ettepanek on eelnõu 230 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut asume hääletama.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 230 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt on 17 ja vastu 33 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust. Määran eelnõu 230 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. juuni kell 16. Eelnõu 230 esimene lugemine on lõpetatud.

---

14. 17:19 Välismaalaste seaduse, Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu (251 SE) esimene lugemine

18:09 Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse, Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu 251 esimene lugemine. Algataja ettekandja on siseminister Hanno Pevkur. Palun!

18:09 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kuna eelmises punktis mainiti ka mind, siis on mul hea meel öelda, et ka see eelnõu puudutab ettevõtjaid ja just positiivses võtmes. Nimelt on eelnõus sisalduvate muudatuste eesmärk soodustada ja lihtsustada Eesti ühiskonnale ja majandusele lisandväärtust andvate talentide Eestis elamist ja töötamist. Lubage mul anda nüüd teile lühike ülevaade nendest muudatustest, mis me oleme teile ette pannud.

Esiteks, paindlikum regulatsioon iduettevõtlusega seotud välismaalaste sisserände soodustamiseks. Teatavasti loovad iduettevõtted suure lisandväärtusega töökohti, nad toovad Eestisse ka väliskapitali ja seega on lootust, et kui iduettevõtteid on Eestis rohkem, siis ka maksulaekumised suurenevad ja seeläbi muutub meie kõigi eluolu paremaks. Me soovime ette näha erandid ettevõtlusega tegelemise jaoks mõeldud viisa ja tähtajalise elamisloa taotlemisel neile välismaalastele, kes tegelevad iduettevõtlusega, ning kehtestada ka erandid lühiajalise töötamise registreerimisel ja töötamise jaoks mõeldud tähtajalise elamisloa taotlemisel neile tööandjatele, kes soovivad välisspetsialiste iduettevõttesse tööle võtta.

Teiseks, meil on ettepanek võimaldada ettevõtlusega tegelemise jaoks mõeldud tähtajalise elamisloa andmist ka suurinvestoritele ja soodustada seda, et koos nendega tuleksid Eestisse ka nende perekonnaliikmed. Muudatuse eesmärk ongi tuua Eestisse suurinvesteeringuid ja luua välisinvestoritele Eestis parem keskkond.

Kolmandaks, me oleme Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seadnud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia üheks prioriteediks. Selle arendamisel oleme seadnud eesmärgiks, et Eestisse saaks elama asuda rohkem IKT-valdkonna spetsialiste ja nende peresid. Selle eesmärgi täitmiseks ning tagamaks, et sisserände piirarvu täitumine ei takistaks Eesti ettevõtluskeskkonna arengule olulist lisandväärtust andvate välismaalaste Eestisse tulemist, arvatakse sisserände piirarvu täitumise arvestuse alt välja IKT-sektori töötajad, iduettevõttes töötavad välismaalased ning iduettevõtlusega tegelevad välismaalased.

Neljandaks, me lihtsustame doktoriõppes õppivatel välismaalastel elamisloa saamise tingimusi, lubades teatud juhtudel osakoormusega õppimist. Samuti soodustame doktorikraadiga välismaalaste Eestisse elama asumist, võimaldades anda doktorantidele ja doktorikraadiga inimestele püsivalt Eestisse elama asumiseks elamisloa lihtsustatud tingimustel.

Viiendaks, kõrgharidusõppuritele kehtestatud soodustused hakkavad kehtima ka neljanda ja viienda taseme kutseõppes õppivatele välismaalastele. Kui me vaatame tööturu olukorda, siis näeme, et just nimelt neljanda ja viienda taseme kutseõppe lõpetanud oskustöötajate ja spetsialistide järele on Eesti tööturul vajadus. Seetõttu on mõistlik, et me soodustame selliste inimeste Eestis õppimist ja hiljem siin ka tööturule sisenemist.

Kuuendaks, ettepanek on muuta paindlikumaks töörändega seotud menetlusprotseduure, võimaldades ametikoha vahetust sama tööandja juures, ilma et peaks selleks taotlema uut elamisluba ja Eesti Töötukassa luba. Teatavasti peab kehtiva korra kohaselt välismaalane ühelt ametikohalt teisele liikudes taotlema uut elamisluba töötamise jaoks ja ka töötukassa luba, aga kindlasti ei ole see mõistlik, kui tegemist on näiteks ametikõrgendusega samas ettevõttes või kui ettevõttel on vaja töötajaid ümber paigutada, aga esitatavad kutsenõuded jäävad samaks. Samuti teeme ettepaneku, et lühiajaline töötamine, kuni viis päeva 30 päeva jooksul, oleks lubatud lühiajalist töötamist registreerimata. Praktika näitab, et senine piirang on liiga range, ja oleks mõistlik, et lühiajalisi töid oleks välismaalastel võimalik teha ka ilma lühiajalist töötamist registreerimata.

Seitsmendaks, me kaotame nõude, mille kohaselt peab välismaalane olema Eestis elanud vähemalt kaks aastat, enne kui ta abikaasa saab siia elama asuda. Olukorras, kus inimeste mobiilsus on suur, on eelneva kaheaastase elamise nõue oluline piirav tegur. Kindlasti ei ole seetõttu tekkiv kuvand selline, millisena Eesti riik võiks meie arvates väljastpoolt vaadates paista. Küll jäävad kehtima muud elamisloa andmise tingimused, näiteks piisav sissetulek, registreeritud elukoht Eestis jne.

Kaheksandaks, me teeme ettepaneku muuta regulatsioone paindlikumaks ja lihtsamaks. Näiteks toon nõude, mille kohaselt peab välismaalane elamisloa alusel Eestis viibima vähemalt 183 päeva aasta jooksul. On ettepanek see kaotada ja tunnistada kehtetuks ka lühiajalise Eestist eemal viibimise registreerimise regulatsioon, asendades selle elamisloa eesmärgipärase kasutamise nõudega. Samuti

nähakse ette, et kõik seaduslikult riigis viibivad välismaalased saavad elamisluba taotleda Eestis olles. Meil on ettepanek võimaldada ka nn automaatset elamisloa saamise õiguse andmist Eestis sündinud või vahetult peale sündi Eestisse elama asunud lapsele. Praegu tekib välismaalastel tarbetu bürokraatlik koormus, kui nende perre sünnib laps. Selle juures on veel ettepanek vabastada alla 15-aastased välismaalased isikutunnistuse või elamisloakaardi kohustusest, kuna selle järele puudub praktiline vajadus.
Üheksandaks, meil on ettepanek elamisloa pikendamise põhiselt menetluselt minna üle järelkontrollipõhisele menetlusele elik eesmärk on tuvastada isikute võimalikud rikkumised pigem kontrollimeetmete abil. Meil on ka ettepanek elamisloa kehtivuse aegu korrigeerida.
Eelnõu algatajana saan öelda, et me oleme selle eelnõu teemadel väga palju ettevõtlusorganisatsioonidega rääkinud ning nii kaubanduskoda kui ka tööandjate keskliit on nende muudatustega päri. Meil on kindlasti soov esimene lugemine täna lõpetada, nii nagu ka juhtivkomisjon on ettepaneku teinud, ja tulla juba sügisel seaduse vastuvõtmise juurde. Aitäh!

18:09 Esimees Eiki Nestor
Küsimused algatajale. Henn Põlluaas, palun!

18:09 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Kui seda eelnõu lugeda, siis tundub vägisi, et tegemist ei ole mitte talentide Eestisse toomisega, mis on eelnõu väidetav eesmärk, vaid lihtsalt ühe uue immigratsioonipumba avamisega. Miks peaks olema näiteks kutseõppesse tuleval inimesel võimalik kogu oma vahmiil Eestisse kaasa tuua? Kuidas saab olla nii, et siia tulnud perekond võib elada ükskõik kus, kas või kuuse all, ilma et ta peaks oma elukohta registreerima? Need on üsna veidrad asjad. Äkki oskate seda arusaamatuses inimesele selgitada?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Tundub, et midagi on teil tõesti kahe silma vahele jäänud. Elamisloanõue kehtib endiselt. Üks asi on elamisloanõue ja teine asi elamiskohanõue. Kui välismaalane tuleb siia elama, siis elamiskohanõue kehtib ikka, see ei ole kuskile kadunud. Mis puudutab kutseõppes osalejaid, siis see, kui Eestisse tullakse kas kõrgharidusõppesse või kutseõppe neljandale või viiendale tasemele õppima, on minu arvates vägagi vajalik. Kui me vaatame Eesti tööturgu, siis näeme, et selliseid spetsialiste on Eestis väga vaja. Seetõttu mina siin küll mingisugust probleemi ei näe. Kui teie nimetate seda immigratsioonipumbaks, siis see jääb teie isiklikule südametunnistusele. Ma soovitan teil minna ettevõtjate ette ja proovida rääkida sellest, et see on immigratsioonipump.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Imre Sooäär, palun!

18:09 Imre Sooäär
Aitäh! Hea ettekandja! Siin eelnõus on väga palju positiivseid ja vajalikke punkte. Aga Eesti ettevõtjad on mures selle pärast, et lihtsalt ei jätku töökäsi. Eriti suur puudus töötajatest on käsitsitööd nõudvates sektorites, nagu teeninduses, toitlustuses ja majutuses. Iseäranis kriitiline on olukord maaettevõtetes, kus töökäsi on veel vähem. Kui sa mõni kuu tagasi tutvustasid õiguskomisjonis ministeeriumi töökava, siis sa ütlesid, et selle eelnõuga on plaanis muuta välismaalase minimaalne töötasu sektoripõhiseks. Teatavasti on ka mitmed ettevõtlusorganisatsioonid sama ettepaneku teinud. Miinimumtöötasu nõude langetamine keskmise palgani ei lahenda nende ettevõtete probleeme ja põhjustab kaugemas perspektiivis nende sulgemise. Mis olid need argumendid, mille tõttu valitsus otsustas seda ettepanekut mitte toetada? Kuidas need ettevõtted peaksid edasi elama olukorras, kus töökäsi lihtsalt pole ja selle eelnõu kohaselt tuleks välismaalasele maksta topelt, võrreldes sektori keskmise palgaga? Kuidas peaksid need maaettevõtted ellu jääma?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh küsimuse eest! Praegu me käsitleme eelnõu 251. Järgmise eelnõu arutelul tuleb uuesti sedasama küsida, siis saame seda käsitleda. Palganõude teemat on käsitletud eelnõus 252. Ma ennetavalt ütlen ka

Jüri Adamsile – ma eeldan, et ta tahab seda küsida –, et nendel kahel eelnõul on vaieldamatult olemas seos, nad mõlemad muudavad välismaalaste seadust. Me oleme õigusloomeprotsessis lihtsalt kokku leppinud, et Euroopa Liidu direktiivide ülevõtmine ja riigisisese õiguse muutmine Euroopa Liidu direktiividest väljaspool on eraldi protsessid, mistõttu kannavad need kaks eelnõu erinevat numbrit. Kui Riigikogu põhiseaduskomisjon soovib need eelnõud liita, siis on see põhiseaduskomisjoni otsus, aga põhjus, miks valitsus tuli siia kahe eelnõuga, oli see, et me oleme kokku leppinud, kuidas me Euroopa Liidu õigust Eestis üle võtame.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:09 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea minister! Eeltöö on juba tehtud. Ma tahtsingi jõuda sinna, et tegemist on välismaalaste seaduse õgvendamisega nii ülevalt- kui ka altpoolt. Kõnealune eelnõu puudutab seda ülemist poolt, see ei ole kaetud eurodirektiiviga, mis nõuab altpoolt, n-ö mustatööliste koha pealt seaduse õgvendamist. Aga kui palju on neid investoreid, kes siia miljoni investeerivad ja saavad välismaalaste seaduse n-ö õgvendamise tulemusena siin elamisloa?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh küsimuse eest! Raske hinnata, võib-olla mõni selgeltnägija suudab seda öelda, mina täna seda siin saalis öelda ei oska. Ma loodan, et neid on võimalikult palju. Eesti majandusele on iga investeeritav lisamiljon kindlasti vajalik ja see aitab Eesti majanduskasvule kaasa. Kui neid on 30, siis on 30, kui neid on 60, siis on 60. Ma ei seaks ajaraame, kas neid on aastas paarkümmend või mitte. Tavapäraselt oleme seaduse üle vaadanud umbes paar aastat pärast selle jõustumist. Eks me siin näeme ka, kui parlament selle seaduse heaks kiidab, mis selle mõju on. 2017. aastal oskame ehk täpsemalt öelda, milline konkreetse muudatuse mõju oli. Aga kui me vaatame lähiriike, kus selline võimalus olemas on, siis näeme, et need arvud ei ole kindlasti tuhandetes, vaid pigem kas kümnetes või sadades, sõltuvalt riigi suurusest.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

18:09 Jüri Adams
Härra minister! Ma olen täiesti teadlik, et need eelnõud kuuluvad kokku. Ma kavatsen Vabaerakonna nimel selles küsimuses sõna võtta ja kõnelda pigem sellest aspektist, kuidas Riigikogu liikmed peaksid niisuguse olukorraga hakkama saama. Aga kas te ei ütleks praegu saalile ja stenogrammi tarbeks hästi lihtsalt, mis on selle eelnõu kaks kõige olulisemat poliitilist ideed?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Üks olulisemaid poliitilisi ideesid on kindlasti majanduskeskkonna elavdamine selle kaudu, et me loome täiesti uue õigusregulatsiooni iduettevõtluse tulekuks Eestisse, moodsas inglise keeles öeldes *start-up*'ide tekkeks. (Tegelikult on neid ideesid rohkem, mul on raske ainult kahte öelda, kuigi te palusite kahte.) Teine idee on kindlasti bürokraatia vähendamine. See puudutab IKT-sektorit ja seda, et kui inimene näiteks juba Eestis elab ja on doktoriõppes, siis ta saaks siia jääda ega peaks vahepeal Eestist ära minema, uuesti elamisluba taotlema jms. Kui te kahte ideed tahtsite, siis need ongi kaks põhilist ideed: bürokraatia vähendamine ja iduettevõtluse soodustamine.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

18:09 Henn Põlluaas
Aitäh! Lust on kuulata, kui te räägite, kuidas see eelnõu võimaldab Eesti majandust arendada ja siia töökäsi juurde saada. Aga kuidas läheb kõige sellega kokku see, mis siin on öeldud, et ebaseaduslikult riigis viibiv välismaalane võib Politsei- ja Piirivalveametist tähtajalist elamisluba taotleda? Soome

statistika näitab, et viis aastat riigis viibinud immigrantidest on vaid 10% tööga hõivatud ja ka kauem Soomes olnute hõivatuse protsent ei ole kuigi palju suurem. Kuidas see meie majanduse arengule kaasa aitab?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Igal inimesel, kes Eestis viibib ja kellel on olemas tööandja ja töökoht – ma räägin välismaalastest –, on õigus taotleda töötamiseks elamisluba. Ta peab täitma kõik kriteeriumid täpselt samamoodi nagu siis, kui ta taotleb töötamiseks elamisluba väljaspool Eestit olles. Siin ei ole selles mõttes mingeid erisusi. Inimene, kes soovib saada töötamiseks elamisluba, peab täitma palganõude, mille juurde me tuleme järgmises eelnõus. Praegu on kehtiv palganõue 1,24-kordne keskmine palk. Ta peab saama töötukassa loa. Töötukassa peab ütlema, et selles sektoris või piirkonnas ei ole võimalik sellel hetkel vajalikke inimesi leida, ja siis on inimesel võimalik saada töötamiseks elamisluba.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:09 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea minister! Nagu ma aru saan, selle seaduse õgvendamise tõttu tuleb meile sadakond välismaalast juurde. Aga kui eurodirektiiv käsitleb välismaalaste seaduse õgvendamist altpoolt, lihttööliste või n-ö sulaste koha pealt, miks siis ei ole sellist direktiivi, mis ajusid ja suurinvestoreid riiki meelitaks? Kas Eesti on siis ainuke selline riik, kes omal initsiatiivil sellise eelnõuga välja tuleb? Miks sellist eurodirektiivi ei ole?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh küsimuse eest! Riigid on globaalses maailmas kõik konkurendid, ka ajude mõttes. Meie ülikoolid võitlevad selle nimel, et saada endale parimaid õppureid, ja meie ettevõtluskeskkond võitleb selle nimel, et saada siia parimaid investoreid. Vastus ongi väga lihtne. Tegelikult on kõik riigid n-ö maailmaturul konkurendid ja kõik mõtlevad välja seadusandlikke algatusi, kuidas oma riiki välisinvestoreid meelitada, sest välisinvesteeringud on üks oluline osa riigi majanduskasvust. Meie ei ole kuidagi erilised. Näiteks on suurinvestori elamisluba meie lõunanaabritel olemas olnud juba mitu aastat ja teisi selliseid uusi võimalusi otsitakse kogu aeg. Eesti on tulnud välja e-residentsuse programmiga ja meil on olemas reinvesteeritud tulu maksuvabastus. Selliseid meetmeid on Eestis ikka aeg-ajalt võetud, nagu ka teistes riikides. Sellel eelnõul on sama eesmärk.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

18:09 Jüri Adams
Härra minister! Ma arvan, et Riigikogus esindatud erakondade mure selle pärast, et eelnõu võib kaasa tuua ebasoovitavaid tagajärgi või vähemalt selliseid tagajärgi, mille kohta mõned erakonnad arvavad, et valijad neid ei toetaks, on täiesti õigustatud. Need on põhimõttelised ja õigustatud küsimused. Minu esimene küsimus oli positiivsete aspektide kohta. Minu teine küsimus on selle kohta, et väga raske on leida seletuskirjast selgitust, milliseid võimalikke uusi ohte või kuritarvitusi see seadus sellisel kujul võiks kaasa tuua. Kas te oskate meile ütelda, millised uued kuri- või väärtarvituste liigid või vormid võiksid nende muudatuste tagajärjel tekkida?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh selle küsimuse eest! Me püüame selle eelnõuga pigem anda Politsei- ja Piirivalveametile võimaluse rohkem kontrolle teha. Järelkontrolli võimaluse suurenemine on meile garantiiks, et me vajaduse korral saame elamisloa tühistada ja inimese välja saata. Näiteks tegelesin ma hiljuti ühe juhtumiga, kui inimene oli saanud töötamiseks elamisloa, aga ta oli ületanud lubatud siinviibimise aega. Politsei- ja Piirivalveamet tuvastas, et ta on siin liiga kaua olnud, ta saadeti välja ja talle kehtestati ka Eestisse sisenemise keeld. Nüüd tekib suurem võimalus tagantjärele kontrollida ja me saame rohkem kontrolle teha. Aga üldine eeldus kõikide seaduste puhul on ikkagi see, et inimesed on seaduskuulekad.

Ma arvan, et me peaksime lähtuma eeldusest, et ka ettevõtjad on seaduskuulekad. Eelnõu põhiline eesmärk on endiselt Eesti majanduskeskkonna elavdamine.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

18:09 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Kas mõjude analüüsi käigus sai selgeks ka see, kui paljusid Eestis õppivaid, st kutseõppes ja doktoriõppes olevaid inimesi see seadus aitaks?

18:09 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Me peaksime seletuskirja koos läbi vaatama. Seletuskirja lehekülgedel 23–26 on ära toodud praegune praktika. Selle põhjal saab teha mingisuguse järelduse ka näiteks õppimise koha pealt, kui palju on õppimise jaoks elamislubasid välja antud ja kui palju on võimalik eeldada, et kui need inimesed lähevad doktoriõppesse, siis nad taotlevad edaspidi ka näiteks töötamise jaoks elamisluba. Igal juhul, kui inimene on tulnud Eestisse doktoriõppesse, siis on mõistlik püüda tema ajupotentsiaali ära kasutada Eesti majanduse elavdamiseks. Kui ta on siin selle õppe läbi teinud, siis ei tundu väga mõistlik talle lihtsalt öelda, et tema elamisluba on nüüd lõppenud ning võtku ta pilet järgmisele rongile, bussile või lennukile. Mõistlik oleks tema oskusi kasutada Eesti majanduse elavdamiseks.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

18:10 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea minister! Ma arvan, et see on hea eelnõu. Aga ma küsin välismaalasele lühiajalise või pikaajalise viisa andmise kohta sel juhul, kui ta loob iduettevõtte, millega kaasneb võimalus, et ka ta pere saab viisa. Kes on see, kes otsustab, kas kodanik on võimeline iduettevõtet looma? Kui algul tundub, et kõik on okei, aga poole aasta pärast selgub, et ettevõte ikkagi ei toimi, millised tagajärjed siis on?

18:10 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! See oli üks tõsisemaid vaidlusi eelnõu koostamise käigus, kuidas hinnata, kes on iduettevõtja ja milline ettevõte on iduettevõte. Saime ettevõtlusorganisatsioonidega ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga kokkuleppele, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juurde tuleks moodustada ekspertide komisjon, kuhu peaksid olema kaasatud ettevõtlusorganisatsioonid, *start-up*'ide esindajad ning suure tõenäosusega ka Rahandusministeeriumi eksperdid. Nii et sellest tuleb eraettevõtjate ja riigiteenistujate segakomisjon, kes peab igal konkreetsel juhul eraldi hindama, kas tegemist on iduettevõttega.

18:10 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

18:10 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma jätkan kolleeg Jüri Adamsi küsimust. Te olete selle seaduseelnõu ette valmistanud ja nimetasite täna väga kenasti ära need konkreetsed positiivsed mõjud, mis siit meie ühiskonnale ja majandusele tulenevad. Aga kindlasti te analüüsisite ka riskikohti. Kas te saate siin välja tuua riskid, mis nii ühiskonnas kui ka majanduses selle seaduse rakendumise tõttu tekivad?

18:10 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ettevõtlusega ja välismaalastega, kes ettevõtluses osalevad, on seotud eelkõige äririskid. Näiteks küsis kolleeg Kokk selle kohta, mis saab, kui iduettevõte ei hakka tööle. Kui see inimene soovib siiski Eestisse jääda, siis võib ta taotleda elamisluba muudel alustel. Kui tal sissetulek üldse ära kaob, siis puhtteoreetiliselt võib ta taotleda rahvusvahelist kaitset, mida ta suure tõenäosusega ei saa, sest ta pole

siia tulnud sellel eesmärgil. Suure tõenäosusega ei taotle need inimesed, kes tulevad siia iduettevõtet rajama, rahvusvahelist kaitset. Me püüdsime neid riske hinnata ja nägime siin rohkem positiivset kui negatiivset. Võimalikke negatiivseid tagajärgi kindlaks tehes selgus, et need olid kõik seotud sellega, kas võib kaasneda surve Eesti sotsiaalsüsteemile või mitte. Pigem oli meil tunnetus, et sotsiaalsüsteemile võimalikult kaasnev surve ei ole võrreldav Eesti majanduses saavutatava võiduga.

18:10 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme, palun!

18:10 Martin Helme
Aitäh, härra spiiker! Lugupeetud minister! Te ütlesite enne imelised sõnad, et teie üldine eeldus on see, et inimesed on õiguskuulekad. Ilmselt tuleb siin sisse konservatiivide ja liberaalide maailmavaateline vahe. Meie üldine eeldus on see, et inimesed kasutavad võimalusi ära, nii palju kui nad saavad, mitte ei ole õiguskuulekad, siis kui nad saavad. Kas te olete ikka kindel, et sellistele eeldustele ülesehitatud seadused hakkavad tööle?

18:10 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Mul on küll väga kurb kuulda, kui konservatiividel on selline arvamus, et kui võimalik, siis kõik susserdavad. Ma loodan, et see teie erakonna arusaam ei ole. Mina usun Eesti inimestesse ja ka laiemalt inimestesse. Loomulikult on maailmas kriminaale, loomulikult on maailmas neid, kes soovivad petta. Aga mis puudutab õigusruumi, mida me inimestele loome, siis üldine eeldus on minu hinnangul ikkagi see, et me loome seadusi õiguskuulekatele inimestele. Õiguskuulmatute inimeste jaoks on loodud väga vähesed seadused, üks nendest on karistusseadustik.

18:10 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

18:10 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea minister, aitäh väga täpse vastuse eest! Ma loodan, et järgmise lugemise ajaks on selge, kuidas see komisjon Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi juurde täpselt luuakse. Aga kui kõik läheb hästi ja iduettevõte luuakse, siis on ettevõtjal õigus siia kaasa võtta oma pere, nii alaealised kui ka täiskasvanud lapsed ja abikaasa. Kas me oleme valmis ka neile sotsiaalset kaitset pakkuma?

18:10 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Kui iduettevõte kenasti käima läheb, siis ma usun, et sellele perele ei pea peale tavapäraste peretoetuste mitte midagi ette nägema. See ongi ju eesmärk. Loomulikult on alati riskid, iduettevõtluses eriti. Aga need riskid on iga päev Eesti ühiskonnas olemas. Eesti riik suudab kindlasti täita nii oma rahvusvahelisi kohustusi sotsiaalabi pakkumisel kui ka riigisiseses õiguses ettenähtud kohustusi. Siin ma küll väga suuri muresid ei näe.

18:10 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, siseminister Hanno Pevkur! Riigikogu liikmetel eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Mart Nutt. Palun!

18:10 Mart Nutt
Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas kõnealust seaduseelnõu 7. juuni korralisel põhiseaduskomisjoni istungil. Peale komisjoni liikmete olid arutelule kutsutud siseminister Hanno Pevkur ning Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus, samuti sellesama osakonna nõunik Killu Christine Vantsi. Komisjoni istungil andis siseminister põhjaliku ülevaate eelnõu sisust ja põhjendustest, miks eelnõu on esitatud. Sellele järgnes komisjonis tavapärane debatt.
Toon välja mõne olulisema aspekti. Komisjoni liige Mihhail Stalnuhhin küsis, kas elamisloa saamiseks on vaja täita ka eesti keele oskamise nõue. Minister vastas, et elamisloa taotlemiseks ei pea tingimata eesti

keelt oskama. Komisjoni liige Mihhail Stalnuhhin küsis veel, kas see fond, kuhu suurinvestor investeerib, võib olla ka erakonna kassa ja kas seda saab seadusest täpselt välja lugeda. Minister vastas, et selleks fondiks ei või olla erakonna kassa. Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus selgitas, et tegemist peab olema investeerimisfondiga, mille peamine investeerimispiirkond on Eesti. Seega, tegemist ei pea olema Eesti fondiga, aga välistatud on kõik kooslused, mille peamine eesmärk ei ole investeerida majandusse. Minister lisas, et eeldatakse seda, et inimene investeerib Eesti majandusse. Suure tõenäosusega ei investeeri keegi miljon eurot selleks, et saada elamisluba. Kui keegi soovib Eestis või mõnes teises Euroopa Liidu riigis elamisluba saada, siis on selleks palju lihtsamaid võimalusi.
Komisjoni liige Jaak Madison küsis, kas on olemas mõjuanalüüs selle kohta, kui suurt huvi võib suurinvestorile elamisloa saamise aluse kehtestamine tekitada ettevõtlusega seotud tegevuse vastu Eestis näiteks järgmise viie või kümne aasta jooksul. Ta küsis ka, kui suur on tööjõuvajadus IKT-sektoris. Minister vastas, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Tööandjate Keskliit on toonud välja kolm suuremat murekohta: esiteks palk, teiseks sisserände piirarv ja kolmandaks tööjõupuudus IKT-sektoris. Statistika kohaselt väheneb töötajate hulk aastas 6000–7000 inimese võrra, kes väljuvad tööturult vanuse tõttu, aga ilmselt ka muudel põhjustel. Eelnõus pakutakse üks võimalus, kuidas tööturgu järele aidata. Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja lisas, et välismaalaste Eestisse kutsumisega ei leevendata tööjõupuudust täielikult. Ministeerium on prognoosinud, et nende muudatuste tulemusena tuleks Eestisse aastas kuni 100 inimest, kes hakkaksid ettevõtlusega tegelema, ja kuni 100 inimest eelkõige IKT-sektorisse.
Komisjoni liige Siim Kiisler märkis, et eelnõus on antud iduettevõtte definitsioon, mille kohaselt on see tegevust alustav Eestis registreeritud äriühingule kuuluv majandusüksus, mille eesmärk on sellise suure globaalse kasvupotentsiaaliga, innovaatilise ning korratava ärimudeli väljatöötamine ja käivitamine, mis aitab oluliselt kaasa Eesti ettevõtluskeskkonna arengule. Kas varem on Eesti seadustes iduettevõtet defineeritud või on see esimene katse, oli Siim Kiisleri küsimus. Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus vastas, et eelkõige on kavas moodustada Siseministeeriumi juurde eksperdikomisjon, kuhu ühelt poolt kuuluksid riigi esindajatena Siseministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi inimesed, teiselt poolt Startup Estonia, Eesti äriühingute assotsiatsiooni ja riskiinvestorite esindajad, kes analüüsivad iga juhtumit eraldi.
Tegemist ei pea olema IKT-valdkonnaga, vaid muudatuse mõte on selles, et mis tahes suure kasvupotentsiaaliga innovaatiline idee leiaks ka riigi toetust. Kui see ettevõtluse liik on sellisena määratletud, saab elamisluba ettevõtluse jaoks lihtsustatud tingimustel või tuua sellistel tingimustel siia töötajaid. Kindlasti ei ole võimalik ammendavalt loetleda, milline ettevõte on *start-up*-ettevõte. Minister lisas, et kehtiv välismaalaste seadus võimaldab siia töötajaid tuua, aga püütakse otsida võimalusi, kuidas majanduse kasvupotentsiaali kõige rohkem suurendavate tegevusalade ettevõtteid veel Eestisse tuua. Välismaalaste seaduses on kirjas põhimõte, et me ei soovi Eestisse madalapalgalisi, vaid kõrgepalgalisi töötajaid. Iduettevõtete puhul nähakse ette, et neile ei kohaldata välismaalaste seaduses sätestatud palganõuet.
Komisjoni liige Mihhail Stalnuhhin märkis, et välismaalaste seadus kuulub põhiseaduskomisjoni valdkonda, aga eelnõu puudutab majandust, investeeringuid, tööhõivet ja tööjõu otsimist, seetõttu võiks komisjon pöörduda eelnõu kohta arvamuse saamiseks ka majanduskomisjoni ja sotsiaalkomisjoni poole. Põhiseaduskomisjoni esimees Kalle Laanet andiski lubaduse, et majanduskomisjonilt ja sotsiaalkomisjonilt nende arvamust küsitakse.
Komisjoni liige Jüri Adams märkis, et Vabariigi Valitsus on algatanud ühe ja sama seaduse muutmiseks kaks eelnõu, mis mõlemad on saanud valitsuse heakskiidu. Erinevus on selles, et need jõustuvad ühepäevase vahega. Seega on tal ettepanek eelnõud enne esimest lugemist ühendada. Samuti võiks tema arvates koostada võrdlusteksti, milline näeks välismaalaste seadus välja pärast mõlema eelnõu seadusena jõustumist. Minister selgitas, et eraldi eelnõud algatati lähtuvalt Justiitsministeeriumi ja parlamendi soovitustest, et tuleb hoida lahus Euroopa Liidu õiguse Eesti õigusaktidesse ülevõtmine ja riigisisesed muudatused, eelnõusid käsitletakse aga ühe paketina. Kõnealune eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega, vaid puudutab riigisiseseid muudatusi. Jüri Adams sõnas veel, et ta mõistab selle kokkuleppe vajadust, kuid lõpptulemuse seisukohalt ei ole see tema arvates arukas. Kuigi on otsustatud, et need peavad olema eraldi eelnõud, kas on siiski võimalik need eelnõud menetluse käigus ühendada? Komisjoni esimees Kalle Laanet vastas, et esmalt on otstarbekas teha ära eelnõude

esimene lugemine ja esitada muudatusettepanekud. Aga põhimõtteliselt jah, see on komisjoni otsustada, kas need eelnõud ühendada või mitte.
Komisjoni liige Mihhail Stalnuhhin selgitas, et ta ei toeta seda eelnõu, kuna eelkõige peaks lahendama Eestis elavate inimeste probleeme. Valitsus pidi maikuus esitama majanduskomisjonile kahe ministeeriumi ülevaate, miks nad on selle vastu, et püsivalt Eestis elavatel isikutel – enamik nendest on Eestis sündinud – oleks õigus osta maatükki. Samas saavad isikud väljastpoolt Eestit, kes investeerivad siia raha ja kelle taust ei ole teada, kõik majanduslikud õigused. Komisjoni liige Jüri Adams märkis, et tema ei ole eelnõu vastu mitte niivõrd sisuliselt, kuivõrd ebamõistliku menetlusmeetodi tõttu.
Komisjoni esimees Kalle Laanet tegi selle debati järel ettepaneku saata eelnõu 251 esimesele lugemisele 15. juuniks 2016 ja esimene lugemine lõpetada. Selle ettepaneku poolt hääletasid Kalle Laanet, Mart Nutt, Andres Anvelt, Siim Kiisler, Martin Kukk ja Andre Sepp, vastu hääletasid Mihhail Stalnuhhin, Peeter Ernits, Jaak Madison ja Jüri Adams, erapooletuks hääletusel keegi ei jäänud. Komisjoni esimees Kalle Laanet tegi ühtlasi ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. september kell 16 ja ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt. Ettepaneku poolt olid Kalle Laanet, Mart Nutt, Andres Anvelt, Siim Kiisler, Martin Kukk, Andre Sepp, Mihhail Stalnuhhin, Peeter Ernits, Jaak Madison ja Jüri Adams, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seega otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 15. juuniks (poolt 6, vastu 4, erapooletuks ei jäänud keegi), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 6, vastu 4, erapooletuks ei jäänud keegi) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. september kell 16 ning ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt (konsensuslikud otsused). Aitäh teile!

18:10 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Mart Nutt, ettekande eest, mis oli väga professionaalne! Seetõttu ei olegi ilmselt küsimusi. Avan läbirääkimised. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Henn Põlluaas, palun!

18:10 Henn Põlluaas
Lugupeetud kolleegid! Minister ütles ennist minu küsimuse peale, kas tegemist on Eesti majandusele lisandväärtust andva eelnõuga või immigratsioonipumba loomisega, et see on südametunnistuse küsimus. Ma võin teile puhta südametunnistusega öelda, olles seda eelnõu vaadanud, et tegemist on immigratsioonipumba ja tagaukse loomise eelnõuga. Loomulikult on Eesti majandusele vaja hoogu juurde anda ja lisandväärtust luua. Samas ei ole ma näinud siin laual ühtegi eelnõu, mis oleks tegelnud sellega, kuidas tuua tagasi peaaegu 100 000 välismaale lahkunud Eesti inimest, kuidas tuua need talendid koju tagasi, kuidas luua neile tingimused töö leidmiseks, piisava sissetuleku saamiseks jne, et nad võiksid seda lisandväärtust looma hakata.
See on üsna lühikene eelnõu. Ma lasen diagonaalis üle mõned sellised punktid, mis tekitavad üsna suurt kahtlust just nimelt võimalike kuritarvituste aspektist, mille kohta siin täna ministrilt mitu korda küsiti, aga ühtegi vastust ei tulnud. Näiteks on võimalik välismaalasel, kes on tulnud siia kutseõppesse, rakenduskõrgharidust vms omandama, kaasa tuua kogu oma pere, naine ja lapsed. Milleks on õppimise puhul sellist võimalust vaja? Sellele vastas minister, et eesmärk ei ole mitte see, et nad tuleksid siia lihtsalt õppima, vaid eesmärk on see, et nad jääksid Eestisse. Nii et see on immigratsioonipump.
Kui me vaatame viisa ja elamisloa saamist iduettevõtluses ja firma juhtorganites töötamiseks, siis see kõlab ju ilusasti. Samas teame, et Eesti on üks edumeelne riik, kus on ka e-residentsusega isikul ääretult lihtne firmat luua. See käib mõne minutiga. Väga lihtne on luua endale siia firma, panna ennast firma juhatajaks või ükskõik kelleks ja saada siin elamisluba. Idufirmasid võib väljasaatmise kartuses luua kas või konveierimeetodil. See võimaldab ju tekkida täiesti uuel ärimudelil, kui hakataksegi looma selliseid firmasid ja siis kolmandatest riikidest pärit isikuid nende juhtideks vormistama. Me mäletame, et mõni aasta tagasi oli üks selline juhus, kui elamislubade äri andis väga suurt sissetulekut ja väga palju igasugust kontingenti tuli siia sisse.
Täiesti arusaamatu on see, miks abikaasadele ja üldse perekondadele elamisloa andmise tingimusena ei kohaldata registreeritud elukoha ja tegeliku eluruumi olemasolu. Andke andeks, aga ükskõik kes võib nüüd tulla siia mõne kuuse alla elama! See on siis Eesti riigi arvates piisav, selleks et oleks ülevaade ja kontroll, kes meil siin elab ja kus nad elavad. Samuti, kui me räägime töötamisest eksperdi, nõustaja või konsultandina, siis me teame küll neid pabereid. Paljude arengumaade kõrgkoolidiplomid ei maksa tegelikult midagi. Tallinna Ülikoolis on olnud probleeme tudengitega, kellel on kõik vajalikud paberid ja "oskused" nagu olemas, aga tegelikult neid ei ole. Plaanis on suurendada ka sisserände piirarvu. Kui

suureks, kui palju? See on paika pandud.
Palun lisaaega!

18:10 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

18:10 Henn Põlluaas
Aitäh! Piirarvu suurendamist ei toeta isegi ametiühingute keskliit. 65 000 eurot on ette nähtud omakapitali normiks äriühingule, selle eest peab ostma kinnisvara ja selle põhivarana arvele võtma. Notari juures võib ükskõik mis summa eest oma puukuuri maha müüa, peaasi on see summa seal kirja panna ja ongi kohustus riigi ees täidetud. Selliseid väga kahtlasi asju on siin järjest, järjest ja järjest. Kas või see, mille kohta ma küsisin ministrilt, et kui me räägime talentidest, mis puutub siia siis säte, mis ütleb, et ebaseaduslikult riigis viibiv välismaalane võib taotleda tähtajalist elamisluba. Kas illegaalid on siis talendid, keda me tahame siia kutsuda?
Kõik need asjad hakkavad toimima, selles ei ole üldse kahtlustki. Kui me avame immigratsioonile uue ukse, siis kindlasti hakatakse seda ära kasutama nii idas kui ka läänes. Rääkides selle ärakasutamisest ida pool, tuletan ma teile meelde viimast elamislubade skandaali, kui Eestis sai elamisloa Sergei Lalakin, kes sai selle täiesti ametlikult, n-ö kõikide reeglite järgi. Aga kes ta oli, see härra Lalakin? Ta oli Moskva oblasti ühe suurima kuritegeliku organisatsiooni juht. Sinna kuulus 500 liiget. See oli maffiagrupeering, mis tegeles pettuste, väljapressimiste, röövide ja tellimusmõrvadega, mida tehti isegi USA-s. Kas te arvate, et sellised inimesed ei leia seda 65 000 eurot või nad ei ole võimelised siin mingisuguseid äriettevõtteid looma, kui see avab neile ukse, selleks et siia tulla? Ja seda ei või teha mitte ainult nemad, vaid jumal teab kes, FSB agendid kaasa arvatud.
Sellise võimaluse loomine on sõna otseses mõttes kuritegelik. Eesti Konservatiivne Rahvaerakond ei saa nõustuda sellise uue immigratsioonipumba loomisega. Tegelgem parem meie enda inimeste koju toomisega, siis tekib tõeline lisandväärtus meie riigile ja majandusele. Seetõttu annan üle Konservatiivse Rahvaerakonna ettepaneku seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

18:10 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

18:10 Jüri Adams
Aitäh, härra juhataja! Ma palun kohe ka lisaaja ära!

18:10 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

18:10 Jüri Adams
Lugupeetud rahvaesindajad! See, mida ma räägin, on ühest küljest see, mida ma oleksin pidanud Vabaerakonna fraktsioonis rääkima oma fraktsioonikaaslastele. Nimelt räägin ma sellest, mis probleemid selle eelnõu menetlemisel on. Aga need probleemid on meil kõigil, sõltumata sellest, mis fraktsiooni me kuulume, sellepärast annan seletusi pigem siin. Kuna see ja järgmine eelnõu on omavahel seotud, siis ma kohe algusest peale käsitlen neid mõlemaid koos. Kui ma ei jõua selle teemaga kaheksa minuti jooksul lõpule, siis ma jätkan järgmise eelnõu arutelu ajal kõnede voorus selle koha pealt, kus mu kõne katki jääb.
Alustan päris kaugelt, taustast. Kui Eesti iseseisvus taastati, siis oli ainukene olemasolev Riigi Teataja versioon trükiversioon. Sellega oli alati väga suuri raskusi, sest mahukate seaduste puhul, mis kehtisid pikka aega ja mida muudeti suhteliselt palju, tekkis küsimus, milline on kehtiv versioon ja kes on need inimesed, kes oskavad selle kohta midagi ütelda. See oli päris tõsine küsimus. Justiitsministeeriumis oli iga olulisema pikema koodeksi jaoks eraldi karp, kus hoiti hetkel kehtivat seaduse versiooni, ja oli üks ametnik, kes oli selle karbi asjus kompetentne. Need karbid tekkisid niimoodi, et koodeksi kaks trükitud varianti lõigati juppideks, pandi lehekülgede kaupa karpi ja siis hakati seal vahesid tegema, teksti maha tõmbama või midagi muutma. Enne kompuutriaega oli maailma kõikide justiitsministeeriumide kohustus teatud regulaarsusega anda välja kehtivate tekstide vaheväljaandeid. Tavaliselt hoiti vahepeal

tehtud muudatusi pappkaartidel. See oli üsna hullumeelne aeg. Kui kuskil peaks veel kellelgi mingi selline karp alles olema, siis võiks seda hoida muuseumi jaoks. Mäletan, et 1992. aastal oli üks probleem, millest avalikult ei räägitud. Nimelt see, et administratiivõigusrikkumiste koodeksi – need õigusrikkumised, mida me praegu nimetame väärtegudeks, olid tookord ühes koodeksis – kehtiv versioon oli läinud kaotsi. Mitte keegi Eestis ei teadnud, milline see on, niikaua kuni ükskord uued seadused tulid, siis saadi enam-vähem järje peale.
Selline areng on toimunud ka välismaalaste seadusega. See oli 1993. aastal lühike, paarikümne paragrahviga seadus ja üks selle esimesi autoreid Mart Nutt on praegugi veel meie hulgas. Ta on täna siin puldis juba olnud ja tuleb siia vähemalt veel üks kord. Aastate jooksul on see seadus väga pikaks läinud. Algul oli põhiküsimus nende Eestis elavate inimeste õigused, kes ei olnud pärast Eesti Vabariigi taastamist Eesti Vabariigi kodanikud, ja nende dokumentide problemaatika. Praeguseks on see küsimus taandunud, aga seadusesse on tohutul hulgal lisandunud teiste Euroopa Liidu liikmesriikide elanike ja ka muude välismaalaste liikumise ja dokumenteerimise probleeme. Ma ei tea, kui pikk on välismaalaste seadus praegu, ma ei vaadanud järele, aga nendes eelnõudes ma märkasin, et paragrahvide numbrid ulatusid 300-ni, võib-olla on paragrahve veel rohkemgi.
Sellise mahuga seaduste puhul on see probleem, et neid ei ole võimalik n-ö inimlikult endale silme ette manada ja nende muutmise eelnõudega tuleb teha üsna palju süstemaatilist ja bürokraatlikku tööd. Meile on esitatud praegu kaks eelnõu, mille mõlema põhitekst on umbes 15 lehekülge ja kolm kuni neli korda rohkem on seal juures seletuskirja teksti. Ma olen aru saanud, et Justiitsministeeriumis on ühes kompuutris fail, kus on kirjas n-ö unistuste välismaalaste seadus, kehtiv variant koos kõigi kavandatavate muudatustega. See on kindlasti muutumisjärgus. Mingil hetkel lõi Siseministeerium selle lukku ja esitas meile oma unistuste variandi. Aga ta tegi seda teatud poliitilise või tehnilise kokkuleppe alusel selliselt, et jagas need muudatused kahte eelnõusse. Ühed muudatused on seotud Euroopa Liidu direktiiviga ja teised praeguse valitsuse poliitiliste eesmärkidega. Peale selle on Siseministeeriumi ametnike ettepanekud, kuidas paremaks muuta ministeeriumi tööala, st kõike, mis on seotud viisade, elamislubade ja töölubade väljaandmisega.
Kui meie ette satub niisugune tekst, siis meie Riigikogu liikmetena ei pea põhimõtteliselt tegelema mitte ainult sellega, et vaadata, kas valitsuse pakutud poliitilised ideed on sellised, mida me toetaksime, või kas seal võiksid olla mingid ohud, mida parasjagu ei ole ette nähtud, vaid me vastutame ka selle eest, et kõik tehnilised muudatused, mis eelnõus on tehtud, oleksid igati tipp-topp. Ma hakkan lõpetama oma kõnet põhiväitega, et sellisel kujul, nagu meile see asi kätte anti, sellega töötada ei saa. Praegu on meil olukord, kus meil Riigikogu liikmetena ei ole ülevaadet nendest tekstidest ja muudatusettepanekutest, seda ei saagi inimlikult võttes olla. Ainuke inimene, kelle puhul me oletame, et ta seda kõike teab, on saali tagaosas istuv põhiseaduskomisjoni nõunik, aga ma ei ole sugugi kindel, et ta jõuab süveneda välismaalaste seaduse nendesse osadesse, mida ei muudeta.
Nüüd on vahepeal paus.

19:15 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Komisjoni ettepanek on eelnõu 251 esimene lugemine lõpetada. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Seda ettepanekut me hääletame.
Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku välismaalaste seaduse, Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu 251 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt 7 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 4. Ettepanek ei leidnud toetust.
Eelnõu 251 esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. septembri kell 16.

---

15. 18:18 Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (252 SE) esimene lugemine

19:15 Esimees Eiki Nestor

Ja nüüd Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 252 esimene lugemine. Algatajate ettekandja siseminister Hanno Pevkur, palun!

19:15 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Mul on hea meel, et mul on võimalus tutvustada teile välismaalaste seaduse muudatusi, mis seonduvad direktiivide ülevõtmisega, ehk täpsemalt hooajatöötajate ja ettevõtte sees üle viidud töötajate direktiivide muudatusi. Esiteks, meil on ettepanek Euroopa Liidus ühiselt kokkulepituna kaotada seaduses sätestatud kitsendused lühiajalisele töötamisele, avardades seeläbi lühiajalise Eestis töötamise võimalusi. Kehtiv seadus sätestab kindlad juhud, mille puhul on lubatud lühiajaline töötamine ilma elamisloata. Muu hulgas on see praegu lubatud põllumajandussaaduste töötlemisega seotud hooajatöödel. Muudatuse tulemusel võib välismaalane lühikest aega Eestis eri valdkondades töötada tingimusel, et üldised nõuded lühiajalise töötamise registreerimisele on täidetud.
Teiseks võimaldatakse lühiajaliselt töötada kuni üheksa kuud aastas senise kuue kuu asemel. Teadlastel, õppejõududel ja tippspetsialistidel on lubatud töötada kogu seadusliku riigis viibimise aja jooksul.
Kolmandaks, seaduslikult riigis viibivatel välismaalastel võimaldatakse edaspidi esitada pikaajalise viisa taotlus Eestis olles. Samuti sätestatakse pikaajalise viisaga määratud Eestis viibimise ajaks Schengeni õigustikus lubatud maksimaalne periood, s.o kuni üks aasta. Tagamaks siiski, et siin viibimine viisa alusel ei oleks pikaajaline, seatakse tingimus, mille kohaselt ei tohi Eestis pikaajalise viisa alusel viibida kauem kui aasta kahe aasta jooksul.
Neljandaks, pikaajalise viisaga siin viibivatel välismaalastel lubatakse pikendada oma viibimisaega lühiajalise Eestis töötamise eesmärgil, kuid riigis ei tohi üldjuhul viibida kauem kui üheksa kuud aastas.
Viiendaks sätestatakse hooajatöö mõiste ja hooajatöötajate riigis töötamise tingimused ning luuakse volitusnorm hooajast sõltuvate tegevusalade loetelu kehtestamiseks. Sotsiaalpartnerite tagasiside kohaselt on peale varem mainitud põllumajandussektori suurem vajadus ajutise tööjõu järele ka näiteks turismi-, majutus- ja toitlustusvaldkonnas ning toiduainetööstuse sektoris.
Kuuendaks luuakse elamisloaga töötamise alaliik, tähtajaline elamisluba ettevõtjasiseseks üleviimiseks, ning sätestatakse ettevõtjasiseseks üleviimiseks tähtajalise elamisloa andmise taotlemise tingimused. Nimetatud elamisluba saavad taotleda ettevõtjasiseselt üleviidud juhtivtöötajad, spetsialistid ja kõrgharidusega praktikandid. Maksimaalne tähtaeg sealjuures on juhtivtöötajatele ja spetsialistidele kolm aastat ning kõrgharidusega praktikantidele kuni üks aasta. Samuti võimaldatakse Eestis töötada teise liikmesriigi üleviidud töötaja elamisloaga. Näiteks võib Soomes antud üleviidud töötaja elamisloaga ka Eestis töötada.
Seitsmendaks muudetakse lühiajaliseks Eestis töötamiseks antava elamisloa alusel töötavale välismaalasele makstava töötasu nõudeid, sätestades Eesti keskmise palga nõude senise keskmise palga ja koefitsiendi 1,24 korrutise asemel. Direktiivist tulenevate nõuete tõttu, mille kohaselt tuleb hooajatöötajatele ja ettevõtjasiseselt lähetatud töötajatele tagada Eesti kodanikega võrdne kohtlemine töötingimuste, sh töötasu mõttes, muudetakse kehtivas seaduses kehtestatud palganõuet, sätestades, nagu ma ütlesin, Eesti keskmise töötasu maksmise nõude. Muudatus on kooskõlas 2010. aastal välja töötatud ning Riigikogus heaks kiidetud Eesti seisukohtadega hooajatöötajate direktiivi suhtes, mille kohaselt Eesti toetas põhimõtet, et hooajatöötajatel on õigus võrdsele kohtlemisele töötingimuste mõttes.
Sellega on suuremad eelnõuga pakutavad muudatusettepanekud teile tutvustatud. Toetame põhiseaduskomisjoni ettepanekut eelnõu esimene lugemine lõpetada – muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli vist 7. september – ja septembris ka eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

19:15 Esimees Eiki Nestor

Küsimused algatajale. Jaak Madison, palun!

19:15 Jaak Madison

Austatud minister! Võrdse kohtlemise nõue on absoluutselt õige ja selles keegi ei kahtlegi. Kindlasti peab ka hooajatöölist kohtlema teistega võrdsetel tingimustel. Kuid pöörame tähelepanu palganõudele, mis oli enne koefitsiendiga 1,24 ja nüüd on Eesti keskmine palk. Võtame näiteks

põllumajandusettevõtte. Kui võetakse väljastpoolt hooajatööline, näiteks maasikakorjaja, siis peab talle maksma Eesti keskmist palka, mis on umbes 1100 eurot bruto. Kui aga eestlasest maasikakorjajale makstakse 700-eurost brutopalka, siis kas sel juhul kehtib ka võrdse kohtlemise nõue? Kas Eesti töötajal on seaduslik õigus nõuda endale võrdset palka välismaalasest töötajaga, kes teenib Eesti keskmist palka?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Välismaalaste seadus reguleerib välismaalaste õigusi elik välismaalaste seaduses toodud sätted kehtivad nende töötajate suhtes, kes ei ole Eesti kodanikud.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

19:15 Jüri Adams
Härra minister! Komisjonis ma küsisin teie ametnikelt seda, kui palju võiks olla viimastel aastatel neid inimesi, hooajatöölisi, kelle jaoks sellel seadusel võiks olla mingisugune tähendus. Minu arvates neil ei olnud selle kohta mingit arvulist teadmist. Keegi pakkus välja oletuse, et ehk sadakond inimest. Ega teil ei ole midagi täpsemat öelda selle n-ö sihtrühma suuruse kohta?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ei ole. Püüdsime natuke uurida, aga seal on üks väike konks veel. Nimelt, väga palju hooajatöötajaid tuuakse Eestisse renditöö kaudu, näiteks Lätist. See tähendab seda, et meil ei ole võimalik kusagilt saada väga täpset ülevaadet selle kohta, kes on Eestis hooajatöötajana. Ja on veel teine põhjus. Nimelt, praegu me lubame hooajatöötajaid võtta põhimõtteliselt ainult põllumajandussektoris. Nüüd me püüame seda valdkonda laiendada ja anname delegatsiooninormi, millega me ütleme, et ka majutus-, toitlustus- või turismivaldkonnas on võimalik võtta hooajatöötajaid. Siiamaani käsitati selliseid inimesi kui tavalisi välismaalasest töötajaid, isegi kui nad tulid tööle vaid hooajaliselt, näiteks turismivaldkonda. Nii et nad pidid täitma kõik kriteeriumid, mis on välismaalasest töötajale Eesti seadustes ette nähtud.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Imre Sooäär, palun!

19:15 Imre Sooäär
Aitäh! Hea minister! Ma palun vabandust, et ma eelmine kord kiirustasin, aga seal taga ei olnud eelnõude tekstid enam saadaval, need olid ära võetud, ja viimaste eelnõude pealkirjad algavad samade sõnadega. Nii et ma ei pea enam oma küsimust kordama – ma tean, et sul on *cum laude* mälu –, tulen lihtsalt korraks lõpu juurde tagasi. Stenogrammis on küsimus olemas.
Kuidas saavad maapiirkonna ettevõtted edaspidi ellu jääda, kui nad peavad oma sektoris maksma töötajatele topeltpalka? Neid sektoreid, kus ongi Eesti keskmine palk, see ei puuduta, aga just nendes sektorites, kus maapiirkonnas ei ole lihtsalt tööjõudu kuskilt võtta, viiksid välismaalased kahekordse palganõudega ettevõtted pankrotti. Mida oleks võimalik seal ära teha? Selles eelnõus on väga palju positiivseid aspekte, aga siin tuleks eelnõu menetlemise käigus mingi kompromiss leida. Ma saan aru, et valitsus ei olnud selles suhtes üksmeelne ja ma kuulsin sinu arvamust õiguskomisjonis. Kas sa arvad, et on võimalik veel menetluse käigus mingi kompromiss leida?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma alustan lõpust. See, mida Riigikogu otsustab, on Riigikogu õigus ja võimalus. Siin valitsusliikmed enam Riigikogu otsustusprotsessi sekkuda ei saa. Valitsuses oli meil tõsine debatt selle üle, milline peaks olema palganõue. Ja palganõude koha pealt tõepoolest, kui me rääkisime kaubandus-tööstuskoja ja tööandjate keskliiduga, käis läbi üldine arvamus, et see võiks olla sektoripõhine. Statistikaamet avalikustab sektorite kaupa keskmisi palkasid ja sealt on võimalik summad kätte saada. Tuliste debattide tulemusena jäi meil siiski valitsuses kokkulepe, et me alandame palganõuet 1,24-kordse keskmise pealt 1,0-le.

Kui küsida, mis on see võluvits või retsept kohapealsetele ettevõtjatele, kes vajavad madalama palgaga tööjõudu, siis muidugi esimene soovitus on teha töötukassaga tihedamat koostööd ja leida neid võimalusi, aga see ei pruugi tihtipeale õnnestuda. Eks elu näitab, kas 1,0 on leevendus või mitte. Kui mitte, siis peame võib-olla ühel päeval tulema selle debati juurde tagasi. Kuni 7. septembrini saavad Riigikogu liikmed ka põhiseaduskomisjonile muudatusettepanekuid teha.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madisoni küsimus.

19:15 Jaak Madison
Hea minister! Kindlasti olete Siseministeeriumis oma ametnike ja nõunikega analüüsinud seda seadusmuudatust. Ma ei kahtlegi selles, et teatud ettevõtjatele võib see olla leevendus, kui hooajatöölisi lubatakse Eestisse kergemini. Kuid igal asjal on mitu tahku. Peale heade külgede, mis on kavas, peituvad seal võib-olla ka mingid potentsiaalsed ohud või miinuspooled. Mis võiksid olla selle eelnõu puhul riskifaktorid? Kõik, mis on hea, ei ole alati hiilgav. Äkki toote ära mõned punktid, mida te olete analüüsinud ja mis võivad olla n-ö negatiivsed pooled?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Eks elu annab seletust. Aga uute seaduste nagu ka kehtivate seaduste puhul on kõige suurem risk seaduse väärkasutus. Seaduse väärkasutus tähendab seda, et inimene, kes tuleb siia tööle, õppima või mis tahes muul eesmärgil ja on saanud elamisloa, ei täida endale võetud kohustust või ei pea kinni elamisloa tingimustest. Siis juhtubki see, mille kohta ma tõin näite eelmises punktis – inimene saadetakse välja. Niisuguseid väljasaatmisi tehakse regulaarselt. Kes rikub elamisloa tingimusi, selle elamisluba tühistatakse ja inimene saadetakse maalt välja. Nii et kõige suurem risk on seaduses toodu väärkasutus või rikkumine.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

19:15 Henn Põlluaas
Aitäh! Seadus sätestab, et välismaalt toodud hooajatööliste majutuse maksumus ei tohi olla ülemäära suur ega ebaproportsionaalne võrreldes töötasuga. Kus on siin võrdsuse printsiip ja kas seda kavatsetakse kohaldada ka Eesti elanikele ja Eesti töötajatele? Sest miinimumpalka saava inimese eluasemekulud kahtlemata ongi tema palka arvestades ülemäära suured ja ammugi pole need proportsionaalsed.

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Mulle tundub, et te saate ikkagi natuke valesti aru, millise seadusega on tegemist. Tegemist on välismaalaste seadusega, mis reguleerib välismaalaste Eestis viibimist ja siia tulemist. Kui Eesti ettevõtja soovib palgata endale Eestist töötajat, siis ta on vaba igasugusteks palgakokkulepeteks. Kui ettevõtja soovib oma töötajatele teha mingeid lisasoodustusi, siis selleks on võimalused olemas. Iga ettevõtja peabki hindama, kas tal on mõistlikum palgata töötaja Eesti tööturult või võtta endale töötaja välismaalt. Välismaalt töötaja palkamisel peab ta arvestama sellega, et praegu tuleb tal maksta 1,24-kordset keskmist palka ja tulevikus, kui parlament selle eelnõu heaks kiidab, vähemalt 1,0 keskmist palka. Sellised ongi need erisused ja iga ettevõtja ise otsustab, millistel tingimustel ta töötajaid tööle võtab.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams, palun!

19:15 Jüri Adams

Härra minister! Minu küsimus on selline: kuidas kahtlevad või kõhklevad Riigikogu liikmed peaksid enda jaoks leidma vastuse kahele küsimusele? Esiteks, ega see seadusmuudatus seaduseks saanuna halvenda hooajatööliste ja neile tööd andvate inimeste olukorda? Teiseks, millised negatiivsed või ebasoovitavad mõjud võiksid niisuguse seadusmuudatuse seaduseks saamisega kaasneda?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Esimesele küsimusele on kindel vastus: ei halvenda. Sellepärast, et me parandame hooajatöötajate siin töötamise võimalusi. Esiteks me laiendame sektoreid, kus on võimalik hooajatöötajaid kasutada, teiseks pikendame nende lühiajalise siin viibimise kestust kuuelt kuult üheksale kuule ja kolmandaks, nagu ma ütlesin, vähendame palganõuet. Võrreldes praegusega muutub olukord paremaks. Kas ka ideaalseks? Suure tõenäosusega mitte. Kindlasti on ettevõtjatel soov veel julgemalt edasi liikuda. Mis puudutab riske, siis selle kohta ma juba ka kolleeg Madisonile vastasin, et jutt on peamiselt ikkagi seaduse väärkasutusest. Kui elamisluba, mis on välja antud kas või lühiajaliseks töötamiseks, väärkasutatakse, siis võib tagajärg olla see, et inimene muutub Eesti riigis illegaaliks. See tähendab seda, et Eesti riik peab hakkama tegelema tema väljasaatmisprotsessiga.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

19:15 Krista Aru
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Vahetult enne seda, kui teie tulite seaduseelnõusid tutvustama, me vaidlesime tõsiselt ja arutlesime ettevõtjate päeva kui riigi lipupäeva üle. Nüüd, vaadates seda seaduseelnõu ning ka ettevõtjate, kaubandus-tööstuskoja ja aiandusliidu tehtud märkusi, et keskmine palk, mida peab maksma hooajatöölistele, oleks valdkonnapõhine, öelge palun, kus need takistused on. Kas koalitsioonivalitsuses ei ole mõni erakond selle poolt? Kes ei saa aru, et aluseks võetakse valdkonnapõhisus?

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma kuulasin seda Eesti lipu teemalist debatti väga põhjalikult. Ootasin põnevusega, millal saaksin ka tulla ettevõtjatest rääkima. Olin väga põnevil kogu see tund aega, kui ootasin. Debatt oli tore, kindlasti vajalik ja suurele saalile kohane. Mis puudutab aga palganõuet, siis nagu ma ütlesin, meil olid valitsuses erinevad arusaamad. Ka erakondade sees oli eriarvamusi ja on siiani. Ma väidan, et nii koalitsiooni kui ka opositsiooni poole peal ongi erinevaid arvamusi. On üks seltskond, kes ütleb, et hoidmaks Eesti tööturgu ja toomaks siia võimalikult kõrgepalgalisi töötajaid, tuleb toetada keskmise palga kehtestamist. Ja on teine vaade, mille järgi oleks valdkonnapõhisus parem, sellepärast et iga valdkond ongi erinev. On ka kolmas vaade, mille järgi ei peaks olukorda vaatama mitte ainult valdkonnapõhiselt, vaid ka regioonipõhiselt. Nii et seisukohti on mitmeid, aga selleks, et hoida skeemi võimalikult lihtsana, jäime me keskmise palga juurde. Ma usun, et põhiseaduskomisjonis see debatt teise lugemise ettevalmistamisel taas tõuseb ja eks parlamendi suur saal peab lõpuks otsustama, milline on Eestile järgmisteks aastateks õige valik.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

19:15 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Kui eelmine oli miljonäride eelnõu, välismaalaste seaduse õgvendamine, siis see on sulaste, Vietnami või Ukraina sulaste eelnõu. Aga ma küsin, miks te olete sättinud niimoodi, et Eesti sulased on tulevikus Vietnami või Ukraina sulastega võrreldes viletsamas seisus, st saavad sama töö eest vähem palka.

19:15 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma ei ole teiega nõus, et see on musta töö tegijate või sulaste eelnõu. See käsitleb hooajatöötajaid. Hooajatöötajatele on siin erisused veel ka ettevõtjasisesel üleviimisel. Näiteks, kui Elisa

toob Soomest Eestisse töötajaid, siis ma ei tahaks küll kuidagi öelda, et nad on mingid musta töö tegijad või sulased. Nad võivad saada väga suurt palka, aga kui nad grupi sees liiguvad – oletame, et Ukraina infotehnoloog töötab Elisas ja Elisa näeb, et teda peaks suunama Eestisse –, siis on see igati normaalne. Ma usun, et infotehnoloog saab väga head palka, ta ei kvalifitseeru kuidagi madalapalgaliste hulka. Kui te küsite, miks Eesti inimene – kuidas te ütlesitegi, sulane? – peaks vähem palka saama, siis ma ütlen, et ei pea vähem saama. Sõltub tööandjast. Kui tööandja soovib maksta vähemalt keskmist palka, siis ta ka maksab vähemalt keskmist palka. Lihtsalt Eesti tööandja peab arvestama sellega, et kui ta soovib siia tuua Ukrainast töötaja, näiteks mõnda põllumajandusettevõttesse või turismiettevõttesse, siis ta peab Eesti reeglitega kohanduma. Eesti reeglid ütlevad praegu, et välismaalasele tuleb maksta 1,24-kordset keskmist palka, tulevikus nii, nagu parlament otsustab, kas Eesti keskmist või valdkonnapõhist või on mingi kolmas variant. Nii et Eesti ettevõtja ise otsustab, kelle ta palkab ja mis palga eest ta inimese tööle võtab.

19:15 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

19:15 Henn Põlluaas
Aitäh! Meil on väga palju noori, väga palju õpilasi, kes põlevad innust minna tööle. Kõikvõimalike töömalevate nimekirjad saavad kohe täis, nii kui need avatakse. Kui ma olin linnapea, siis me korraldasime ka Saue linnas noortele töömalevaid. Tahtjaid oli palju, aga probleem oli selles, et nendele ei tohtinud mitte mingisugust asjalikku tööd anda. Ettevõtted ei saanud neid võtta, sest nad justkui ei tohigi midagi teha. Isegi suusarada ei saa nad võsast puhastada, sest saagi ega kirvest ei või neile kätte anda, kuigi kodus nad seda kõike teevad. Peaaegu ainus asi, mida nad teha võisid, oli mürgiste värvidega bussiootepaviljonide värvimine. Miks te ei tegutse selles suunas, et sellised täiesti ebamõistlikud piirangud ära kaotada ja leida väga suur hulk innukaid noori, kes teeksid tööd? Selle asemel võitlete direktiivide ja välismaiste hooajatöötajate eest.

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma väga loodan, et te tagasite Saue linnas noortele tervisekaitsenõuded ja tervisekaitsevahendite olemasolu, kui nad teil mürgiste värvidega bussiootepaviljone värvisid. Aga mis puudutab noori, siis me püüame hoida valitsuses sellist joont, et iga kingsepp jääks oma liistude juurde. Minu teada tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski tegeleb praegu sellega, kuidas võtta piiranguid vähemaks. Kindlasti on pikad vaidlused veel ees, aga ma usun, et debatid on seda väärt, et anda Eesti noortele rohkem võimalusi tööeluga tutvumiseks.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

19:16 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab ka seda nn keskmist palka, just selles võtmes, et praegu makstakse 1,24-kordset ja tulevikus 1,0 brutokuupalka, ehk tegelikult on mul küsimus maksude kohta. Kuna meil keskmiselt on lühiajaliste töötajate töötamise perioodi pikkus umbes 125 päeva, nagu nägime analüüsist, siis võib-olla oleks üks meede ka see, kui nad ei peaks näiteks maksma sotsiaalmaksu pensionifondi osa, 20% sotsiaalmaksust. Tegelikult nad ju Eestis kindlasti ei tarbi seda pensionifondi või ka tervisekindlustust. Kas te olete kaalunud või arutanud ka seda, kuidas maksukoormust leevendada?

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Tööandjatega kohtumistel on see teema tõusetunud. Pigem on küsimus olnud selles, kas me jääme ühetaolise maksubaasi juurde või mitte. Teiseks, kui lühiajaline töötaja leiaks ühel päeval sellesama 125 päeva või tulevikus näiteks maksimaalselt kuni üheksa kuu jooksul võimaluse jääda Eestisse pikaajaliseks töötajaks, siis oleks ta automaatselt kaotanud kogu varasema perioodi sotsiaalkindlustusmaksed. Seetõttu on mõistlik lähtuda sellest, et kui inimene siin töötab, siis on ta siin töötamise ajal maksustatud samade reeglite kohaselt nagu kõik teised töötajad, sest kunagi ei tea, kas

ta jääb siia pikemaks ajaks või mitte. Ühel hetkel võib üheksast kuust saada 15 aastat, mis tähendab, et tal on tekkinud pensioniõiguslik staaž ja pikaajalise elaniku staatus. See omakorda tähendab, et ta võib hakata saama pensioni, aga ta oleks juba kaotanud üheksa kuud.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

19:16 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Kui palju selliseid inimesi võiks olla – neid hooajatöölisi, kes selle eelnõu 252 mõjuvälja satuvad? Kui aastal 2015 oli meil 82 hooajalist põllutöölist, siis mis arv praegu võiks kokku tulla?

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Taas, ennustamisega on siin saalis väga raske tegeleda. Tagantjärele tarkus on tunduvalt täpsem. Statistikaameti tööturunäitajad on oluliselt täpsemad. Me võime ju oletada. Mingi hinnangu tegemiseks võtke välja, kui palju on põllumajandussektoris töötavaid inimesi ja nende hulgas hooajatöötajaid. Eelmisel aastal oli neid natukene alla saja. Turismisektoris võib, ma arvan, enam-vähem samasugust proportsiooni ette kujutada. Ma usun, et see arv jääb sadadesse, sõltub sellest, millised sektorid me sinna alla loeme. Nagu ma ütlesin, eelkõige puudutab see töötlevat tööstust ja turismi. Aga kindlasti on võimalik rääkida hooajalistest töödest suveperioodil ka teenindussektoris. Eks see debatt seisab veel ees, aga nagu ma ütlesin, pigem jääb see arv sadadesse, mitte tuhandetesse.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Monika Haukanõmm, palun!

19:16 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Täpsustan oma eelmist küsimust. Eelmisel aastal oli meil 1086 lühiajalise töötamise juhtu. Kuna te ütlesite, et võib-olla osa neist töötajatest jääb siia ja üheksast kuust saab 15 aastat, siis kas meil on selliseid juhtumeid palju olnud, et me peame sellisel moel riske maandama? Mida teie analüütikud prognoosivad – kui suureks läheb risk, et me jätame nad tulevikus ilma pensioniõiguslikust staažist?

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Ei, ma ei ütle, et see on risk. See on pigem inimeste õiguste huvides, kindlasti mitte risk. Riigi vaates on ju tegemist sellega, et kui inimene töötab, siis on tema töötamine ühtemoodi maksustatud ka tööandja jaoks. Tööandjal on selgem ja lihtsam, sest tal on üks palgaarvestus. Sellisel juhul, kui tööandja võtab hooajalise töötaja, peaks ta hakkama kandma kulusid ja tegema oma palgaarvestuse süsteemis muudatusi, et osale töötajatele maksab ainult ravikindlustust ja pensionikindlustust ei maksa. Nii et peidetud võimalikke kulusid on veel, seetõttu jäi praegu siia sisse ühetaoline, lihtne maksustamise põhimõte. Kui minna teistesse riikidesse tööle, siis üldiselt ikkagi maksustamise põhimõtted sellest ei muutu, kas sa oled seal lühiajaliselt või mitte. Sa võid tulla ju ka praegu Eesti riiki tööle, ilma lühiajaliste töötajate või hooajatöötajate direktiivita, ja ollagi siin näiteks ainult kuus kuud. Siis kehtivad sulle ikkagi täpselt samasugused reeglid – kui sa töötad, siis peetakse sinu palgast kinni sotsiaalmaks, tulumaks ja töötuskindlustusmakse.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

19:16 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma tulen ikka veel tagasi õpilaste, laste töölerakendamise juurde. Te ütlesite, et debatid käivad selle üle, aga need on käinud juba mitu aastat. Kas teile ei tundu, et asjad lahenevad liiga aeglaselt? Varsti on suvi möödas ja selleks suveks jääb jälle kõik lahendamata, jõuame järgmisse kevadesse, võib-olla ka siis ei ole veel debatid lõpetatud. Peaksime ikka operatiivsemalt lahendama neid laste töölerakendamise asju. Kas olete minuga nõus?

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Ma ei taha väga ronida teise kolleegi kapsaaeda. Kolleeg Ossinovski tegeleb sellega, nagu ma ütlesin. Ja ma arvan, et kui te tahate täpsemat ülevaadet, siis on kõige lihtsam viis kutsuda kolleeg Ossinovski siia pulti. Siis ta kas infotunnis või arupärimise vormis seletab, kui kaugel ta selle asjaga on ja millised on tema plaanid-mõtted konkreetselt noorte suhtes. Kui need ei rahulda, siis on Riigikogu liikmel alati võimalik ise algatada eelnõu ja loota, et vähemalt enamik Riigikogu liikmetest seda toetab.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

19:16 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Äsja te ütlesite, et ei taha minna teise ministri valdkonda, aga minu meelest on meil siin juba valdkonnad üsna segamini. Vabaerakonna fraktsioon esitas hiljaaegu ühe otsuse eelnõu, mille sisu oli soodustada osalise ajaga töötamist, aga Riigikogu seda valitsusse edasi ei saatnud. Oleks ehk olnud siiski sobilik saata, sellepärast et kogu see hooajalise töötamise ja maksude temaatika puudutab kindlasti ka osalist tööaega. Kas seda ei peaks arutama hoopis rahanduskomisjonis ja osaliselt majanduskomisjonis? Praegu on see jäänud siseministri ja põhiseaduskomisjoni valdkonnaks.

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Aitäh! Esiteks, kuivõrd see eelnõu reguleerib välismaalastega seonduvat, on see liikunud põhiseaduskomisjoni, nii nagu Riigikogus traditsioon on olnud ja juhatus on õigeks pidanud. Teiseks, mis puudutab eelnõu kohta arvamuse andmist, siis siinkohal on põhiseaduskomisjon kokku leppinud, et ta saadab selle ka majanduskomisjoni ja sotsiaalkomisjoni. Väga õige, tulebki suunata. Ma arvan, et kolmel komisjonil tuleks teha ka ühisistung. Kui vaja, võib ka rahanduskomisjoni sinna juurde võtta. Mida laiapindsema toetuse eelnõu saab just komisjonide tasandil vaidlemise tulemusena, seda kvaliteetsem on see siin saalis kolmandal lugemisel, lõpphääletusel.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Uno Kaskpeit, palun!

19:16 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Siin on selline huvitav paragrahv, mis pani mõtlema – "Tähtajaline elamisluba ettevõtjasiseseks üleviimiseks", § 190^{14}. Tähtajaline elamisluba ettevõtjasiseseks üleviimiseks on elamisluba töötamiseks, mis antakse välismaalasele, kes viiakse töötamise või praktika eesmärgil ettevõtjasiseselt üle Eestisse väljaspool Euroopa Liidu liikmesriiki paiknevast äriühingust. Kas nii, et keegi teeb fiktiivse firma ja toob näiteks Nigeerias tehtud fiktiivsest firmast siia igasugust seltskonda, või kuidas sellest aru saada?

19:16 Siseminister Hanno Pevkur
Ma ikka imestan teie võimekuse üle genereerida selliseid absurdseid näiteid. Ma just tõin kolleeg Ernitsale näite, et Elisa on palganud Ukrainast IT-spetsialisti ja soovib ta teatud ajaks, lühiajaliselt Eestisse suunata. Kindlasti on võimalik igasugu hullusi välja mõelda, aga selle jaoks on olemas kontrollimeetmed ja on ka võimalus elamisluba tühistada. Ega siis, kui liigutakse ka ettevõtte sees kolmandast riigist Eestisse, meil sellepärast järelevalvekohustus või järelevalveõigus kuskile ära ei kao. Kui luba on fiktiivne, siis see tähendabki seda, et elamisluba tunnistatakse kehtetuks ja inimene saadetakse Eestist välja.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, siseminister Hanno Pevkur! Komisjoni ettekandja on Mart Nutt. Palun!

19:16 Mart Nutt
Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Ka seda eelnõu arutas põhiseaduskomisjon 7. juuni korralisel istungil. Lisaks komisjoni liikmetele olid nimetatud arutelule kutsutud siseminister Hanno Pevkur, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus ning

sama osakonna kaks nõunikku Killu Christine Vantsi ja Harry Kattai. Minister andis, nagu on komisjoni istungitel kombeks, ülevaate nimetatud seaduseelnõust. Ministri ja nõunike ettekannetele järgnes debatt, kus osalesid ka komisjoni liikmed.
Toon sellest esile mõned tähtsamad aspektid. Komisjoni liige Mihhail Stalnuhhin märkis, et Eestis arvutatakse keskmist palka kahtemoodi: esiteks on Maksu- ja Tolliameti arvutatud täpne keskmine palk, teiseks on Statistikaameti avaldatud keskmine palk, mis on tavaliselt reaalsest keskmisest palgast 30% kõrgem. Ta küsis, millisest keskmisest palgast on juttu eelnõus. Siseminister vastas, et eelnõus lähtutakse Statistikaameti keskmisest palgast, sest Maksu- ja Tolliameti puhul on juttu mediaanpalgast, mis on kõigi töötajate ülemise ja alumise palga keskmine. Statistikaameti keskmine palk on kõikide töötajate brutotasu jagatuna töötajate arvuga. Mihhail Stalnuhhin soovitas ka lugeda selle teema kohta Riigikogu esimehe Eiki Nestori artiklist aastast 2002.
Komisjoni liige Mart Nutt küsis, et kui inimene ei ole rahul otsusega, mis tehakse Eestis tema viisa pikendamise kohta, siis kas tal tekib õigus pöörduda kohtusse selle vaidlustamiseks või kehtib ka sel puhul reegel, et viisa andmise otsus on riigi suveräänne otsus, mida kohtus vaidlustada ei saa. Siseminister vastas, et viisamenetlus eelnõuga ei muutu ja viisa andmata jätmise otsust edasi kaevata ei ole võimalik. Mart Nutt küsis veel, kas eelnõuga tahetakse muuta kontseptsiooni, et Eesti on oskustöölistele avatud vaid väga piiratud määral. Minister vastas, et seda kontseptsiooni muuta ei kavatseta.
Edasi küsis komisjoni liige Jüri Adams, kas keegi oskab öelda, kui palju on praegu neid välismaalasi, kes käivad Eestis hooajatöödel ning kas selle puhul on näha ka mingisuguseid tendentse ja kas need on muutumas. Ruth Annus Siseministeeriumist vastas, et tegemist on olukorraga, mida kehtiv Eesti õigus üldse ei käsitle. Praegu saavad lühiajalist töötamist Eestis registreerida ainult kõrgelt kvalifitseeritud töötajad, lisaks väga väike sektor, mis on seotud tööga põllumajanduses. Seda, kui palju hakkab edaspidi Eestisse tulema selliseid isikuid, kellele makstakse hooajatöö eest keskmist palka, on raske öelda.
Komisjoni liige Peeter Ernits küsis, miks jõustub eelnõu varem kui komisjoni istungi eelmises päevakorrapunktis käsitletud välismaalaste seadus. Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus vastas, et kuivõrd kaks eelnõu töötati välja eri aegadel, siis selleks, et ei kirjutataks ühte ja sama regulatsiooni kahte eelnõusse, millest üks jõustub 30. septembril k.a ja teine 1. oktoobril k.a, lisanduvad teatud sätted. Justiitsministeeriumiga arutati võimalust need eelnõud kokku liita, et neid oleks lihtsam lugeda, aga ministeerium avaldas seisukoha, et need ei saa samal päeval jõustuda, kuna see oleks Riigi Teatajale tehniliselt keeruline. Komisjoni liige Peeter Ernits küsis ka, kuidas on välismaalastest hooajatöötajatega Eesti naaberriikides Soomes ja Rootsis, millised trendid seal on. Siseministri vastusest saime teada, et Soomes ei ole tema teada hooajatöötajatele piiranguid kehtestatud ja väga palju käib seal hooajatöötajaid Venemaalt.
Komisjoni liige Jaak Madison küsis, kui palju eelnõu rakendamine tegelikult riigile maksma läheb. Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus vastas, et eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vaja teha IT-uuendusi umbes 170 000 euro ulatuses. Jaak Madison palus ka selgitada, mis juhtub, kui Eesti kõnealuseid direktiive õigel ajal üle ei võta. Siseministrilt kõlas vastuseks, et kui direktiiv on Euroopa Liidus vastu võetud, siis peab ka Eesti selle vastu võtma. Kui direktiivi üle ei võeta, siis järgneb rikkumismenetlus, mis võib kesta väga pikalt. Eesti võib selle küll vaidlustada, aga rikkumismenetluse tagajärg on trahv. Jaak Madison tundis veel huvi, kas eelnõuga muudetakse poliitilist paradigmat – kui seni on olnud võimalik vastu võtta vaid kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu, siis muudatuste tulemusel lubatakse Eesti tööturule kergemini madalamapalgalist ja vähem kvalifitseeritud tööjõudu. Samuti on arusaamatu, miks on direktiiv, mille eesmärk on vähendada üleüldist tööjõupuudust Euroopa Liidu liikmesriikides, kohustuslik Eestile, kus ei pruugi tööturu olukord olla selline nagu Euroopa Liidus keskmiselt. Siseminister rõhutas seda, et jääb siiski kehtima välismaalastest hooajatöötajatele keskmise palga maksmise nõue, mis on väga kõrge nõue, samuti on vajalik nõusolek Eesti Töötukassast. Seega ei tähenda eelnõuga planeeritud muudatused massilist sisserännet Eestisse. Ja direktiivi vormis on Euroopa Liidu riigid kokku leppinud, et kuna tööjõuturg on liidus vaba, siis võiks ühesugune norm kehtida ka hooajatööde puhul üle Euroopa Liidu.
Debatile järgnesid menetluslikud otsused, mis tehti komisjoni esimehe Kalle Laaneti ettepanekul. Kõigepealt tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 15. juuniks 2016, selle poolt oli 6 ja vastu 3 komisjoni liiget, erapooletuid ei olnud. Loen siiski ka üles, kes kuidas hääletas. Ettepaneku poolt olid Kalle Laanet, Mart Nutt, Andres Anvelt, Siim Kiisler, Martin Kukk ja Andre Sepp ning vastu Peeter Ernits,

Jaak Madison ja Jüri Adams. Teiseks tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada, selle poolt oli samuti 6 ja vastu 3 komisjoni liiget, erapooletuid ei olnud. Samad hääletajad hääletasid samamoodi nagu eelmise ettepaneku puhul. Kaks järgmist ettepanekut tehti konsensusega. Muudatusettepanekute tähtajaks määrati 7. september k.a kell 16 ning ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt. Aitäh!

19:16 Esimees Eiki Nestor
Küsimused komisjoni ettekandjale. Andres Herkel, palun!

19:16 Andres Herkel
Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud ettekandja! Ma sain ühest teie repliigist aru niiviisi, et mingisugune infosüsteem vist läheb hulluks, kui kaks ühte ja sama valdkonda reguleerivat seadust jõustuvad ühel ja samal päeval. Kas ma sain õigesti aru ja kas meie peame tõesti oma tegevust sellise asja järgi seadma? Kas põhiseaduskomisjon ei võiks siiski olla nii kena ja need kaks eelnõu enne teisele lugemisele toomist ühendada? Siis ei läheks meie siin ka hulluks.

19:16 Mart Nutt
Aitäh! Alustan lõpust. Kui komisjoni tuleb vastavasisuline ettepanek ja komisjoni enamus seda toetab, siis need eelnõud ühendatakse. Ma ei saa praegu kõikide komisjoni liikmete nimel lubadust anda, sest nad ei pruugi minu seisukohta kuulda võtta. Aga infosüsteemi meile põhjalikumalt ei selgitatud, kas see infosüsteem läheb n-ö segamini või mitte, ilmselt puudus ka piisav huvi detailide vastu. Kahtlemata ei saa see olla ettekirjutus. Komisjonil on loomulikult õigus langetada otsus, mille enamik liikmeid heaks kiidab. Kui infosüsteem läheb hulluks, siis läheb, mis parata. Praegusel juhul komisjon leidis siiski, et ei ole mõtet sellel teemal kana kitkuda.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Helir-Valdor Seeder, palun!

19:16 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on küsimus n-ö sportlikust huvist. Ma oleksin pidanud küll küsima seda valitsuse esindaja kui eelnõu algataja käest, aga võib-olla sa oskad vastata. Kas välismaalastest hooajatöötajate alla kvalifitseeruvad ka need sportlased, kes tuuakse võistlushooajaks mängima meie võistkondadesse, näiteks jalgpalli-, korvpalli-, võrkpalli- ja käsipallivõistkondadesse, ning kas neile laienevad needsamad nõuded?

19:16 Mart Nutt
Kõige formaalsem vastus on, et komisjon seda ei arutanud. Aga ma toon siinkohal võrdluse, et gladiaatorid ja sportlased päris ühte kategooriasse ei lähe, sest ühed olid orjad ja teised vabad inimesed. Ma arvan, kuigi võib-olla eksin, et ei.

19:16 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Mart Nutt! Avan läbirääkimised. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Jüri Adams, palun!

19:16 Jüri Adams
Härra istungi juhataja! Eks ma jätkan sealt, kus ma pooleli jäin. Välismaalaste seadus on üks mammutseadus, mis Eestis kehtib. Ja selle teksti pikkus peaks olema – ma küll ei vaadanud seda vahepeal üle – vähemalt sadakond lehekülge. Kahe seadusmuudatusega muudetakse vähemalt 10% seaduse tekstist. Tüüpiline muudatus, mis meile nendes eelnõudes on pakutud töö alusena, kõlab näiteks niimoodi, võtan leheküljelt 8 väga ilmeka tsitaadi: "Paragrahvi 109^1 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõikega 2 järgmises sõnastuses: "Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata välismaalase taotluse läbivaatamise ajal, kui välismaalane taotleb käesoleva seaduse § 67 lõike 4^1 alusel viibimisaja pikendamist või § 91^1 alusel pikaajalist viisat."" Sedasorti sõnastuslikku ilu on kõnealustes eelnõudes umbes 30 lehekülge. Mitte üks inimene ei ole võimeline aru saama, mida need ütlevad puhtalt terve mõistuse pealt, kõigepealt tuleb pöörduda olemasolevate terviktekstide poole. Ja siit

algabki meil suur probleem.
Kui 12 aastat tagasi oli mul sama probleem pikkade seadustega, siis ma tegin tavaliselt endale võrdlustekstid: kehtiva seaduse tekst ja pakutav tekst väljatrükituna kahes tulbas samal leheküljel. See oli iseenesest väga mugav viis võrrelda tekste tervikuna. Praegu see mul ei õnnestunud, sest vähemalt meil Riigikogus kasutatav tekstiredaktor Word – ma ei tea, kas ma ei osanud või milles on asi – ei võimalda üldse enam sellist teksti tulpadesse paigutamist, ehkki nii saaks kiiremini küll.
Hullem on see, et kui ma püüdsin selgitada seda mõtet põhiseaduskomisjoni personalile, siis oli see nagu muinasjutu rääkimine. Keegi ei olnud kuulnud, et keegi oleks kunagi midagi nii töömahukat ja ebatavalist nõudnud. Ma arvan, et mingi edasiminek siiski on. Ma palusin seda ka Siseministeeriumi inimestelt ja mulle on üks fail tulnud, aga ma ei jõudnud praeguseks vaadata. Võib-olla on seal kõik olemas ja praegune kompuuter, tekstiredaktor võimaldab esitada näiteks teksti eri värvides, nii et on näha ühe ja teise eelnõu muudatused. Sellepärast, et probleem on esiteks selles, kuidas kahe eelnõu muudatused üksteist mõjutavad. Ei saa lähtuda oletusest, et ei mõjuta mitte kuidagi. Teiseks, mis tähendus on neil koosmõjus seaduse selle tekstiga, mis jääb muutmata. Sellele peab ka keegi vastuse andma. Nende abivahenditega, mis meil praegu on, ei ole mitte keegi võimeline sellesse süvenema. Võib-olla seisneb kõige hullem probleem selles, et vastutame meie, mitte need inimesed, kes eelnõu koostasid. Mitte Vabariigi Valitsus ei vastuta lõpptulemuse eest, vaid meie vastutame. Kui ühte seadusteksti kohta muudetakse nii või naa, siis võib-olla seaduse positiivse mõju koha pealt ei muutu mitte midagi, aga seaduse võimalikud negatiivsed kaasmõjud võivad olla tohutud. Meie vastutame selle eest, et seadused oleksid okei.
Palun lisaaega!

19:16 Esimees Eiki Nestor
Lisaaeg kolm minutit, palun!

19:17 Jüri Adams
Nüüd, kui meile praegu on välja pakutud see, et 29. septembril kehtib Eestis välismaalaste seaduse üks tekst, 29. septembri kella 00-st hakkab kehtima teine tekst ja 1. oktoobri kella 00-st hakkab kehtima kolmas tekst, siis kompuutriajastul ja elektroonilise Riigi Teataja puhul on see täiesti okei. Selles ei ole mitte mingisugust probleemi. Aga meie töö seisukohalt, st sisu ja kvaliteedi võrdluse koha pealt on see väga oluline. Ja ma ikkagi agiteeriks tekstide ühendamisele, terviktekstile ja ka töötamisele, eriti sellele. Vaadake, meie kõigi, kes me siin oleme – 101 liiget, komisjonid ja fraktsioonid –, esmane tööülesanne on esitada nende eelnõude kohta muudatusettepanekuid nii hästi, kui me oskame. Nende tekstide põhjal ei ole aga võimalik ühelgi meist ühtegi mõistlikku muudatusettepanekut teha. Me peame suutma kõigepealt viia asjad sobivale kujule ja tulema siis selle juurde tagasi.
Tekib küsimus, millest ma esmaspäevases vabas mikrofonis natuke rääkisin. Nimelt, peale kõige muu on Riigikogus kujunenud kombeks, et enam ei praktiseerita teise lugemise katkestamisi. Mul on tunne, et nende eelnõude puhul, kus on niivõrd mitme teksti ja mitme valdkonna vastasmõjude probleem, võib olla vajalik minna ka selle teema juurde. Mis on alternatiiv? Alternatiiv on ju see, mida teame meie ja teab terve Eesti rahvas. Kui Riigikogu on muutunud kummitempliks, siis kuidas sellest häbimärgistavast hüüdnimest pääseda. Meil ei ole ühtegi muud võimalust, kui me peame võitlema mitte ainult eesmärkide kvaliteedi, vaid ka detailide ja üksikute tekstikohtade kvaliteedi eest. See on aga tunduvalt keerulisem kui praegu tavaks saanud n-ö möödaminnes kiiresti ülekäimise praktika, mida meile ka seekord välja pakutakse. Aitäh tähelepanu eest!

19:17 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel.

19:17 Jaak Madison
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kõnealuse seadusmuudatusega me ei saa loomulikult nõus olla. Mitte et me ei tahaks aidata Eesti ettevõtjaid, kergendada nende hakkamasaamist hooajatööde ja suurema nõudluse korral. Pigem on probleem selles, et me mõistaksime eelnõu vajalikkust siis, kui algatus tuleks kas ministeeriumist või mõnest Riigikogu fraktsioonist ega oleks järjekordne kohustus mingisuguse direktiivi ülevõtmiseks.
Me üritame siit puldist selgitada, miks on mingi muudatus hea, vajalik, üllas ja tore ning miks peab selle

kindlasti seaduseks muutma. Seega, Euroopa direktiiv, mille mittevastuvõtmise korral algatataks rikkumismenetlus, mis lõpeks mingisuguse trahvisumma määramisega, peaks muutma meie tööturu olukorda tunduvalt paremaks ja ettevõtja elu kergemaks. See on täiesti skisofreeniline olukord! Absurdne, kui direktiiv reguleerib meie tööturgu. Selles küsimuses ei näe ma mitte mingisugust põhjust, miks me peaksime sellega nõustuma või sellega rahul olema.
Teine asi on see, et siiamaani me oleme aastate vältel rääkinud – õigemini mitte meie ei ole rääkinud, vaid meile on pidevalt räägitud –, et me aktsepteerime ja vajame eelkõige kõrgelt kvalifitseeritud tippspetsialiste, oskustöölisi. Kui me nüüd kuuleme juba retoorikat, et see on siin saalis tulevikudebati küsimus, siis kas me peaksime koefitsienti veelgi madalamale viima? Kui siiani tuli neile maksta vähemalt 1,24 Eesti keskmist brutopalka, siis hooajatööliste puhul, kes võivad siin olla kuni üheksa kuud – aga Eesti suvi on lühikene ja üheksa kuud hooajatööd ju ei kesta –, viime koefitsiendi 1,0 peale. Ja kui minister annab sellise suunise, et see on võib-olla lähiajal siin saalis uue debati teema, kus me peaksime väitlema selle üle, milline peaks olema välismaalasele kehtiv koefitsient talle makstava palga puhul, siis minu meelest see ongi juba pretsedendi loomine, sest mingist direktiivist tuleneb kohustus hakata aktsepteerima odavamat tööjõudu, kas või hooajatöölisi üheksa kuu vältel.
Kõigest sellest tulenevalt me ei näe mitte ühtegi põhjust, miks me peaksime selle seaduseelnõuga nõustuma. Seetõttu anname esimesel lugemisel üle tagasilükkamise ettepaneku. Aitäh!

19:17 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Põhiseaduskomisjoni ettepanek on eelnõu 252 esimene lugemine lõpetada, aga Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepanek on see esimesel lugemisel tagasi lükata. Hääletame.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 252 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 12 Riigikogu liiget, vastu 34, erapooletuid oli 1. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 252 esimene lugemine on lõpetatud. Määran muudatusettepanekute tähtajaks 7. septembri kell 16. Istung on lõppenud. Kohtume homme! Edu sulle, Mihkel Raud!

Istungi lõpp kell 19.12.